

Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Słupsk
na lata 2014 – 2017
z perspektywą na lata 2018 - 2021

Zamawiający:

Gmina Słupsk
Urząd Gminy Słupsk
ul. Sportowa 34
76 – 200 Słupsk

Wykonawca:

Green Key
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 - 2021

Kierownik projektu:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska
mgr inż. Sylwia Turowska
mgr Joanna Walkowiak

Listopad, 2014 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	7
1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	7
1.2. POTRZEBA I CEL OPRACOWANIA	7
1.3. METODA OPRACOWYWANIA PROGRAMU	8
II. CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
2.1. DANE ADMINISTRACYJNE	9
2.2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	11
2.3. SPOŁECZEŃSTWO	11
2.3.1. Liczba ludności i jej rozmieszczenie	11
2.3.2. Przyrost naturalny	13
2.3.3. Struktura ekonomiczna	14
2.4. UŻYTKOWANIE TERENU	15
2.5. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	16
2.6. ROLNICTWO	17
2.7. TURYSTYKA I REKREACJA	19
III. INFRASTRUKTURA GMINY	20
3.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	20
3.1.1. Zaopatrzenie w wodę	20
3.1.2. Gospodarka ściekowa	21
3.1.2.1. Sieć kanalizacyjna	21
3.1.2.2. Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych	22
3.1.2.3. Komunalna oczyszczalnia ścieków	23
3.1.2.4. Systemy indywidualne gospodarki ściekowej	23
3.1.2.4.1. Zbiorniki bezodpływowe	23
3.1.2.4.2. Przydomowe oczyszczalnie ścieków	24
3.2. ELEKTROENERGETYKA	25
3.2.1. Źródła energii odnawialnej	25
3.3. INSTALACJE EMITUJĄCE POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	27
3.4. GAZOWNICTWO	28
3.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO	29
3.6. KOMUNIKACJA	30
3.6.1. Drogi	30
3.6.1.1. Drogi krajowe	30
3.6.1.2. Drogi wojewódzkie	30
3.6.1.3. Drogi powiatowe	31
3.6.1.4. Drogi gminne	31
3.6.2. Kolej	32
3.7. GOSPODARKA ODPADAMI W GMINIE	33
3.7.1. Instalacje do unieszkodliwiania odpadów	35
IV. OCENA I ANALIZA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	36
4.1. RZEŻBA TERENU	36
4.1.1. Zagrożenia powierzchni ziemi	37
4.2. BUDOWA GEOLOGICZNA	38
4.2.1. Surowce mineralne	38
4.3. GLEBY	41
4.3.2. Fizyczna i chemiczna degradacja gleb	42
4.4. WODY PODZIEMNE	43
4.4.1. Jakość wód podziemnych	45
4.4.1.1. Jakość wód ujmowanych i przeznaczonych do zaopatrzenia mieszkańców do celów bytowych	46
4.4.2. Źródła przeobrażeń wód podziemnych	47

4.5.	WODY POWIERZCHNIOWE	48
4.5.1.	Cieki i zbiorniki wodne	48
4.5.2.	Systemy melioracyjne i urządzenia wodne	49
4.5.3.	Zagrożenie podtopieniami.....	50
4.5.4.	Monitoring wód powierzchniowych	51
3.5.5.	Źródła przeobrażeń wód powierzchniowych	51
4.6.	KLIMAT	52
4.6.1.	Zagrożenia klimatu	53
4.7.	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	54
4.7.1.	Stan czystości powietrza atmosferycznego	54
4.7.2.	Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego	54
4.8.	KLIMAT AKUSTYCZNY	55
4.9.	PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	58
4.10.	POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE (ORAZ ZAGROŻENIA INNE)	60
4.11.	ZASOBY PRZYRODNICZE (FLORA I FAUNA).....	60
4.11.1.	Zieleń urządzona	62
4.11.2.	Przyroda chroniona i jej zasoby	62
4.11.2.1.	Natura 2000	63
4.11.2.2.	Parki krajobrazowe	64
4.11.2.3.	Pomniki przyrody	65
4.11.2.4.	Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe	65
4.11.3.	Zagrożenia zasobów przyrodniczych	66
V.	ZAŁOŻENIE PROGRAMOWE.....	67
5.1.	WPROWADZENIE	67
5.2.	STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SŁUPSK	75
5.2.1.	Priorytet zachowanie zasobów wodnych	79
5.2.2.	Priorytet zachowanie zasobów przyrody	83
5.2.3.	Priorytet zachowanie zasobów powierzchni ziemi.....	85
5.2.4.	Priorytet ochrona zasobów powietrza	86
5.2.5.	Priorytet ochrona przed hałasem	91
5.2.6.	Priorytet ochrona przed polami elektromagnetycznymi	92
5.2.7.	Priorytet racjonalne wykorzystanie zasobów	93
5.2.8.	Priorytet prowadzenie edukacji ekologicznej	95
5.2.9.	Priorytet zapewnienie bezpieczeństwa ludności.....	98
5.2.10.	Priorytet rozwój gospodarki odpadami.....	99
VI.	KONCEPCJA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ.....	103
6.1.	ZAŁOŻENIA OGÓLNE	103
6.2.	POTRZEBA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ	103
6.3.	DZIAŁANIA W ZAKRESIE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ NA TERENIE GMINY SŁUPSK.....	104
VII.	SYSTEM FINANSOWANIA INWESTYCJI	105
VIII.	STRATEGIA I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	109
8.1.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	109
8.1.1.	Instrumenty prawne	109
8.1.2.	Instrumenty finansowe	110
8.1.3.	Instrumenty społeczne	110
8.1.4.	Instrumenty strukturalne	112
8.2.	MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	113
8.2.1.	Zasady monitoringu	113
8.2.2.	Monitorowanie założonych efektów ekologicznych	114
	WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA.....	117
	SPIS TABEL.....	120
	SPIS RYCIN	121

SPIS WYKRESÓW	122
SPIS SKRÓTÓW.....	122

I. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk, który został uchwalony w 2004 r. przez Radę Gminy Słupsk, uchwałą Nr XIV/140/2004 z dnia 15.06.2004 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska wraz z Planem gospodarki odpadami dla Gminy Słupsk na lata 2003 - 2010”.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013 poz. 1232 ze zm.), Gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządzają gminne programy ochrony środowiska (zwane dalej POŚ lub Programem) uwzględniając wymagania polityki ekologicznej państwa, określając cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe. Aktualizacja Programu pozwala na przeanalizowanie zmian, jakie zaszły w środowisku przyrodniczym w porównaniu z poprzednimi latami oraz uzupełnienie zadań, których realizacja przyczyni się do ochrony środowiska Gminy.

Niniejsze opracowanie prezentuje szeroko rozumianą problematykę ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego Gminy Słupsk (gmina wiejska), położonej w powiecie słupskim, województwie pomorskim.

Obejmuje ono zagadnienia związane z:

- charakterystyką obszaru Gminy,
- analizą sytuacji demograficznej i gospodarczej,
- analizą obecnego stanu środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem realizacji POŚ z 2004 r. oraz analizą infrastruktury,
- prognozowaniem zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym analizowanego obszaru,
- wytyczeniem celów w zakresie ochrony środowiska,
- określeniem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego Gminy,
- wytyczeniem konkretnych przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i poprawą jego stanu, a także określenie harmonogramu ich realizacji,
- określeniem możliwych sposobów finansowania, założonych celów i zadań,
- określeniem sposobów monitoringu pozwalającego na ocenę realizacji założonego Programu Ochrony Środowiska.

1.2. POTRZEBA I CEL OPRACOWANIA

Powszechne zainteresowanie problematyką ochrony środowiska w każdej dziedzinie życia człowieka wymaga opracowywania syntetycznych dokumentów, które zbierają informacje o stanie środowiska przyrodniczego człowieka oraz wyznaczają konkretne kierunki działań, które prowadzą w konsekwencji do zrównoważonego rozwoju obszaru. Ważne jest również, aby prowadzić ciągłą aktualizację zamierzonych celów, dostosowywać je do aktualnej sytuacji i mierzyć ich stopień wykonania. Przeprowadzanie analiz czasowych

pozwala określić obszary, które faktycznie się rozwijają, oczywiście w kierunku ekologicznego rozwoju, a nad którymi trzeba nadal pracować. Służą temu raporty z realizacji programów ochrony środowiska, które należy sporządzać co dwa lata i przedstawiać je Radzie Gminy.

Na stan środowiska przyrodniczego mają nie tylko wpływ zakłady przemysłowe, czy rozwój komunikacji i urbanizacji. Wpływ na ten także dynamiczny i wrażliwy system ma każda działalność i aktywność człowieka, dlatego ważne jest, aby przeanalizować funkcjonowanie człowieka w środowisku na różnych płaszczyznach. Program ochrony środowiska jest właśnie takim dokumentem, który analizując stan aktualny środowiska życia człowieka, proponuje w konsekwencji zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, wskazuje kierunki i hierarchię działań zmierzających do ich wprowadzenia na terenie Gminy.

Celem aktualizacji Programu jest przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Słupsk. Zawarte w nim rozwiązania organizacyjne oraz logistyczno – techniczne przyczynią się do właściwego, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju gospodarowania zasobami przyrodniczymi. Niniejsza aktualizacja jest wypełnieniem obowiązku Gminy w zakresie aktualizacji strategicznych dokumentów gminnych, co pozwala władzom Gminy na bieżąco kontrolować stan środowiska oraz planować na tej podstawie działania służące ochronie środowiska.

Najpilniejszymi do rozwiązania kwestiami w zakresie racjonalnego gospodarowania w środowisku przyrodniczym są problemy gospodarki wodno - ściekowej, stanu czystości wód powierzchniowych, ochrony powietrza w tym wykorzystania źródeł energii odnawialnej. Ponadto na skutek rozwoju Gminy, w zakresie urbanizacji, komunikacji, gospodarki, pojawiają się lub raczej intensyfikują problemy, które dotychczas nie oddziaływały w sposób znaczący na środowisko i mieszkańców. Takimi problemami są np. zagrożenie hałasem lub uszczuplanie terenów otwartych kosztem powstawania nowych terenów mieszkaniowych.

Powyższe przesłanki, dają podstawę do zdefiniowania ekologicznych celów strategicznych Gminy Słupsk. Natomiast realizacja poszczególnych celów strategicznych w powiązaniu z aktywnie wdrażanym programem edukacji ekologicznej społeczeństwa powinna zapewnić tej jednostce zrównoważony rozwój.

Przyjęcie Programu Ochrony Środowiska jest formą podejmowania strategicznej decyzji umożliwiającej realizację kierunków rozwoju tego zakresu działalności w określonej perspektywie czasowej. Wynikiem procesu planowania jest dokument zawierający wizję rozwoju systemu zarządzania ochroną środowiska, określający opcje i warunki rozwiązań. Jest on także ważnym środkiem informacji, narzędziem kontroli i materiałem wykorzystywanym do rozwoju systemu w przyszłości. Właściwy system zarządzania ochroną środowiska musi opierać się na strategicznych wnioskach, które w tym przypadku są przedstawione w postaci dokumentów programowych.

1.3. METODA OPRACOWYWANIA PROGRAMU

Analiza istniejącego stanu środowiska przyrodniczego, ma na celu identyfikację problemów, które dotyczą Gminy Słupsk i określenia jaka jest presja człowieka na to środowisko w aspekcie wykorzystywania zasobów przyrodniczych lub rozwijania działalności, która oddziałuje na środowisko.

Niniejszy Program stanowi szczegółową diagnozę stanu środowiska przyrodniczego określając szanse i zagrożenia, przedstawia konkretne działania zmierzające do poprawy jego stanu, ustala harmonogram ich realizacji oraz przedstawia prognozę dalszych zmian w środowisku przyrodniczym Gminy Słupsk w odniesieniu do regionu i kraju. Przy opracowywaniu Programu korzystano także z zapisów zawartych w niżej wymienionych dokumentach:

- Polityce Ekologicznej Państwa w latach 2009 – 2012, z perspektywą do roku 2016,
- Programie Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013 - 2016 z perspektywą do roku 2020 (2012 r.),
- Programie Ochrony Środowiska Powiatu Słupskiego na lata 2014 - 2017 z perspektywą do roku 2021 (2014 r. – w trakcie aktualizacji),
- Programie ochrony środowiska wraz z Planem gospodarki odpadami dla Gminy Słupsk na lata 2003 – 2010 (2004 r.).

Niniejszy Program opiera się na dostępnej bazie danych GUS, WIOŚ w Gdańsku, Starostwa Powiatowego w Słupsku, Urzędu Gminy Słupsk. Przy opracowaniu Programu wykorzystano materiały i informacje uzyskane także od jednostek działających na omawianym terenie oraz na obszarze województwa pomorskiego (zarządców dróg, eksploatorów sieci infrastruktury, zarządców instalacji).

Dokumentami nadrzędnymi wobec zaktualizowanego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk powinny być zaktualizowane dokumenty wyższego szczebla tj. Powiatowy Program Ochrony Środowiska (w trakcie aktualizacji – stan na wrzesień 2014 r.), Wojewódzki Program Ochrony Środowiska (zaktualizowany w 2012 r.) oraz Polityka Ekologiczna Państwa.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. DANE ADMINISTRACYJNE

Gmina Słupsk położona jest w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie słupskim i jest jedną z 10 gmin powiatu. Jednostka zajmuje obszar o powierzchni 260,58 km², granicząc:

- na północy – z Gminami Ustka i Smołdzino,
- na wschodzie – z Gminami Główczyce, Damnica,
- na południu - z Gminami Dębica Kaszubska i Kobylnica,
- na zachodzie – z Gminą Postomino.

Sieć osadniczą tworzy 30 sołectw i 3 osiedla.

Ryc. 1. Położenie Gminy Słupsk na tle kraju
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

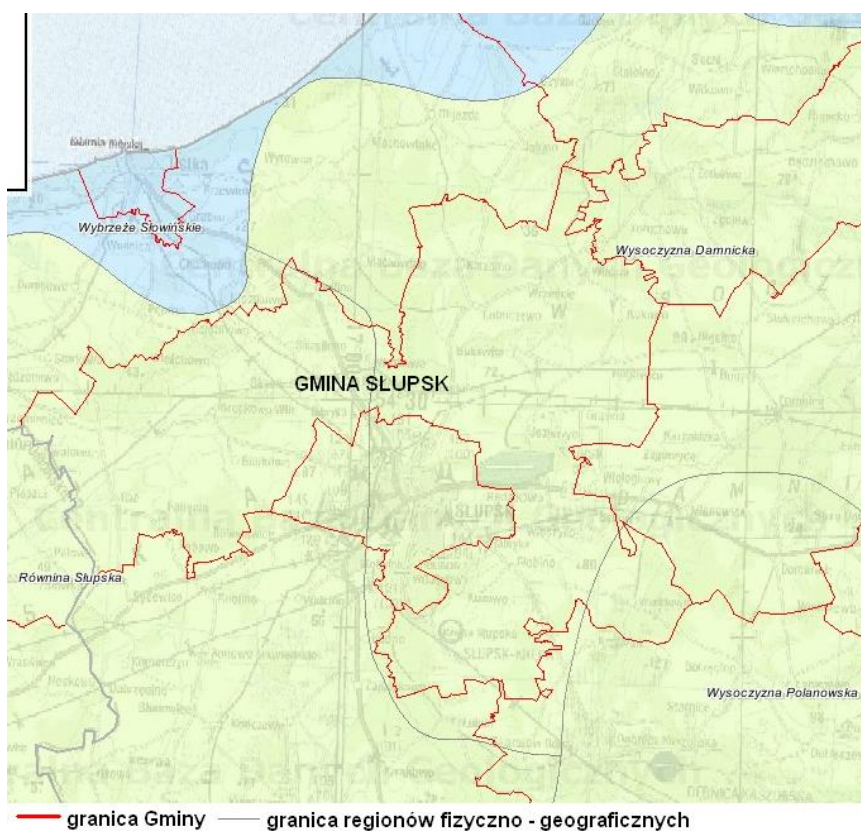

Ryc. 2. Położenie Gminy Słupsk na tle sąsiednich gmin
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

2.2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Zgodnie z fizyczno - geograficzną regionalizacją Polski (Ryc. 3), wg J. Kondrackiego, w ogólnym podziale, obszar Gminy położony jest w obrębie następujących głównych jednostek:

- megaregion – Pozaalpejska Europa Środkowa,
- prowincja – Niż Środkowoeuropejski,
 - podprowincja – Pobrzeża Południowobałtyckie, Pojezierze Południowobałtyckie,
 - makroregion – Pobrzeże Koszalińskie, Pojezierze Zachodniopomorskie,
 - mezoregion – Równina Słupska, Wysoczyzna Damnicka, Wysoczyzna Polanowska.

Ryc. 3. Położenie Gminy Słupsk na tle podziału fizyczno - geograficznego Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie z <http://bazagis.pgi.gov.pl/website/cbdg/viewer.htm>

2.3. SPOŁECZEŃSTWO

2.3.1. Liczba ludności i jej rozmieszczenie

Liczba ludności zamieszkująca Gminę wynosiła na koniec roku 2013, 15 759 osób (dane Urzędu Gminy Słupsk). Z poniższego zestawienia (Tabela 1) wynika, że najwięcej mieszkańców (13,08 % ogólnej liczby mieszkańców Gminy) zamieszkuje miejscowość Siemianice.

**Tabela 1. Liczba ludności (mieszkańcy stali)
w miejscowościach Gminy Słupsk**

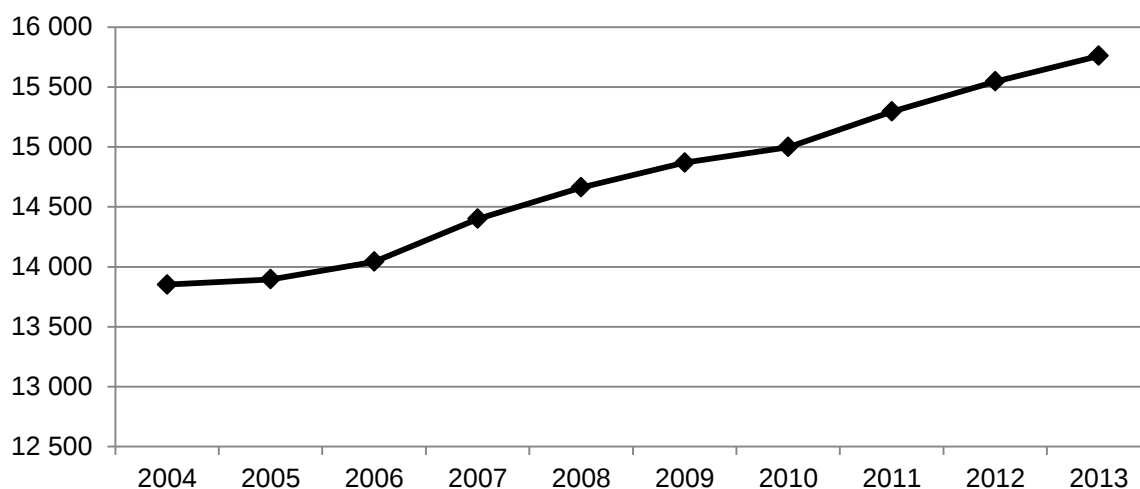
Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców
Bierkowo	1 022
Bruskowo Małe	105
Bruskowo Wielkie	349
Bukówka	311
Bydlino	303
Gać	170
Gać Leśna	1
Gajki	8
Gałęzinowo	304
Głobino	585
Grąsino	500
Jezierzyce	1 481
Karzcino	195
Kępno	23
Krępa Słupska	815
Krzemienica	143
Kukowo	213
Kusowo	690
Lękwica	57
Lubuczewo	465
Łupiny	9
Niewierowo	77
Płaszewko	97
Redęcin	226
Redzikowo	1 519
Rogawica	259
Siemianice	2 061
Stanięcino	151
Strzelinko	164
Strzelino	673
Swochowo	136
Swołowo	230
Warblewko	24
Warblewo	248
Wielichowo	108
Wierzbiecin	97
Wieszyno	253
Wiklino	246
Włynkowo	292
Włynkówko	727
Wrzeście	422
razem	15 759

Źródło: www.slupsk.ug.gov.pl, stan na 31.12.2013 r.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat obserwuje się tendencję wzrostową w zmianach liczby ludności Gminy Słupsk. Spowodowane jest to migracjami ludności, zwłaszcza napływem mieszkańców z pobliskiego Słupska, którzy zaczynają traktować pobliskie Gminy jako tzw. „sypialnie”, a tereny wiejskie, w pobliżu miejsca pracy jako atrakcyjne obszary pod zabudowę jednorodziną.

**Tabela 2. Analiza wieloletnia liczby ludności
Gminy Słupsk**

Rok	Liczba ludności
2004	13 852
2005	13 895
2006	14 042
2007	14 400
2008	14 662
2009	14 869
2010	14 999
2011	15 295
2012	15 546
2013	15 759

Źródło: www.slupsk.ug.gov.pl**Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Słupsk na przestrzeni lat 2004 - 2013**Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.slupsk.ug.gov.pl

Zgodnie z danymi GUS za 2013 rok, liczba mieszkańców Gminy wykazuje niższy od krajowego, wojewódzkiego (odpowiednio 123 osoby/km², 125 osoby/km²) i wyższy od powiatowego (42 osoby/km²) wskaźnik gęstości zaludnienia. W Gminie Słupsk wskaźnik zaludnienia wynosi 61 osób/km² (GUS, 2013 r.). Przy wzroście liczby ludności należy się spodziewać wzrostu gęstości zaludnienia.

2.3.2. Przyrost naturalny

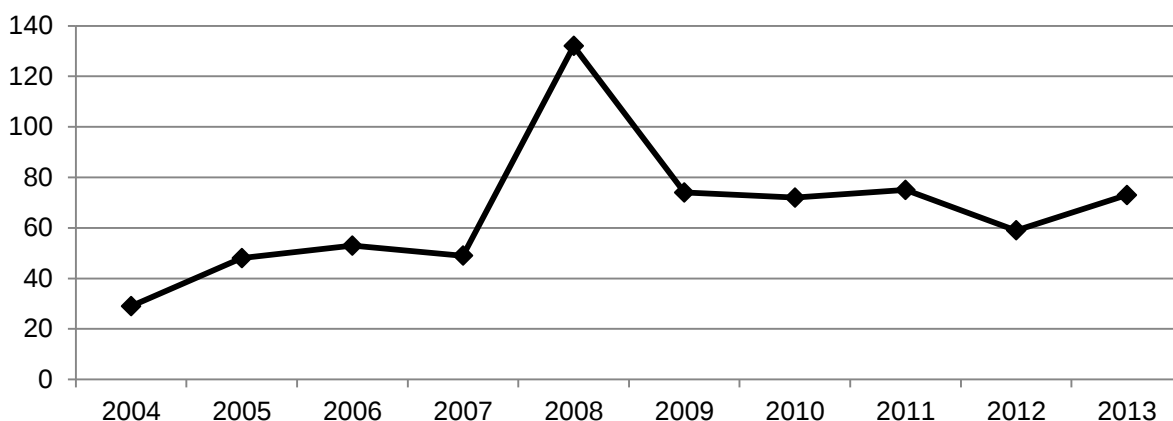
Analizując przyrost naturalny, czyli liczbę urodzeń w stosunku do liczby zgonów mieszkańców Gminy Słupsk, nie można jednoznacznie określić jego tendencji. Wyraźny skok wzrostu ludności zaznaczył się w roku 2008. Dodać należy, że na przestrzeni lat utrzymuje się na dodatnim poziomie.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności w Gminie Słupsk

lata	wskaźnik		
	urodzenia żywe	zgony	przyrost naturalny
2004	152	123	29
2005	158	110	48

lata	wskaźnik		
	urodzenia żywe	zgony	przyrost naturalny
2006	169	116	53
2007	171	122	49
2008	232	100	132
2009	193	119	74
2010	180	108	72
2011	188	113	75
2012	167	108	59
2013	186	113	73

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Wykres 2. Przyrost naturalny na terenie Gminy Słupsk w latach 2004 – 2012

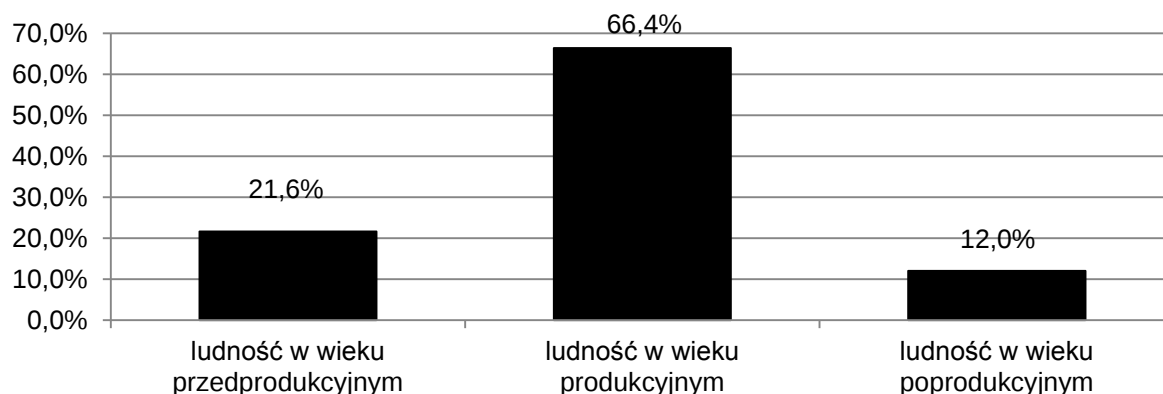
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

2.3.3. Struktura ekonomiczna

Podobnie jak Powiat Słupski, problem bezrobocia dotyka także rejon Gminy Słupsk. Według danych PUP w Słupsku liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu Gminy, na koniec 2013 r., wynosiła 1 089 osób.

Struktura ekonomiczna ludności, według danych z 2013 roku pochodzących z GUS-u (przy ogólnej liczbie mieszkańców Gminy 16 317, GUS, 2013 r.), przedstawia się następująco:

- grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym liczy 3 528 osób, co stanowi 21,6 % ogólnej liczby mieszkańców,
- ludność w wieku produkcyjnym liczy 10 836 osób, co stanowi 66,4 % liczby mieszkańców Gminy (udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi ok. 10,0 %),
- ludność w wieku poprodukcyjnym liczy 1 953 osób, co stanowi 12,0 % ogólnej liczby ludności.

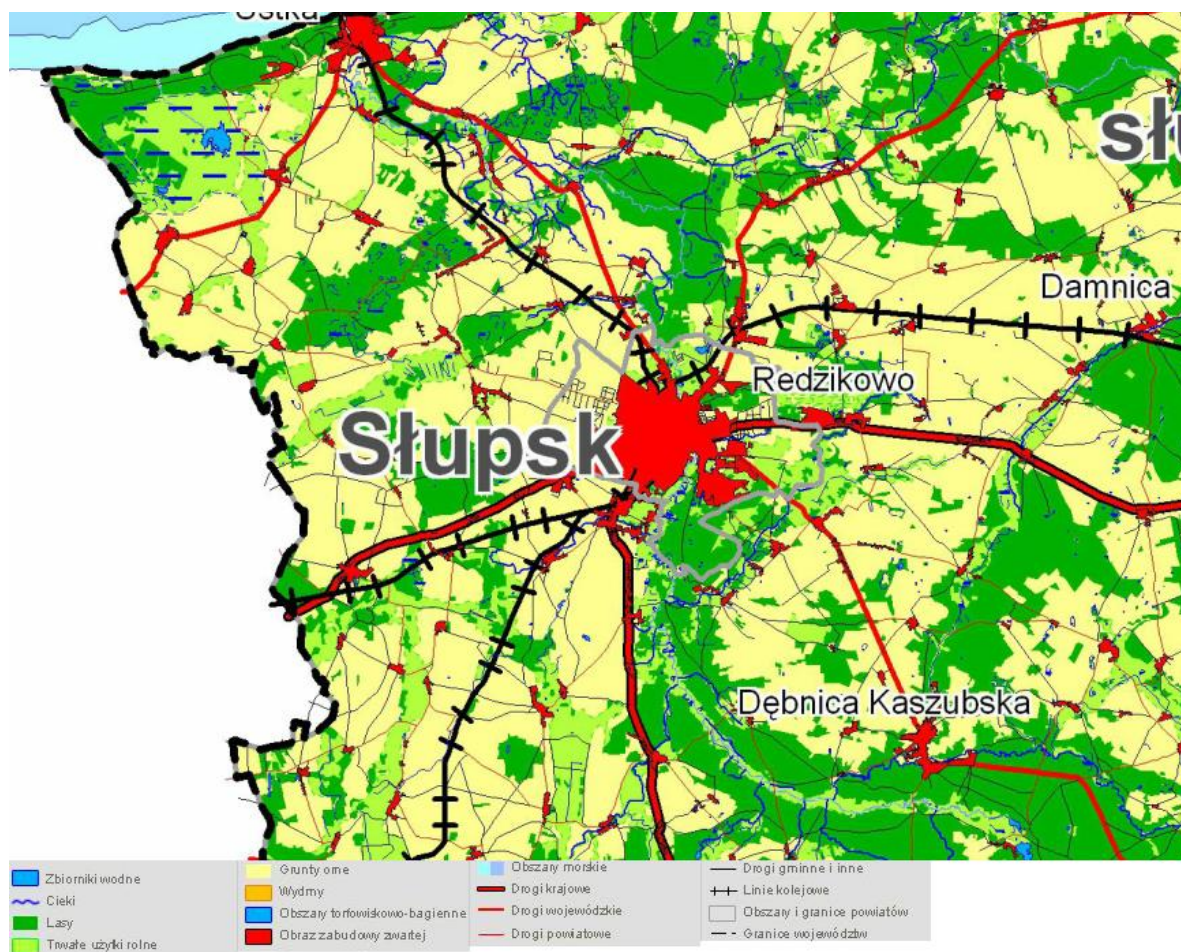

Wykres 3. Struktura ekonomiczna na terenie Gminy Słupsk w roku 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych, 2013

2.4. UŻYTKOWANIE TERENU

W strukturze użytkowania terenu (Ryc. 4) dominują użytki rolne, z których ok. 80 % stanowią grunty orne, a ok. 17 % użytki zielone. Lasy zajmują ok. 28 %. Niewielki jest udział wód (łącznie ze stawami i rowami – poniżej 1 %). Pozostałe obszary zajmują grunty zabudowane i zurbanizowane oraz tereny inne.

Ryc. 4. Użytkowanie terenu w Gminie Słupsk

Źródło: www.infoeko.pomorskie.pl

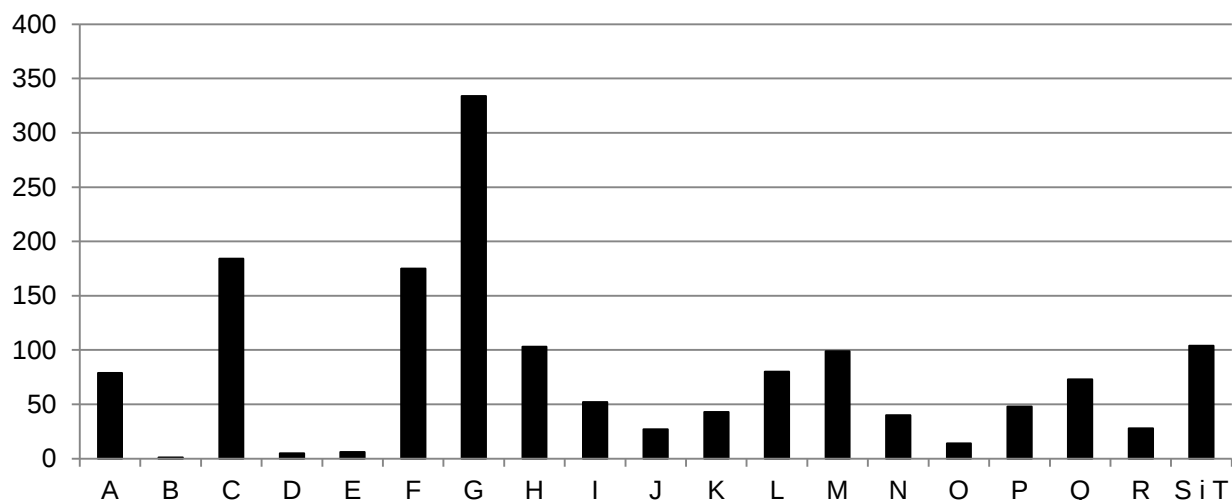
2.5. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Biorąc pod uwagę dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące podmiotów gospodarczych zarejestrowanych (stan na rok 2013), na terenie Gminy Słupsk działało 1 495 podmiotów gospodarczych.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD (2013 r.)

Sekcja	Ogółem Gmina
Ogółem	1 495
W sekcji A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	79
W sekcji B – górnictwo i wydobywanie	1
W sekcji C - przetwórstwo przemysłowe	184
W sekcji D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5
W sekcji E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6
W sekcji F - budownictwo	175
W sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	334
W sekcji H – transport, gospodarka magazynowa	103
W sekcji I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	52
W sekcji J – informacja i komunikacja	27
W sekcji K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	43
W sekcji L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	80
W sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	99
W sekcji N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	40
W sekcji O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14
W sekcji P – edukacja	48
W sekcji Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	73
W sekcji R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	28
W sekcji S – pozostała działalność usługowa	104
W sekcji T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych (klasyfikacja PKD 2007)

**Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych, z podziałem na sekcje,
na terenie Gminy Słupsk w roku 2013**

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych, 2013

Na terenie Gminy Słupsk najbardziej rozwiniętą działalnością gospodarczą jest handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Funkcjonują również zakłady ślusarskie, spawalnicze, kowalskie, geodezyjne, kserograficzne, tapicerskie, fryzjerskie, wodno-kanalizacyjne, elektryczne i inne. Funkcjonujące zakłady usługowo - rzemieślnicze zaspokajają aktualne potrzeby mieszkańców.

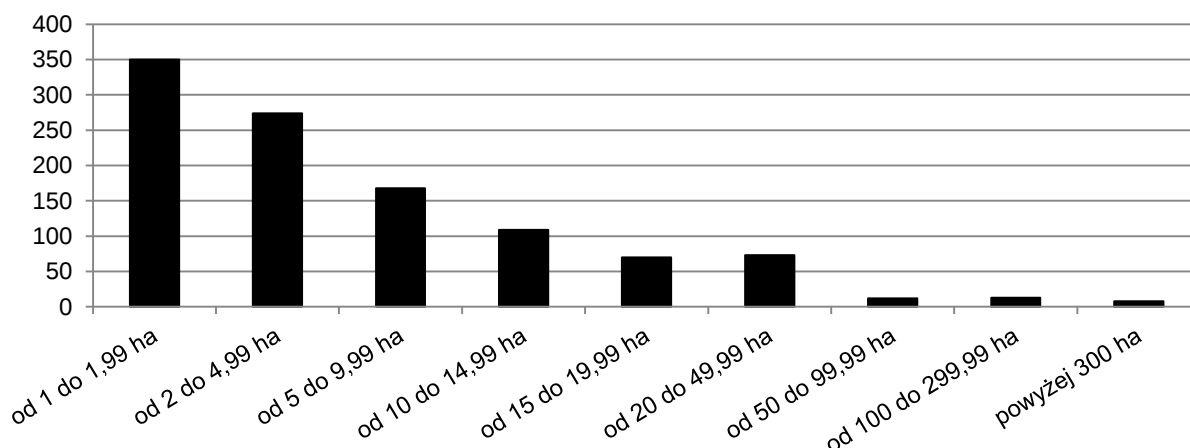
2.6. ROLNICTWO

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego na terenie Gminy funkcjonuje 1 077 gospodarstw rolnych (Tabela 5, Wykres 5). Gospodarstwa wielkości od 1 do 1,99 ha (gospodarstwa małe), stanowią największy odsetek wszystkich gospodarstw - 32,5 %. Gospodarstwa największe (powyżej 300 ha) stanowią 0,7 % ogólnej liczby gospodarstw.

**Tabela 5. Zestawienie ilości gospodarstw rolnych
na terenie Gminy Słupsk**

Grupa obszarowa gospodarstw	Liczba gospodarstw (szt.)
od 1 do 1,99 ha	350
od 2 do 4,99 ha	274
od 5 do 9,99 ha	168
od 10 do 14,99 ha	109
od 15 do 19,99 ha	70
od 20 do 49,99 ha	73
od 50 do 99,99 ha	12
od 100 do 299,99 ha	13
powyżej 300 ha	8
RAZEM	1 077

Źródło: Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (2013 r.)

Wykres 5. Ogólna ilość gospodarstw rolnych na terenie Gminy Słupsk

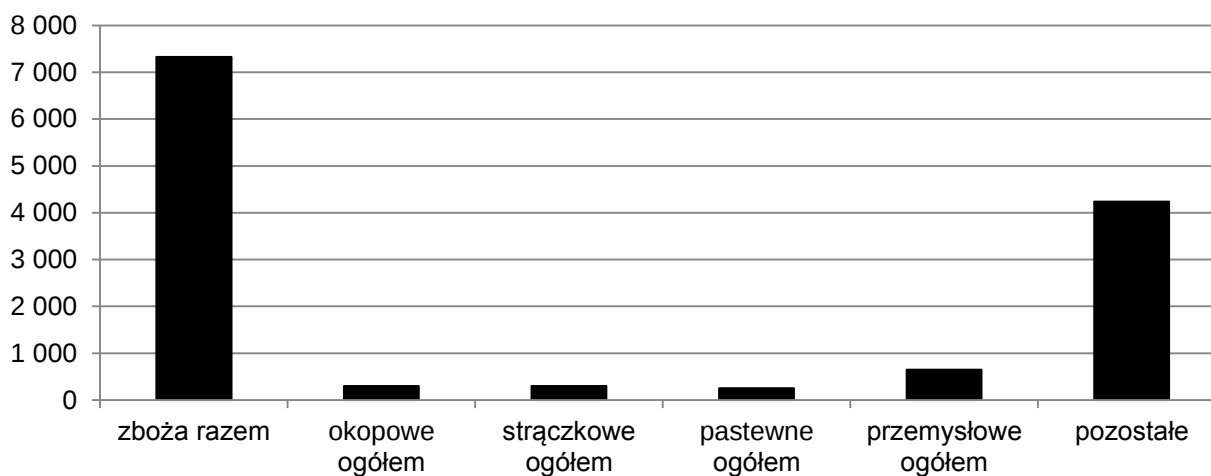
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (2013 r.)

Główne kierunki upraw gospodarstw indywidualnych to przede wszystkim zboża oraz pozostałe uprawy (w tym warzywa). Zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują uprawy roślin pastewnych.

Tabela 6. Powierzchnia zasiewów na terenie Gminy Słupsk

Rodzaj upraw	Powierzchnia zasiewów (ha)
zboża razem	7 325
okopowe ogółem	300
strączkowe ogółem	300
pastewne ogółem	250
przemysłowe ogółem	650
pozostałe	4 236
razem	13 061

Źródło: Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (2013 r.)

Wykres 6. Powierzchnia upraw na terenie Gminy Słupsk

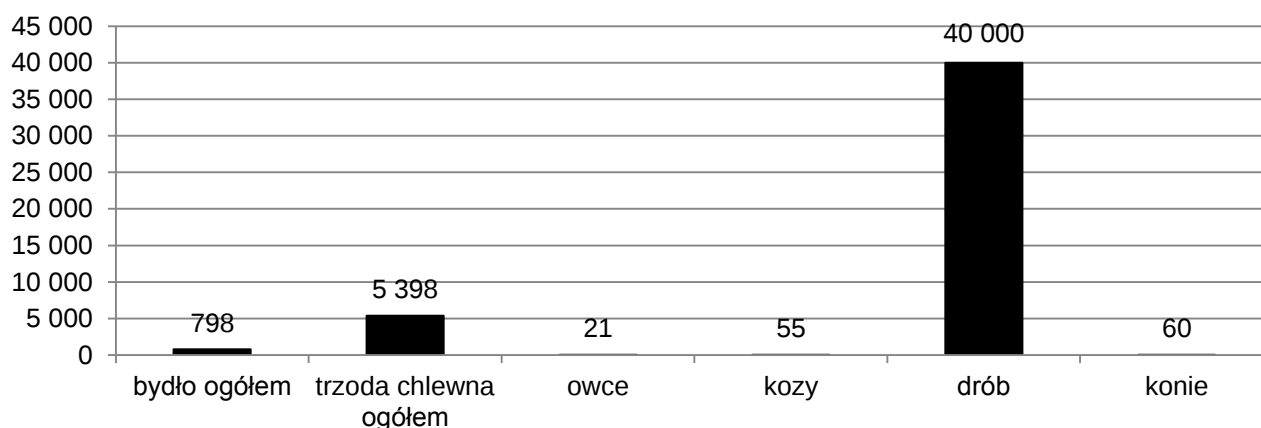
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (2013 r.)

Wśród pogłowia dużych zwierząt gospodarskich podkreślić należy dominację drobiu. Duży udział ma także hodowla trzody chlewnej.

Tabela 7. Hodowla zwierząt – obsada gospodarstw na terenie Gminy Słupsk

rodzaj hodowli	liczba sztuk fizycznych
bydło ogółem	798
trzoda chlewna ogółem	5 398
owce	21
kozy	55
drób	40 000
konie	60
razem	46 332

Źródło: Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (2013 r.)

Wykres 7. Hodowla zwierząt – obsada gospodarstw na terenie Gminy Słupsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (2013 r.)

2.7. TURYSTYKA I REKREACJA

Położenie geograficzne, walory krajobrazowe, a także bogata tradycja kulturowa składają się na korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji na terenie Gminy Słupsk. Drugim ważnym czynnikiem warunkującym rozwój turystyki są zasoby społeczno-ekonomiczne Gminy, głównie jej zagospodarowanie turystyczne, którego elementami są: baza noclegowa i gastronomiczna turystyki i szlaki turystyczne. Przez jej tereny przebiegają liczne szlaki turystyczne o charakterze lokalnym, regionalnym oraz fragmenty szlaków ponadregionalnych. Są to szlaki rowerowe, piesze, ale z możliwością wykorzystania jako szlaki rowerowe, kajakowy oraz ścieżki przyrodnicze. Przez teren Gminy przebiega międzyregionalna trasa rowerowa Ustka – Słupsk – Bytów – Brusy - Czersk i dalej w kierunku Grudziądza, łącząca tereny nadmorskie z pojezierzem i planowana do realizacji w pierwszej kolejności.

Do głównych atrakcji Gminy zaliczyć należy:

- Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie - Swołowo to stolica „Krainy w Kratę”, a także świadectwo kultury pomorskiej. W latach 40. i 50. XX wieku prowadzone

prace wykopaliskowe odsłoniły ślady osadnictwa z czasów rzymskich m.in. szklany puchar i srebrną czarkę z pierwszych wieków naszej ery. To niewątpliwie jedna z najstarszych wsi w regionie. Zagroda Albrechta to odrestaurowane z wielką pieczołowitością gospodarstwo bogatego chłopa z przełomu XIX i XX wieku i drugie po Klukach miejsce, gdzie będzie można zobaczyć, jak żyli dawni mieszkańcy Ziemi Słupskiej. Na uwagę zasługują szczególnie sale wystawowe, gdzie dzięki umieszczeniu dużych fotografii można poczuć klimat dawnego warsztatu tkackiego, czy gospody wiejskiej. Muzealna Zagroda Albrechta to także Centrum Kulturotwórcze Pomorskiej Krainy w Kratę.

- Dolinę Charlotty – jest to kompleks turystyczno-wypoczynkowy. Na wyspie jeziora Zamełowskiego znajduje się Gościniec Charlotty oraz Rybaczówka. Do dyspozycji turystów jest również Penjonat. W okolicy powstał amfiteatr na 3 700 miejsc. Dolina Charlotty to także miejsce dla amatorów aktywnego wypoczynku. W Dolinie organizowane są przejażdżki konne, spływy kajakowe oraz wycieczki rowerowe.

Do pozostałych atrakcji Gminy należy zaliczyć m. in.: kościoły, młyny wodne, murowane kolejowe budynki mieszkalne, zespoły folwarczne.

III. INFRASTRUKTURA GMINY

W niniejszym rozdziale zostaną omówione zagadnienia dotyczące sieci infrastrukturalnych na terenie Gminy Słupsk, a mianowicie, sieć wodociągowa – kanalizacyjna, energetyczna, ciepłownicza, gazowa, drogownictwo, a także gospodarka odpadami.

3.1. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

3.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Mieszkańcy Gminy Słupsk w przewadze zaopatrywani są w wodę z wiejskich zbiorowych urządzeń wodociągowych, w skład których wchodzi: studnie głębinowe, stacje wodociągowe oraz sieci wodociągowe. Na omawianym terenie zlokalizowanych jest wiele głównych ujęć wód podziemnych i studni. Największym ujęciem zaopatrującym w wodę obszar Gminy jest czteroźrowe ujęcie wody położone na terenie obrębu Swochowo. W eksploatowanych studniach ujmowane są wody podziemne piętra czwartorzędowego bądź trzeciorzędowego.

Pod względem zwodociągowania Gminy, jednostka objęta jest systemem wodociągowym w ok. 96 %. Dane na temat sieci wodociągowej na terenie Gminy Słupsk przedstawia Tabela 8.

Tabela 8. Dane dotyczące wodociągów na terenie Gminy Słupsk

Informacje	Wartość
długość czynnej sieci rozdzielczej [km] ¹	155,5
ilość gospodarstw zwodociągowanych [szt.] ¹	2 592
woda dostarczona gospodarstwom domowym i indywidualnym gospodarstwom rolnym [dam ³] ²	518,0
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.] ¹	14 462
sieć rozdzielcza na 100 km ²	61,9
zużycie wody na 1 mieszkańca ² [m ³]	32,6
zużycie wody na 1 korzystającego ² [m ³]	34,2

Źródło: 1 – ZGK w Jezierzycach Sp. z o. o. (2013 r.), 2 – GUS, Bank Danych Lokalnych 2012

System wodociągowy na terenie Gminy wymaga modernizacji, zwłaszcza, że część przewodów sieci wodociągowej wykonana została z rur cementowo – azbestowych. W przypadku występowania przewodów wykonanych z rur azbestowo – cementowych należy przewidzieć wyłączenie ich z eksploatacji. Na chwilę obecną najbardziej ekonomicznym rozwiązaniem jest pozostawienie rur w ziemi i budowa nowej sieci. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13.12.2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 nr 8 poz. 31) takie rozwiązanie jest dopuszczalne.

3.1.2. Gospodarka ściekowa

3.1.2.1. Sieć kanalizacyjna

Na terenie Gminy Słupsk funkcjonuje system zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych poprzez system kanalizacji ogólnospławnej. Stopień skanalizowania kształtuje się na poziomie prawie 80 %. Tym samym rozwój sieci wodociągowej nie jest równoległy z rozwojem kanalizacji. Szczegółowe dane dotyczące sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Słupsk przedstawia Tabela 9.

Tabela 9. Dane dotyczące kanalizacji na terenie Gminy Słupsk

Informacje	Wartość
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km] ¹	191,99
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.] ¹	2 161
ścieki odprowadzone [dam ³] ²	546
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej ²	12 833
korzystający z instalacji [%] ²	79,9
sieć rozdzielcza na 100 km ² ²	77,7

Źródło: 1 – Wodociągi Słupsk (2013 r.),

2 – GUS, Bank Danych Lokalnych 2012

Na terenach Gminy Słupsk nie objętych systemem kanalizacji, w miejscach gdzie budowa systemu kanalizacji zbiorowej powodowałaby nadmierne koszty, gospodarka ściekowa oparta jest również o gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych

(szambach) oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków omówionych w dalszych rozdziałach.

Aglomeracja kanalizacyjna

Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo Wodne (Dz. U. 2012 poz. 145 ze zm.) przez aglomerację rozumie się teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków.

Aglomerację wyznacza sejmik województwa w drodze uchwały po uzgodnieniu z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej i właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska oraz po zasięgnięciu opinii zainteresowanych gmin.

Tworzenie aglomeracji pomaga spełnić zadania związane z uporządkowaniem gospodarki ściekowej oraz uszeregować ich realizację w taki sposób, aby wywiązać się ze zobowiązań traktatowych wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Na podstawie powyższych zapisów dla Gminy Słupsk wyznaczono Aglomerację Słupsk (uchwała nr 560/XXVII/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lutego 2013 r. w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Słupsk i wyznaczeniu aglomeracji Słupsk Dz. Urz. Woj. 2013 r., Nr 1470). Wyznaczono aglomerację Słupsk z oczyszczalnią ścieków w Słupsku, której obszar obejmuje: miasto Słupsk, położone w gminie Słupsk miejscowości: Siemianice, Niewierowo, Swochowo, Lubuczewo, Karzcin, Wrzeście, Wiklino, Kukowo, Bukówka, Jezierzycy, Grąsino, Rogawica, Redzikowo, Wieszyno, Głobino, Stanięcino, Warblewo, Kusowo, Płaszewko, Bierkowo, Bruskowo Wielkie, Wierzbiczin, Bruskowo Małe, Swołowo, Krzemienica, Gać, Redęcin, Włynkówko, Włynkowo, Strzelino, Strzelinko, Gałęzinowo, Wielichowo, Bydlino, Krępa Słupska oraz położone w gminie Kobylnica miejscowości: Kobylnica, Widzino, Łosino, Sierakowo Słupskie, Kończewo, Zajączkowo, Kwakowo, Lubuń, Komiłowo, Kruszyna, Żelki, Żelkówko, Lulemino, Kuleszewo, Sycevice, Bolesławice, Reblino i Reblinko.

System kanalizacji zbiorczej na terenie Gminy wymaga modernizacji oraz budowy kanalizacji deszczowej w miejscach wymagających tego typu infrastruktury, a także rozbudowy na terenach nieuzbrojonych przewidzianych planami zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową.

3.1.2.2. Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

Na terenie Gminy nie funkcjonuje zorganizowany system odprowadzania i oczyszczania ścieków opadowych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są do cieków, rowów melioracyjnych lub bezpośrednio do gruntu, po uprzednim podczyszczeniu. Istniejące fragmentaryczne odcinki kanałów deszczowych w Siemianicach, Jezierzycach, Redzikowie, Bierkowie, Głobinie i Włynkówku odwadniają stosunkowo niewielkie powierzchnie ulic i terenów utwardzonych.

Na terenie jednostki mogą występować odrębne systemy kanalizacji deszczowej, powstające na terenach zakładów przemysłowych, parkingów, w trakcie modernizacji dróg itd. Przy odprowadzaniu wód opadowych z terenów utwardzonych często oczyszczane są one za pomocą osadników, separatorów lub innych filtrów. W pozwoleniach wodnoprawnych

na odprowadzania wód opadowych i roztopowych określone są wymagania co do konieczności prowadzenia przeglądów technicznych tych urządzeń.

3.1.2.3. Komunalna oczyszczalnia ścieków

Na terenie Gminy nie funkcjonują gminne oczyszczalnie ścieków (ostatnia oczyszczalnia zamknięta została w 2012 r.). Ścieki z terenu Gminy odprowadzane są na oczyszczalnię ścieków w Słupsku.

3.1.2.4. Systemy indywidualne gospodarki ściekowej

Zgodnie z ustawą z dn. 18.07.2012 r. Prawo Wodne (Dz. U. 2012 poz. 145 ze zm.) w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska. Do rozwiązań takich zalicza się:

- zbiorniki bezodpływowe (szamba) - instalacja i urządzenie przeznaczone do gromadzenia nieczystości ciekłych w miejscu ich powstawania, które są okresowo opróżniane poprzez pojazdy asenizacyjne,
- przydomowe oczyszczalnie ścieków – niewielkich przepustowości oczyszczalnie lokalne na potrzeby jednego lub kilku gospodarstw, oparte o różne dopuszczalne prawem technologie.

Na podstawie ustawy z dn. 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013 poz. 1399) przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych; przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków spełniającą wymagania określone w przepisach odrębnych.

Ustawa nakłada na gminy obowiązek prowadzenia ewidencji:

- zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej
- przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

3.1.2.4.1. Zbiorniki bezodpływowe

Nie zostały określone prawnie wymagania dotyczące jakości prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych. Wskazane byłoby jednak zewidencjonowanie zbiorników bezodpływowych w stopniu szczegółowości określającym: pojemność, ilość osób korzystających ze zbiornika, stan techniczny (materiał wykonania, szczelność, rok budowy), zawarta umowa na opróżnianie zbiornika.

Na terenie Gminy Słupsk w roku 2013 według danych sprawozdania SG-01 funkcjonowało 56 zbiorników bezodpływowych.

Wywozem nieczystości ciekłych na terenie Gminy zajmuje się wiele podmiotów, które w myśl przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach uzyskały w drodze decyzji organów zezwolenie na świadczenie usług wywozowych oraz spełniają warunki techniczne określone prawnie i wymagania do prowadzenia takich usług.

Właściciele nieruchomości na terenie Gminy obowiązują przepisy Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy, który nakłada na właścicieli i zarządców nieruchomości obowiązki związane z nieczystościami płynnymi. Na terenie Gminy obowiązują ustalenia Regulaminu uchwałą numer XIX/190/2012 z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Słupsk (uchwała nr XXIV/247/2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. w sprawie zmiany Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Słupsk). Regulamin ten został dostosowany do zmiany ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Analizując dokument Regulaminu można stwierdzić, że reguluje on w sposób odpowiedni przepisy utrzymania czystości i porządku w zakresie postępowania z nieczystościami ciekłymi.

3.1.2.4.2. Przydomowe oczyszczalnie ścieków

Przydomowe oczyszczalnie ścieków o przepustowości zazwyczaj do 5 m³ na dobę, wykorzystywane na potrzeby gospodarstw domowych lub rolnych w ramach zwykłego korzystania z wód, z których emisja nie wymaga pozwolenia, mogąca negatywnie oddziaływać na środowisko, podlega zgłoszeniu organowi ochrony środowiska.

W myśl przepisów ustawy Prawo Budowlane oczyszczalnia podlega zgłoszeniu do Starostwa Powiatowego – zgłoszenie budowy (budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków o wydajności do 7,5 m³ na dobę nie wymaga uzyskania pozwolenia na budowę, ale wymaga zgłoszenia właściwemu organowi).

Na podstawie przepisów ustawy Prawo Ochrony Środowiska do Gminy zgłasza się eksploatację obiektu (zgłoszenie planowanej eksploatacji oczyszczalni ścieków należy przedłożyć Wójtowi, w przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami).

Na terenie Gminy Słupsk w roku 2013 według danych sprawozdania SG-01 funkcjonowało 21 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Ilość tego rodzaju obiektów jest szacowana na podstawie zgłoszeń zamiaru wykonania przydomowych oczyszczalni ścieków, natomiast nie ma możliwości wskazania dokładnej ilości istniejących przydomowych oczyszczalni, ponieważ inwestorzy często nie zgłaszają zakończenia budowy przydomowej oczyszczalni i nie zwracają się do Wójta o pozwolenia na eksploatację oczyszczalni.

Użytkownik przydomowej oczyszczalni ścieków powinien również wiedzieć, że przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków. Jest to element istotny zarówno dla użytkownika, jak i Gminy. Użytkownik planując budowę przydomowej oczyszczalni ścieków powinien zasięgnąć informacji dotyczących planów skanalizowania jego działki, ponieważ może spotkać się z odmową możliwości eksploatacji przydomowej oczyszczalni. Gmina natomiast powinna znać dokładnie plany skanalizowania poszczególnych miejscowości i podłączenia działek, aby przy zgłoszeniu eksploatacji móc wydać sprzeciw dla inwestycji, dla której planuje się skanalizowanie.

3.2. ELEKTROENERGETYKA¹

Dostawa mocy i energii elektrycznej odbywa się ze stacji transformatorowych GPZ 110/15 zlokalizowanych na terenie miasta Słupska. Linie napowietrzne 110 kV zasilające GPZ 110/15 kV wyprowadzone są ze stacji transformatorowej 400/110 kV zlokalizowanej w Wierzbiecinie, która łączy linię krajową 400 kV przebiegającą przez teren Gminy z siecią okręgową 110 kV. W Wierzbiecinie znajduje się też stacja przekątnikowa 110 kV, do której doprowadzony jest kabel 110 kV ze Szwecji. Przez teren Gminy przebiegają linie napowietrzne 110 kV od stacji transformatorowej 400/110 kV w Wierzbiecinie do Słupska, Sławna i Ustki. Zasilanie odbiorów odbywa się przy pomocy linii SN 15 kV, stacji transformatorowych 15/0,4 kV i linii napowietrznej 0,4 kV. Na obszarze Gminy zlokalizowanych jest około 110 stacji transformatorowych 15/0,4 kV o łącznej mocy zainstalowanej (transformatorów) około 20 000 kVA.

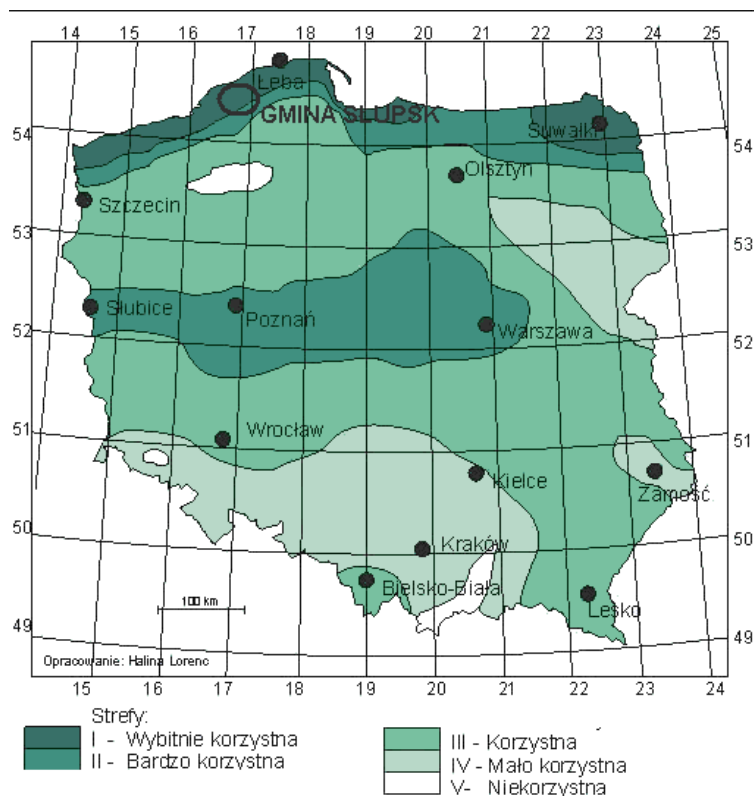
Przebieg sieci elektroenergetycznych należy uwzględniać przy planowaniu przestrzennym. Wzdłuż linii wyznacza się pas technologiczny, w obszarze którego obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, związane z lokalizowaniem budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na pobyt stały ludzi, lokalizacją budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stref zagrożonych wybuchem oraz konstrukcji wysokich, a także z zalesianiem terenów rolnych. Lokalizacja innych obiektów lub zagospodarowanie terenu strefy może nastąpić za zgodą i na warunkach gestora sieci.

3.2.1. Źródła energii odnawialnej

Polska jako członek UE zobowiązana jest do realizacji tzw. pakietu klimatyczno - energetycznego, który zakłada dla niej m. in. zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 15 % w 2020 roku (zamiast 20 % jak średnio w UE). Spowodowane jest to faktem występowania mniejszych zasobów i efektywności odnawialnych źródeł energii. W związku z tym każda jednostka samorządu terytorialnego w Polsce powinna dążyć do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł energii, a tym samym przyczyniać się do realizacji założeń pakietu.

Na terenie Gminy Słupsk istnieją sprzyjające warunki do rozwoju instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym przede wszystkim pracujących w oparciu o energię wiatrową i produkujących energię korzystając z siły wiatru. Według opracowania strefy energetyczne wiatru w Polsce prof. Haliny Lorenc z IMGW Gmina Słupsk znajduje się w I – wybitnie korzystnej strefie energetycznej wiatru (Ryc. 5).

¹ Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słupsk (2011 r.)

Ryc. 5. Położenie Gminy Słupsk na tle stref energetycznych wiatru w Polsce

Źródło: Ośrodek Meteorologii IMGW

W chwili obecnej na terenie Gminy Słupsk funkcjonują następujące elektrownie wiatrowe:

- Saba Rejsy Po Morzu Sp. J. – 2 elektrownie wiatrowe obr. Strzelino dz. 189/16; 181/1 (za składowiskiem odpadów w Bierkowie, działki na granicy obrębów geodezyjnych Bierkowo Strzelino),
- Baltic Wind Sp. J. - 3 elektrownie wiatrowe obr. Bierkowo dz. 259/12; 253/7; 581 (w rejonie składowiska odpadów od strony osiedla Bierkowo PGO i drogi powiatowej przebiegającej Słupsk-Bierkowo),
- Paula Fish 1 elektrownia wiatrowa - obr. Włynkówko dz. 548 (EW na SSSE Włynkówko na terenie zakładu Paula Fish).

Dodatkowo planowane bądź realizowane są następujące inwestycje:

- 16 elektrowni wiatrowych tego samego typu o mocy nie mniejszej niż 2 MW każda, w obrębie Karzcin (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - lipiec 2008 r.),
- 7 elektrowni wiatrowych tego samego typu o mocy od 2 do 3 MW, w obrębie Lubuczewo oraz w obrębie Wrzeście - Kępno (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - lipiec 2008 r.),
- 1 elektrownia wiatrowa, obręb Włynkówko (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - sierpień 2009 r.),
- 17 siłowni wiatrowych o mocy 2,0 MW każda, siłownie wiatrowe będą znajdowały się w południowej części Gminy Słupsk (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - listopad 2009 r.),
- 2 elektrownie wiatrowe o mocy nie większej niż 2,0 MW każda, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, zlokalizowanych w obrębie m. Strzelino w Gminie Słupsk

- w rejonie Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - sierpień 2009 r.),
- 3 elektrownie wiatrowe o mocy nie większej niż 2,0 MW każda, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, zlokalizowanych w obrębie m. Bierkowo w Gminie Słupsk w rejonie Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - sierpień 2009 r.),
 - 2 elektrownie wiatrowe o mocy nie większej niż 2,0 MW każda, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, zlokalizowanych w obrębie m. Włynkówko w Gminie Słupsk w rejonie Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - sierpień 2009 r.),
 - 1 elektrownia wiatrowa o mocy nie większej niż 2,0 MW, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, zlokalizowanej w obrębie m. Włynkówko w Gminie Słupsk w rejonie Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - sierpień 2009 r.),
 - 1 elektrownia wiatrowa o mocy 2 MW na dz. 5/4 w obrębie Warblewo w Gminie Słupsk (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - styczeń 2010 r.),
 - 2 elektrownie wiatrowe o mocy 2 MW każda, wraz z niezbędną infrastrukturą, zlokalizowanych w obrębie Gać w Gminie Słupsk (data wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - styczeń 2010 r.),
 - 5 elektrowni wiatrowych zespołu „Karżcino” zlokalizowanych w obrębie geodezyjnym Karżcino, maksymalna moc 2,5 MW (każda),
 - 1 elektrownia wiatrowa „Lubuczewo” o łącznej, maksymalnej mocy 2,5 MW, w obrębie geodezyjnym,
 - 9 elektrowni wiatrowych „Zespół elektrowni wiatrowych Bukówka” o łącznej maksymalnej mocy 27 MW (max moc 3 MW każda) planowana lokalizacja obrębie geodezyjnym Bukówka.

Na przedmiotowym terenie można rozważać wykorzystanie energii słonecznej, np. poprzez zastosowanie kolektorów słonecznych do podgrzewania wody lub produkowania energii elektrycznej w fotoogniwach, wykorzystywanych na potrzeby gospodarstw domowych. Należy również zwrócić uwagę na coraz częściej stosowane pompy ciepła, wykorzystujące energię cieplną pozyskiwaną z głębi ziemi. Instalacje te, pomimo stosunkowo wysokich kosztów, cieszą się coraz większym zainteresowaniem, szczególnie wśród inwestorów prywatnych – osób fizycznych.

3.3. INSTALACJE EMITUJĄCE POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

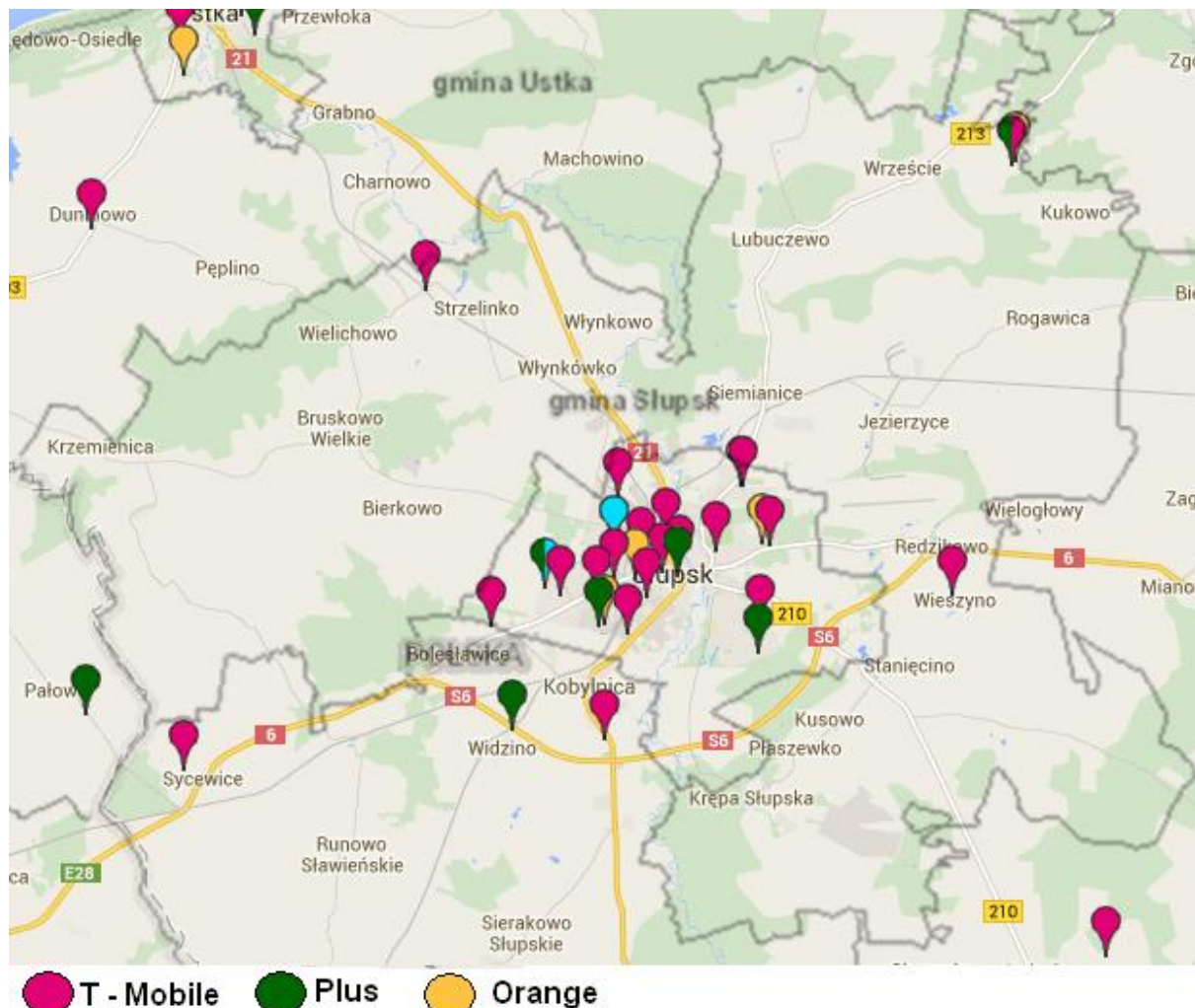
Najpopularniejszymi instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są stacje bazowe telefonii komórkowej, anteny nadawcze. Na terenie Gminy Słupsk funkcjonują anteny nadawcze operatorów telefonii komórkowych – stacje bazowe (Tabela 10, Ryc. 6). Istniejące obiekty zainstalowane są zazwyczaj na wysokich obiektach, tak aby wypromieniowywać pola elektromagnetyczne na duże wysokości.

Tabela 10. Wykaz anten nadawczych na terenie Gminy Słupsk

Lp.	Operator	Położenie
1	Plus	Wiklino
2	Orange	Wiklino

Lp.	Operator	Położenie
3	T-Mobile	Wiklino
4		Gałęzinowo
5		Wieszyno

Źródło: beta.btsearch.pl

Ryc. 6. Rozmieszczenie anten nadawczych na terenie Gminy Słupsk

Źródło: beta.btsearch.pl

Do instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zaliczyć należy także linie energetyczne (wspomniane w rozdziale 3.2.).

3.4. GAZOWNICTWO

Dostawcą gazu ziemnego na terenie Gminy Słupsk jest Polska Spółka Gazownictwa. Zgodnie z danymi uzyskanymi od Spółki przez obszar Gminy przebiegają (Ryc. 7):

- gazociągi wysokiego ciśnienia relacji Bolesławice – Ustka, Widzino – Redzikowo, o długości 9,262 km,
- gazociągi średniego ciśnienia, o długości 37,855 km (długość przyłączy 3 897 km).

Ponadto na omawianym obszarze znajdują się 4 stacje gazowe wysokiego i średniego ciśnienia w miejscowościach: Redzikowo – dwie stacje, Bierkowo, Siemianice.

W chwili obecnej system dystrybucji oceniany jest jako dobry, jego stan jest regularnie monitorowany, modernizowany zgodnie z ustalonymi harmonogramami. Polska Spółka Gazownictwa ma w planach dalszą gazyfikację wynikającą z rozwoju Gminy.

POLSKA SPÓŁKA GAZOWNICTWA **SCHEMAT SIECI GAZOWEJ** **DLA GMINY SŁUPSK**

Ryc. 7. Przebieg sieci gazowej na terenie Gminy Słupsk

Źródło: Polska Spółka Gazownictwa, stan na wrzesień 2014 r.

3.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

W chwili obecnej na terenie Gminy zorganizowany system zaopatrzenia w ciepło funkcjonuje na terenie osiedla mieszkaniowego w Redzikowie, osiedla mieszkaniowego Redzikowo SHR oraz osiedla zabudowy wielorodzinnej w Jezierzycach, gdzie ciepło wytwarzane w kotłowniach osiedlowych siecią ciepłowniczą rozprowadzane jest do poszczególnych budynków.

Na pozostałe zaopatrzenie w ciepło składają się indywidualne, większe bądź mniejsze, kotłownie na paliwa stałe, płynne lub gazowe. Budynki użyteczności publicznej posiadają piece na biomasę oraz olej opałowy. Indywidualne jednorodzinne budynki mieszkalne w większości ogrzewane są przez instalacje c.o. opalane węglem i drewnem.

W zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i w indywidualnych gospodarstwach, a szczególnie w nowych budynkach mieszkalnych na terenie Gminy zalecane jest stosowanie systemów grzewczych, preferujących paliwa ekologiczne, eliminujące zanieczyszczenia atmosfery. Zapisy dotyczące tego wymogu powinny być realizowane na poziomie Gminy, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Celem zmniejszenia strat ciepłych w działających sieciach konieczna jest wymiana sieci na nowe. Konieczna jest również termomodernizacja budynków na omawianym terenie, gdyż to pozwoli na zmniejszenie zużycia ciepła.

3.6. KOMUNIKACJA

3.6.1. Drogi

Sieć drogową na terenie Gminy Słupsk tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które ze względu na funkcję jaką pełnią, dzieli się na następujące kategorie: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Zarządcami dróg, do właściwości, których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące jednostki:

- dróg krajowych - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Gdańsku,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku,
- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych w Słupsku,
- dróg gminnych – Wójt Gminy Słupsk, administrator Zakład Gospodarki Komunalnej w Jezierzycach Sp. z o.o.

3.6.1.1. Drogi krajowe

Przez teren Gminy Słupsk przebiegają następujące odcinki dróg krajowych:

- droga krajowa nr 21 od km 61 + 559 do km 68+210,
- droga ekspresowa S6c (obwodnica Słupska) od km 6 + 883 do km 11 + 391,
- droga ekspresowa S6c (obwodnica Słupska) od km 13 + 500 do km 16 + 319,
- droga krajowa nr 6 od km 216 + 642 do km 218 + 028.

Stan dróg oceniany jest jako dobry (67,8 % ogólnej długości dróg krajowych), nie mniej jednak są fragmenty gdzie jest on oceniany jako zły (5,9 % ogólnej długości dróg krajowych).

3.6.1.2. Drogi wojewódzkie

Przez teren Gminy Słupsk przebiegają dwa odcinki dróg wojewódzkich nr 210 i 213, których łączna długość wynosi 15,498 km.

**Tabela 11. Wykaz dróg wojewódzkich na terenie Gminy Słupsk
(stan na koniec 2013 r.)**

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Kilometraż	Długość na terenie Gminy [km]	Ocena stanu
1.	210	Słupsk – Unichowo	3+866 ÷ 7+770 8+583 ÷ 8+949	4,270	dobry
2.	213	Słupsk – Wicko – Żelazno – Sulicice – Celbowo	3+452 ÷ 14+680	11,228	odc. od 3+452 do 4+050 – dobry odc. od 4+050 do 5+300 – zły odc. od 5+300 do 8+800 – dobry odc. od 8+800 do 14 +680 – dobry

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku

3.6.1.3. Drogi powiatowe

Przez teren Gminy Słupsk przebiega 7 odcinków dróg powiatowych, o łącznej długości 46,417 km. Są to następujące odcinki:

**Tabela 12. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Słupsk
(stan na wrzesień 2014 r.)**

lp.	numer i nazwa drogi		długość na terenie Gminy (km)
1	10156	Słupsk – Krzemienica	12,600
2	11086	Bruskowo Wielkie - Wielichowo	4,150
3	11106	Gałęzinowo	1,500
4	11776	Głobino – Warblewo	6,450
5	11056	Reblino – Swołowo – dr 10156 - Krężołki	8,360
6	11306	Siemianice – Rogawica	8,407
7	11206	Lubuczewo – Karzcino – gr. gm. Słupsk	4,950
razem			46,417

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Słupsku

Zgodnie z ewidencją i oceną Zarządu Dróg Powiatowych w Słupsku w większości przypadków nawierzchnie dróg charakteryzują się dobrym stanem technicznym.

3.6.1.4. Drogi gminne

Przez teren Gminy Słupsk przebiega 121,64 km dróg gminnych. Ponadto przez Gminę zostały przejęte na mocy porozumienia w zarząd od Zarządu Dróg Powiatowych w Słupsku następujące odcinki dróg o łącznej długości 56,89 km:

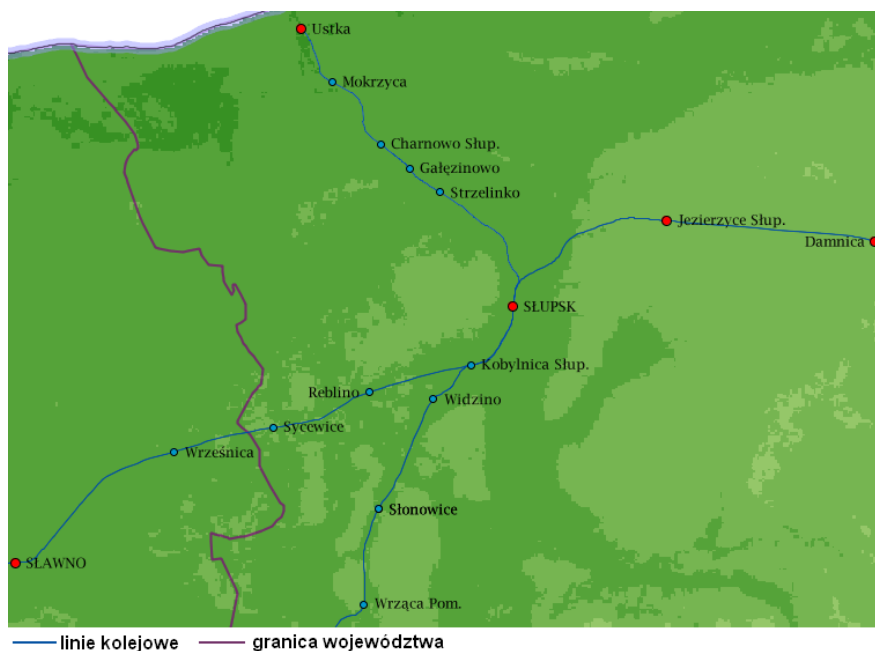
- 1019G na odcinku Słupsk – Krępa – Głobino o długości 5,75 km,
- 1106G na odcinku Bruskowo – Wielkie – Bierkowo o długości 2,25 km,
- 1111G na odcinku Wielichowo – Strzelinko – Włynkówko – Włynkowo – DW nr 210 o długości 10,5 km,
- 1113G na odcinku Gąbino – Wrzeście o długości 3,70 km,
- 1121G na odcinku Bukowa – Łękwica – Wiklino o długości 4,00 km,

- 1129G na odcinku Niewiarowo – Siemianice o długości 1,55 km,
- 1131G na odcinku Jezierzycy – Grąsino – Wielogłowy – DK nr 6 o długości 4,50 km,
- 1132G na odcinku Bukówka – Jezierzycy Słupskie o długości 2,70 km,
- 1133G na odcinku Wiklino – Kukowo – Rogawica o długości 5,81 km,
- 1134G na odcinku Sąborze – Warblewo – Warblewo o długości 3,00 km,
- 1168G na odcinku Redzikowo – Głobino o długości 7,33 km,
- 1107G na odcinku Krężółki – Gajki o długości 5,80 km.

Wszystkie drogi administrowane przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Jezierzycach., zarówno drogi gminne jak i przejęte w zarząd od ZDP w Słupsku, są w należyłym stanie technicznym.

3.6.2. Kolej

Przez teren Gminy przebiegają zelektryfikowane linie kolejowe, zapewniające obsługę pasażerską dużej grupie mieszkańców Gminy, pierwszorzędna, o znaczeniu państwowym, nr 202 Gdańsk - Stargard Szczeciński oraz znaczenia miejscowego nr 405 Słupsk – Ustka. Obsługę ludności w zakresie lokalnych przewozów pasażerskich świadczą stacje w Jezierzycach Słupskich, Reblinie i Sycewicach (poza granicami gminy) na linii nr 202 oraz przystanki osobowe w Strzelinku i Gałęzinowie na linii nr 405. W zakresie przewozów dalekobieżnych mieszkańców Gminy obsługuje stacja w Słupsku.

Ryc. 8. Przebieg linii kolejowych na terenie Gminy Słupsk

Źródło: mapa.plk-sa.pl

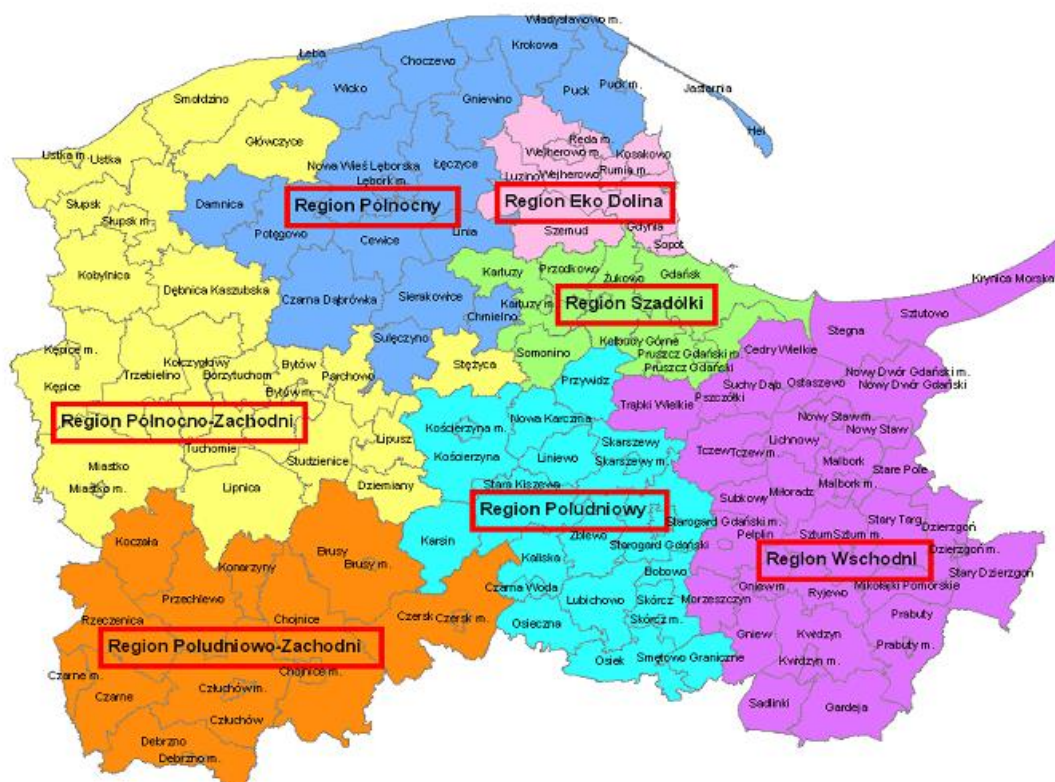
3.7. GOSPODARKA ODPADAMI W GMINIE

Od stycznia 2012 roku zaczęła obowiązywać znowelizowana ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, która to nakłada na Gminy inne, bardziej systemowe i szersze obowiązki w zakresie gospodarki odpadami, a dokumentem strategicznym w tym względzie staje się obecnie Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Słupsk, który został zaktualizowany zgodnie z wojewódzkim planem gospodarki odpadami i podjęty uchwałą numer XIX/190/2012 z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Słupsk (uchwała nr XXIV/247/2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. w sprawie zmiany Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Słupsk).

Gmina Słupsk weszła w skład Północno – Zachodniego Regionu Gospodarki Odpadami (Ryc. 9). Wszystkie odebrane zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczone do składowania muszą być odpowiednio przetworzone w Regionalnych Instalacjach Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) znajdujących się w tym regionie.

Zgodnie z ustawą dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013, poz. 21 ze zm.) oraz mając na względzie hierarchię postępowania z odpadami, zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczone do składowania, należy kierować do wyznaczonych w uchwale w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych, zapewniających ich właściwe zagospodarowanie, w ramach posiadanych decyzji administracyjnych.

W Regionie Północno - Zachodnim funkcjonują dwie w pełni wyposażone, posiadające wystarczające zdolności przerobowe, instalacje regionalne do przetwarzania odpadów komunalnych - RIPOK Bierkowo i RIPOK Sierżno. W zakresie zagospodarowania selektywnie zebranych odpadów zielonych wyznaczono instalację regionalną „Wodociągi Słupsk” Sp. z o.o., która wyposażona jest w kompostownię odpadów o mocy przerobowej 20 000 Mg/rok. Ponadto na terenie regionu Północno - Zachodniego zlokalizowane jest składowisko odpadów komunalnych w Gatce. Z uwagi na wystarczające zdolności przerobowe instalacji regionalnych, nie ma podstaw, aby składowiska te pełniły rolę instalacji zastępczych w regionie.

Ryc. 9. Położenie Gminy Słupsk na tle regionów gospodarki odpadami

Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018

W związku z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Gmina Słupsk wdrożyła nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi, przez co Rada Gminy (oprócz wspomnianego już regulaminu utrzymania czystości i porządku) przyjęła następujące uchwały:

- Uchwała numer: XIX/191/2012 z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów.
- Uchwała numer: XIX/192/2012 z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie terminu, częstotliwości i trybu uiszczenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.
- Uchwała numer: XIX/193/2012 z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych od właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Słupsk.
- Uchwała numer: XXIII/241/2012 z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie ustalenia górnych stawek opłat za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.
- Uchwała numer: XXIV/248/2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. w sprawie zmiany szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów
- Uchwała numer: XXV/271/2013 z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi

- Uchwała numer: XXV/272/2013 z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właściciela nieruchomości
- Uchwała numer: XXVIII/280/2013 z dnia 24 maja 2013 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXV/272/2013 Rady Gminy Słupsk z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właściciela nieruchomości.

Zgodnie z nowelizacją ustawy zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Słupsk posiadają podmioty wpisane do Rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Podmioty wpisane do rejestru mają możliwość uczestniczenia w przetargu ogłoszonym przez Gminę dotyczącym odbierania odpadów komunalnych. Przetarg na odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych zlokalizowanych na terenie Gminy Słupsk wygrało Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, które odbiera odpady komunalne z większości miejscowości, za wyjątkiem Swochowa, Niewierowa i Bukówki, gdzie usługa wywozu odpadów komunalnych świadczona jest przez firmę Sommer – podwykonawcę PGK. Odpady trafiają na RIPOK Bierkowo.

Od dnia 1 lipca 2013 roku mieszkańcy Gminy Słupsk zobowiązani są do segregowania odpadów w następujący sposób:

- papier - pojemnik niebieski,
- szkło - pojemnik zielony,
- tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale - pojemnik żółty.

Według danych ze sprawozdania Wójta z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi za rok 2013, na terenie Gminy Słupsk odebrano 2 495,4 Mg zmieszanych odpadów komunalnych. Dane dotyczące selektywnej zbiórki odpadów na terenie Gminy przedstawia Tabela 13.

**Tabela 13. Odpady selektywnie zebrane
na terenie Gminy Słupsk**

rodzaj	ilość [Mg]
papier i tektura	28,4
szkło	272,8
tworzywa sztuczne, metale, opakowania wielomateriałowe	393,8
wielkogabarytowe	178,2
zużyty sprzęt	5,4

Źródło: sprawozdanie SG-01 za rok 2013

3.7.1. Instalacje do unieszkodliwiania odpadów

Na terenie Gminy Słupsk znajduje się składowisko odpadów komunalnych w Bierkowie. Składowisko jest własnością Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku. Składowisko zostało wybudowane w 1985 r. Przewiduje się jego eksploatację do 2020 roku. Całkowita powierzchnia składowiska wynosi 16,48 ha. W chwili obecnej teren eksploatowany wynosi 10,21 ha i obejmuje wypełnione (stare) składowisko o pow. 6,45 ha uszczelnione metodą tradycyjną pyłami podymowymi oraz zbiornik A o pow.

3,76 ha wyłożony warstwą szczelnej grubej folii PHED zwanej geomembraną podzielony na czynne kwatery A1 i A2.

Rezerwa przeznaczona na rozbudowę składowiska wynosi 6,27 ha. Na składowisku znajduje się staw stabilizacyjny o poj. 4,490 m³, do którego odprowadzane są odcieki z kwatery A1. Przeprowadzono modernizację odwodnienia starej niecki składowiska, gdzie odpompowywane odcieki na powierzchnię ulegają rozdeszczowaniu.

Składowisko wyposażone jest w kwaterę o pow. 0,66 ha do składowania odpadów zawierających azbest. Kwatera ta posiada drogę technologiczną z placem manewrowym i wyizolowane dno z drenażem odcieków. Jest ogrodzona i obsadzona zielenią na zboczach skarp.

Na składowisku w Bierkowie składowane są odpady z miast: Słupsk, Ustka, Sławno oraz gmin: Słupsk, Ustka Kobylnica, Damnica, Główny, Dębica Kaszubska, Smołdzino, Postomino, Trzebielino. Odległości z poszczególnych miejscowości na składowisko nie przekraczają 50 km.

Składowane odpady to głównie odpady komunalne (78 %) oraz odpady inne niż komunalne. Przyjmowane odpady nie obejmują odpadów niebezpiecznych.

IV. OCENA I ANALIZA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

4.1. RZEŻBA TERENU²

Część Gminy przylegająca od zachodu do Miasta Słupska, usytuowana jest na obszarze mezoregionu Równina Sławieńska, a część wschodnia i południowo - wschodnia na obszarze mezoregionu Wysoczyzna Damnicka.

Obydwa mezoregiony rozdziela dolina rzeki Słupi, stanowiąc jednocześnie usytuowaną południkowo oś Gminy.

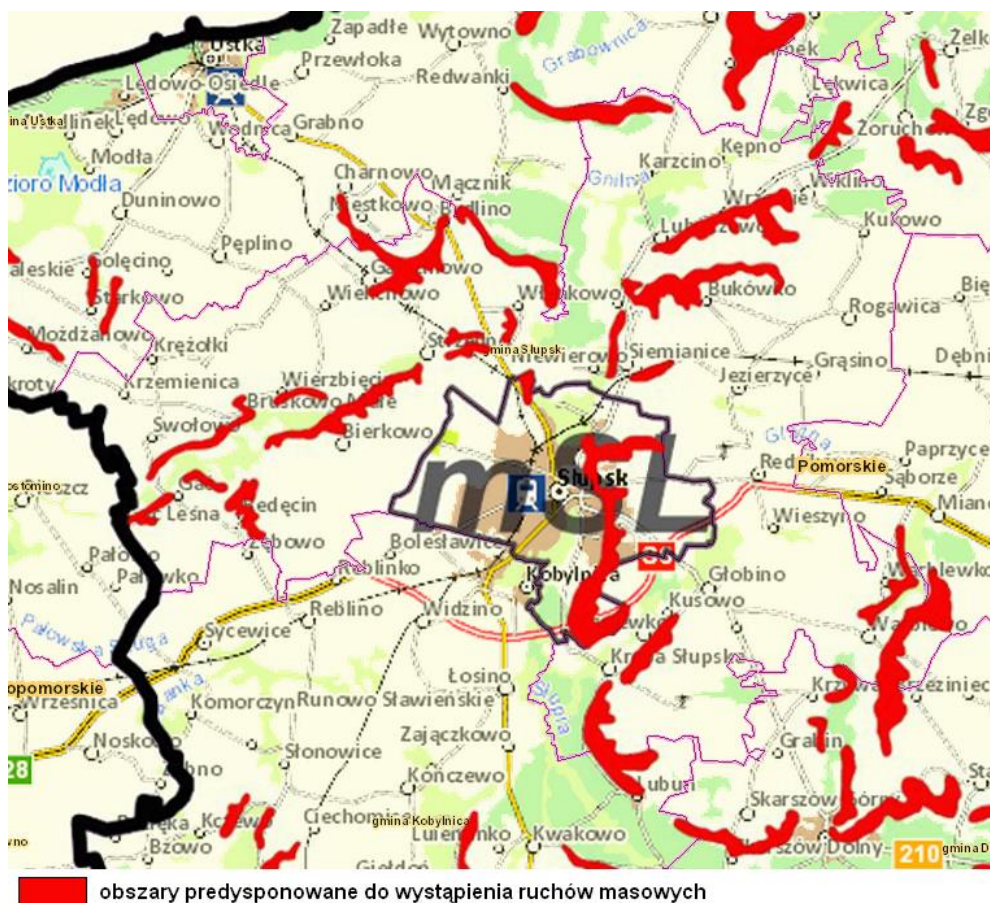
Powierzchnia Równiny Sławieńskiej jest mało urozmaicona i wznosi się do rzędnych 40-60 m n.p.m. W zachodniej części Gminy, na północ od doliny Moszczeniczki i Bagiennicy, okolice Włynkowa leżą na wysokości 42 m n.p.m., na południu w okolicach Bierkowa, na granicy Słupska, teren wznosi się do rzędnej 62 m n.p.m. Najniżej położone punkty dna doliny Moszczeniczki leżą na wysokości 24 - 25 m n.p.m. Wysoczyzna Damnicka wznosi się 20-30 m wyżej niż Równina Sławieńska, to jest do rzędnych 60 - 80 m, a miejscami nawet do 100 m n.p.m. W północnej części Gminy Słupsk wzgórza morenowe osiągają wysokość 53,6 m n.p.m. i zaznaczają się wyraźnie w terenie wznosząc się na około 40 m ponad dno doliny Głaźni. Na południu i wschodzie obszar Gminy wznosi się do wysokości 85 m n.p.m. w okolicach Głębina i 95 m n.p.m. na południowy - wschód od Warblewa.

Ten wysoko wzniesiony obszar rozcinają: głęboko wcięta dolina Głaźni oraz dolina Warblewskiej Strugi. Rozdzielające obie jednostki fizjograficzne niewielkie dwa fragmenty doliny Słupi leżą na obszarze Gminy na wysokości ok. 10 - 12 m n.p.m. i 18 - 20 m n.p.m., a deniwelacje terenu w stosunku do dna doliny osiągają wartości 30 - 40 m w części północnej i około 50 m w części południowej.

² Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słupsk (2011 r.)

4.1.1. Zagrożenia powierzchni ziemi

Zagrożeniami dla powierzchni ziemi mogą być procesy geodynamiczne czyli ruchy masowe ziemi, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takimi jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek. Na terenie Gminy Słupsk występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych. Tereny te wskazane zostały na Mapie osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych na terenie województwa pomorskiego, której fragment (dotyczący obszaru Gminy Słupsk) zamieszczony został na Ryc. 10. Ruchami masowymi zagrożone są głównie tereny położone w okolicach cieków. Zaznaczyć należy, że sporządzone mapy są to jedynie ogólne i wstępne dane informujące o możliwej predyspozycji obszarów (wynikającej głównie z budowy geologicznej i morfologii) do rozwoju ruchów masowych. W związku z czym podczas sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego zaleca się przeprowadzenie wywiadu terenowego.

Ryc. 10. Lokalizacja osuwisk na terenie Gminy Słupsk

Źródło: opracowanie własne na podkładzie geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/download oraz mapy.geoportal.gov.pl/imap

Oprócz procesów naturalnych mających wpływ na powierzchnię ziemi, na terenie Gminy obserwuje się także wpływ działalności człowieka. Wyraża się on poprzez eksploatację kopalni, która powoduje zazwyczaj rozległe powierzchniowe zmiany terenu w formie wyrobisk oraz zmiany w pionowym ukształtowaniu rzeźby, a to zwiększa podatność na erozję odkrytych warstw ziemi i może powodować obniżenie poziomu wód gruntowych.

Istotne jest odpowiednie przygotowanie procesu wydobywania, a także właściwa rekultywacja po zakończonej eksploatacji. Nadkład mas ziemnych, który powstaje w związku z prowadzoną eksploatacją powinien być wykorzystywany w procesie rekultywacji wyrobiska poeksploatacyjnego i posłużyć do złagodzenia i umacniania skarp. Kierunek rekultywacji dla eksploatowanych złóż będzie musiał zostać określony już na etapie 50 % wydobywania kopaliny ze złoża).

Przekształcenia powierzchni ziemi mają również miejsce podczas zabiegów agrotechnicznych związanych z uprawą ziemi. Zmiany i przekształcenia nastąpiły także podczas budowy dróg, a także budowy sieci infrastrukturalnych i systemów melioracyjnych.

4.2. BUDOWA GEOLOGICZNA³

Na większości obszaru Gminy, powierzchnia utworów starszych od czwartorzędu (podczwartorzędowa) jest bardzo urozmaicona i w zasadniczy sposób odbiega od ukształtowania powierzchni współczesnej.

Strop utworów podścielających utwory czwartorzędowe tworzą w przewadze utwory trzeciorzędowe: głównie piaski oligoceńskie i miocene. Osady miocenu występują w postaci formacji brunatno-węglowej (obszar zlewni Gnilnej). Osady czwartorzędowe są reprezentowane przez skały plejstocenne - gliny, piaski i żwiry, mułki i ropy. W dnach rynien i wytopisk występują późnowistulskie torfy, gytie i kreda jeziorna oraz piaski eoliczne. Osady glacialne należą do różnych pięter plejstocenu, najstarsze najprawdopodobniej do jednego ze zlodowaceń południowopolskich, jednak podstawowa masa osadów czwartorzędowych jest efektem działalności zlodowaceń Odry i Warty, a przede wszystkim zlodowacenia północnopolskiego (bałtyckiego), którego pobyt na tym obszarze zakończył się zaledwie kilkanaście tysięcy lat temu. W osadach czwartorzędowych najczęściej spotyka się 2-5 poziomów glin polodowcowych, bazalnych i ablacyjnych, porozielenianych zwykle miększymi warstwami żwirów i piasków glacialnych. Warto dodać, że w osadach czwartorzędowych, zwłaszcza w glinach tkwią liczne bloki (porwaki) osadów trzeciorzędowych. Miększość osadów czwartorzędowych na obszarze gminy zmienia się znacznie od około 200 m na południowo-wschodniej granicy gminy – okolice Brzezińca, do ok. 40 m w części północno-zachodniej. Utwory holocenne występują głównie we współczesnych dnach dolin rzecznych i są to najczęściej mady i namuły rzeczne, torfy, kreda jeziorna, gytie oraz utwory stokowe.

4.2.1. Surowce mineralne

Obszar Gminy Słupsk według danych Państwowego Instytutu Geologicznego wchodzi w zasięg złóż kruszyw naturalnych, a także piasków kwarcowych. Tabela 14 przedstawia podstawowe dane udokumentowanego złoża.

³ Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słupsk(2011 r.)

Tabela 14. Wykaz złóż kopalin na terenie Gminy Słupsk

Lp.	Nazwa złoża położenie	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Rodzaj eksploatacji	Powierzchnia [ha]	Rekultywacja	Średnie parametry złoża [m]	Stratygrafia
1	Bierkowo	kruszywa naturalne złoża piasków budowlanych	złoża skreślone z bilansu zasobów	odkrywkowy ścianowy	3,40	-	grubość nakładu – 1,40	strop – czwartorzęd- plejstocen spąg – czwartorzęd- plejstocen
							miąższość złoża – 15,90	
							głębokość spągu – 17,30	
2	Bierkowo II	kruszywa naturalne złoża piasków budowlanych	eksploatacja złoża zaniechana	odkrywkowy ścianowy	15,15	-	-	strop – czwartorzęd spąg – czwartorzęd
							-	
							-	
3	Głobino	kruszywa naturalne	eksploatacja złoża zaniechana	odkrywkowy	0,80	-	grubość nakładu – 1,55	strop – czwartorzęd- plejstocen spąg – czwartorzęd- plejstocen
							miąższość złoża – 8,45	
							głębokość spągu – 10,00	
4	Głobino III	kruszywa naturalne	złoża skreślone z bilansu zasobów	-	-	-	-	strop – czwartorzęd spąg – czwartorzęd
							-	
							-	
5	Głobino IV- Pole A	kruszywa naturalne złoża piasków poza piaskami szklarskimi	złoża zagospodarowane	odkrywkowy ścianowy	1,85	rolniczo - leśny	grubość nakładu – 1,90	strop – czwartorzęd- plejstocen spąg – czwartorzęd- plejstocen
							-	
							-	
6	Głobino V	kruszywa naturalne złoża piasków budowlanych	złoża zagospodarowane	odkrywkowy ścianowy	6,96	-	-	strop – czwartorzęd spąg – czwartorzęd
							-	
							-	
7	Kusowo	kruszywa naturalne	eksploatacja złoża zaniechana	odkrywkowy	-	-	-	strop – czwartorzęd spąg – czwartorzęd
							-	
							-	
8	Siemianice I	kruszywa naturalne	złoża skreślone z bilansu zasobów	odkrywkowy	2,90	-	grubość nakładu – 1,50	strop – czwartorzęd spąg – czwartorzęd
							miąższość złoża – 11,40	
							głębokość spągu – 12,90	
9	Siemianice II	kruszywa naturalne	eksploatacja złoża	odkrywkowy	2,60	-	grubość nakładu – 1,53	strop –

Lp.	Nazwa złoża położenie	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Rodzaj eksploatacji	Powierzchnia [ha]	Rekultywacja	Średnie parametry złoża [m]	Stratygrafia
		złoża piasków budowlanych	zaniechana				miąższość złoża – 21,77	czwartorzęd- plejstocen spąg – czwartorzęd- plejstocen
							-	
10	Siemianice III	kruszywa naturalne złoża piasków budowlanych	eksploatacja złoża zaniechana	-	10,10	-	grubość nakładu – 1,73	strop – czwartorzęd- plejstocen spąg – czwartorzęd- plejstocen
							miąższość złoża – 19,44	
							-	
11	Siemianice IV	kruszywa naturalne złoża piasków poza piaskami szklarskimi	złożo zagospodarowane	odkrywkowy ścianowy	8,77	-	grubość nakładu – 1,70	strop – czwartorzęd- plejstocen spąg – czwartorzęd- plejstocen
							miąższość złoża – 18,20	
							głębokość spągu – 19,90	
12	Strzelino	kruszywa naturalne	złożo rozpoznane szczegółowo	odkrywkowy	0,64	rolniczy	-	strop – czwartorzęd spąg – czwartorzęd
							-	
							-	
13	Wiklino	kruszywa naturalne	eksploatacja złoża zaniechana	odkrywkowy	-	-	-	-
							-	
							-	
14	Wiklino II	kruszywa naturalne	złożo rozpoznane szczegółowo	-	3,30	-	-	-
							-	
							-	

Źródło: geoportal.pgi.gov.pl, stan na wrzesień 2014 r.

Na terenie Gminy ustanowionych zostało 5 obszarów górniczych. Szczegółowe dane dotyczące ich ustanowienia przedstawia Tabela 15.

Tabela 15. Wykaz aktualnych obszarów górniczych na terenie Gminy Słupsk

Lp.	nazwa złoża/ położenie	rodzaj kopaliny	wydawca decyzji	znak decyzji	data wydania decyzji
1	Głobino IV - pole A	kruszywa naturalne	Wojewoda Pomorski	176/99	26.05.1999
2	Siemianice IV A	kruszywa naturalne	Marszałek Województwa Pomorskiego	DROŚ.G-75121-68/09	28.12.2009
3	Głobino IV A/I	kruszywa naturalne	Wojewoda Pomorski	ustanawiająca - 69/05 zmieniająca - SR-Z/Ś- (jw)74125-03/05	ustanawiająca – 15.07.2005 zmieniająca – 12.08.2005
4	Głobino IV A/II	kruszywa naturalne	Wojewoda Pomorski	ustanawiająca - 69/05 zmieniająca - SR-Z/Ś- (jw)74125-03/05	ustanawiająca – 15.07.2005 zmieniająca – 12.08.2005
5	Głobino V	kruszywa naturalne	Wojewoda Pomorski	ustanawiająca - 199/02 zmieniająca - 68/05	ustanawiająca – 31.12.2002 zmieniająca – 15.07.2005

Źródło: geoportal.pgi.gov.pl, stan na wrzesień 2014 r.

4.3. GLEBY⁴

Gmina położona jest w regionie glebowo-rolniczym: Sławieńsko – Lęborskim, podregion Słupski. Grunty orne podregionu Słupskiego położone są głównie na glebach brunatnych kwaśnych, ale również brunatnych właściwych i wylugowanych, a także pseudobielicowych (Redęcin, Wielichowo, Strzelinko Strzelino - występowanie znaczących kompleksów gleb pseudobielicowych). Czarne ziemie spotyka się w obniżeniach terenu.

Przeważają gleby kompleksu 4, który w tym regionie od kompleksu 2 różni się przede wszystkim zakwaszeniem i niższym stopniem kultury. Przy odpowiedniej pielęgnacji i nawożeniu na glebach tych można prowadzić uprawy i uzyskiwać efekty podobnie jak na glebach kompleksu 2. Dość często w tym regionie spotyka się czarne ziemie, a także gleby kompleksu 8 i 9. Występowanie tych ostatnich jest związane z nadmiernym uwilgotnieniem. Występuje najmniejsza mozaikowość gleb. Gleby kompleksu 2 i 4 zajmują kilkudziesięciohektarowe powierzchnie. Gleby torfowe, torfowo - mułowe i mułowo - torfowe występują na niewielkich powierzchniach w dolinach rzek, wytworzone są z glin lekkich, z natury bardzo kwaśnych, z piasków naglinowych i spiaszczonych.

⁴ Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słupsk(2011 r.)

4.3.2. Fizyczna i chemiczna degradacja gleb

Gleby narażone są na degradację w związku z rozwojem rolnictwa i sieci osadniczej. Ulegają one zarówno degradacji chemicznej, jak i fizycznej. Stan i jakość gleb są uzależnione od kompleksowego oddziaływania czynników naturalnych i antropogenicznych.

Do obszarów problemowych związanych z ochroną gleb na terenie Gminy Słupsk można zaliczyć:

- obszary narażone na oddziaływanie odcinków dróg o dużym natężeniu ruchu,
- obszary użytkowane rolniczo,
- obszary eksploatacji surowców,
- obszary zajmowane pod zabudowę.

Naturalna odporność gleb na chemiczne czynniki niszczące związana jest ściśle z typem gleb. Gleby posiadają tzw. właściwości buforowe czyli zdolność gleb do przeciwstawiania się zmianie odczynu, a tym samym posiadają odporność na antropogeniczne czynniki. Głównym czynnikiem odpowiadającym za zdolności buforowe badanych gleb jest zawartość materii organicznej i węglanów. Najmniejszą odporność na tego typu zagrożenia wykazują gleby luźne i słabo gliniaste, ubogie w składniki pokarmowe, a więc głównie gleby bielcowe. Gleby brunatne, zasobne w składniki pokarmowe i wodę, są odporne na zagrożenia chemiczne.

Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i powierzchniowych. Do zwiększenia degradacji przyczyniają się także rzeźba terenu oraz warunki atmosferyczne.

Jednym z głównych czynników zmian w strukturze chemicznej gleb jest rolnicze użytkowanie, które może powodować nadmierne przechodzenie składników pokarmowych, takich jak azot, fosfor, potas i magnez do gleby, a tym samym dalej do wód powierzchniowych i podziemnych powodując eutrofizację. Niewłaściwe używanie nawozów naturalnych i mineralnych może spowodować poważne straty w środowisku.

W przypadku rolnictwa erozja i degradacja gleb najczęściej powiązana jest z niewłaściwym nawożeniem mineralnym i organicznym, nieprawidłową uprawą, likwidacją zakrzaczeń i zadrzewień śródpolnych.

Teren Gminy zagrożony jest erozją gruntów i są to przede wszystkim zagrożenia wynikające z erozji wietrznej.

Dla gleb Gminy Słupsk problemem są również zanieczyszczenia pyłowe, których źródłem jest głównie rozwijający się transport drogowy. Z komunikacją samochodową związane są takie zanieczyszczenia jak: substancje ropopochodne, metale ciężkie, związki azotu, węglowodory i inne, takie jak sól stosowana w czasie zimy, detergenty, itp. Zanieczyszczenia te występują w pasach przyległych do dróg powodując lokalne zanieczyszczenia gruntu, a w przypadku gruntów podatnych na infiltrację, również środowiska wodnego. Zanieczyszczenia mogą spływać z powierzchni dróg do rowów i dalej do rzek.

Z terenów utwardzonych często odprowadzane są do ziemi wody opadowe i roztopowe. Mogą być wprowadzane do odbiorników wówczas kiedy spełniają następujące parametry: zawiesina ogólna – 100 mg/l, substancje ropopochodne – 15 mg/l. Urządzeniami do oczyszczania wód opadowych i roztopowych powinny być jednak separatory i inne filtry oraz osadniki.

Najważniejszymi zabiegami, które mogą ograniczyć degradację fizyczną gleb są przede wszystkim:

- ograniczenie przeznaczania gleb na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej lub leśnej oraz w drzewostanach powstającym wskutek działalności nierolniczej lub nieleśnej,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych, odpowiednia melioracja (zarówno odwodnienia, jak i nawodnienia),
- przywracanie i poprawianie wartości użytkowej gruntom.

Do najważniejszych elementów, które należy analizować, aby zapewnić właściwą chemiczną jakość gleb zaliczyć trzeba:

- właściwe jakościowo i ilościowo zużycie środków ochrony roślin,
- właściwe jakościowo i ilościowo zużycie nawozów mineralnych,
- właściwe lokalizowanie pól uprawnych w stosunku do wód powierzchniowych,
- właściwą gospodarkę wodno - ściekową oraz system usuwania zwierzęcych odchodów.

4.4. WODY PODZIEMNE⁵

Obszar Gminy Słupsk położony jest w obrębie czwartorzędowego i trzeciorzędowego piętra wodonośnego. Główny poziom wodonośny związany jest z utworami czwartorzędowymi.

W obrębie utworów czwartorzędowych występują cztery poziomy wodonośne – gruntowy, międzyglinowy górny, międzyglinowy środkowy i podglinowy (międzyglinowy dolny). Najpłytszy, gruntowy poziom wód podziemnych występuje na zróżnicowanych głębokościach (od 0 - 2 m ppt, do poniżej 4 m ppt). Poziom gruntowy wykazuje wysoką odnawialność i generalnie dużą zmienność wahań zwierciadła wody. Poziom międzyglinowy górny, stanowiący źródło zaopatrzenia w wodę wielu ujęć wiejskich, występuje głównie w obszarze wysoczyznowym i związany jest z piaszczysto-żwirowymi osadami zalegającymi pomiędzy poziomami glin zlodowacenia północnopolskiego i środkowopolskiego. Głębokość zalegania wód jest zróżnicowana. Tworzy I warstwę wodonośną, wraz z poziomem gruntowym. Zasilanie: poprzez bezpośrednią infiltrację opadów lub przesączanie z poziomów nadległych. Poziom międzyglinowy środkowy związany jest z piaszczysto-żwirowymi osadami pomiędzy glinami zlodowacenia środkowopolskiego i południowopolskiego. Zwierciadło zalega na zróżnicowanej głębokości 20 – 50 m p.p.t. Zasilanie: poprzez bezpośrednią infiltrację opadów w miejscach rozcięć erozyjnych lub wskutek przesączania w nadległych poziomach. Tworzy II warstwę wodonośną. Poziom podglinowy występujący tylko lokalnie, w zagłębieniach podłoża czwartorzędowego tworzy III warstwę wodonośną (wspólnie z utworami miocenu).

Trzeciorzędowe piętro wodonośne związane jest z utworami piaszczystymi miocenu (poziom mioceniński górny – zaliczający się do II warstwy wodonośnej i dolny zaliczający się do III warstwy wodonośnej) oraz oligocenu (poziom oligoceński zaliczający się do III warstwy wodonośnej).

Na terenie Gminy nie stwierdzono kredowego piętra wodonośnego.

⁵ Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słupsk (2011 r.)

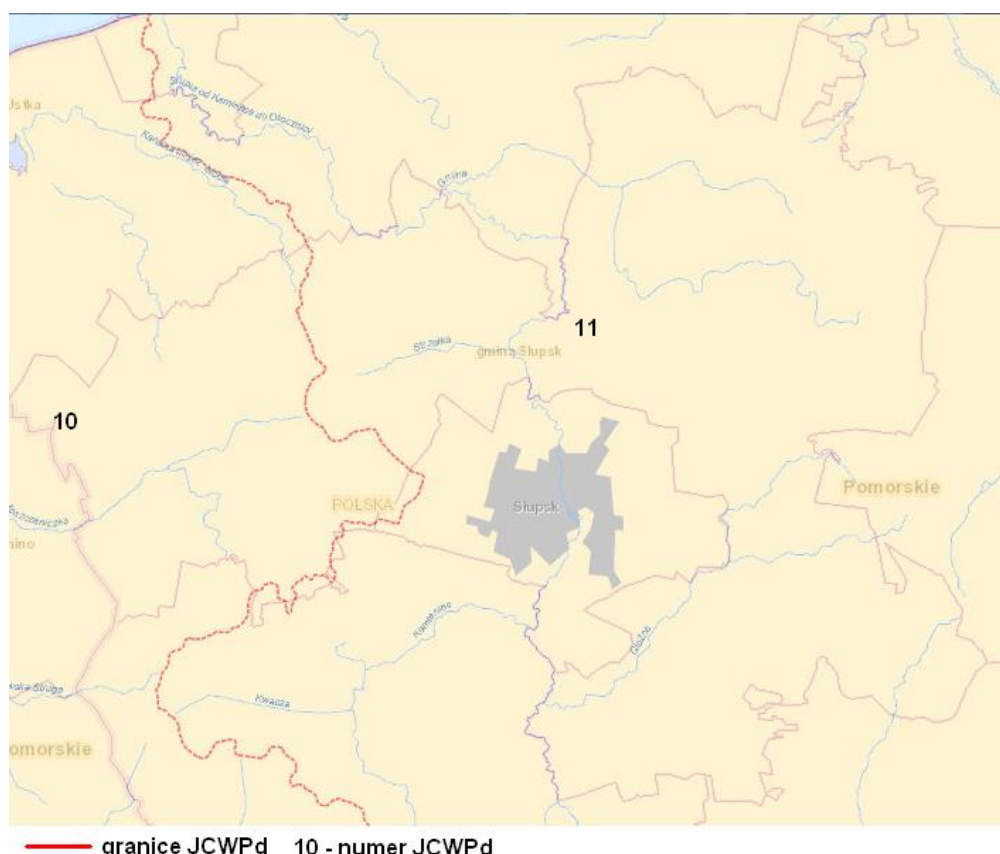
Gmina Słupsk położona jest na obszarze jednolitej części wód podziemnych (oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych) JCWPd 10 i 11⁶ (Ryc. 11).

JCWPd 10 o powierzchni 2 559,4 km², znajduje się w regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego. W czwartorzędzie występuje od 1 do 5 poziomów wodonośnych lokalnie w łączności hydraulicznej z poziomem mioceńskim w północnej części obszaru. Poziom mioceński może być lokalnie zasolony. W północno - wschodniej części obszaru bezpośrednio pod osadami czwartorzędu może występować kredowe piętro wodonośne, lokalnie zasolone.

JCWPd 11 o powierzchni 4 094 km², znajduje się na obszarze dorzecza rzek Słupi, Łupawy i Łeby, w regionie wodnym Dolnej Wisły.

Aktywna strefa wymiany wód sięga tu utworów górnej kredy. Głębokość, do której stwierdzono występowanie wód słodkich wynosi około 300 m, z wyjątkiem rejonu Słupska, gdzie wody słodkie występują na głębokości 120 - 150 m.

Na obszarze jednostki wyróżnia się cztery poziomy wodonośne tworzące spójny system wód podziemnych. Są to czwartorzędowy poziom gruntowy wysoczyzny, czwartorzędowy poziom międzymorenowy dolny, poziom czwartorzędowy międzymorenowy dolin kopalnych oraz poziom kredowy.

Ryc. 11. Położenie Gminy Słupsk na tle JCWPd 10 i 11

Źródło: www.psh.gov.pl

⁶ W oparciu o podział JCWPd na 172 części, który obowiązywać będzie od 2015 roku (według Państwowej Służby Hydrogeologicznej)

A detailed map of the Słupsk region in Pomerania, Poland. The map shows the city of Słupsk at the center, surrounded by various towns and villages including Ustka, Sławno, Bytów, and others. The Baltic Sea is visible to the north. The map also shows the Słupsk River and other local water bodies.

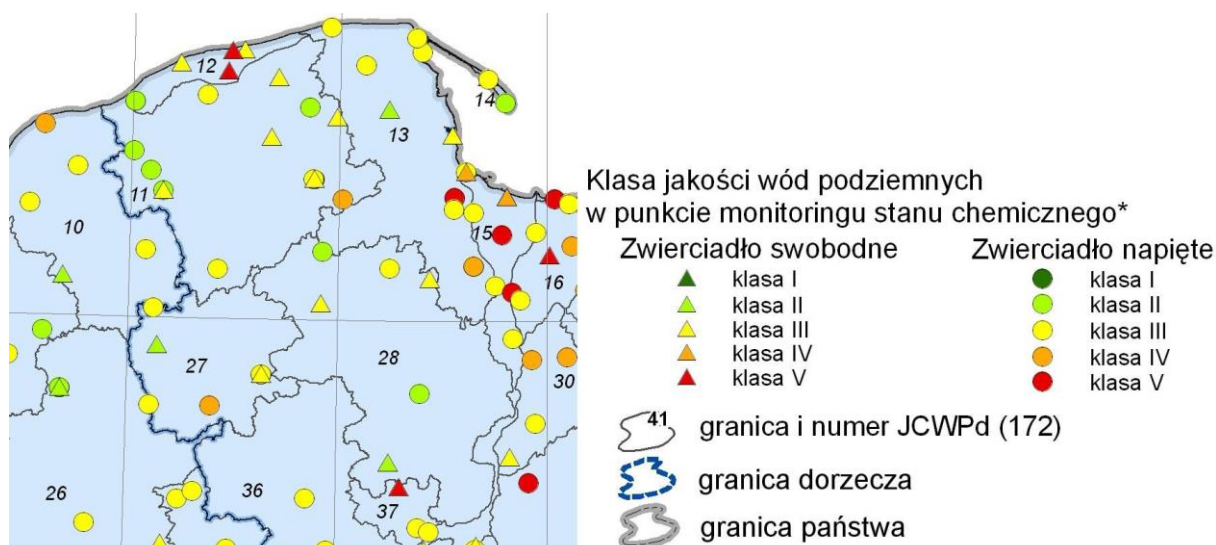
Źródło: www.psh.gov.pl

Wody podziemne, jako główne źródło zaopatrzenia w wodę pitną dla ludności, muszą być pod szczególną ochroną. Ze względu na stosunkowo powolne zmiany w ich jakości, i co za tym idzie, rozciągnięcie w czasie odpowiedzi na zagrożenia antropopresyjne, monitoring jakości musi być prowadzony na wszystkich wyznaczonych jednolitych częściach wód podziemnych.

Oceny jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych dokonuje się w oparciu o Rozporządzenie Min. Środowiska z dnia 23.07.2008 r., w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. 2008 nr 143 poz. 896).

45

monitoringu), a także klasy jakości wód badanych w tych punktach (Ryc. 13) oraz zestawienie tabelaryczne z dokładnym opisem punktów monitoringowych (Tabela 16). Badania prowadzone były w ramach monitoringu krajowego realizowanego przez PIG.

Ryc. 13. Klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych monitoringu stanu chemicznego w 2012 roku

Źródło: mjwp.gios.gov.pl

Tabela 16. Wyniki monitoringu wód podziemnych

nr JCWPd	gmina	miejsowość	klasa jakości
11	Ustka	Machowinko	II
	Ustka	Machowinko	II
	M. Słupsk	M. Słupsk	II
	Główczyce	Główczyce	III
	Dębica Kaszubska	Łysomiczki	II
	Dębica Kaszubska	Łysomiczki	III
	Smółdzino	Czołpino	III
	Słupsk	Krępa Słupska	II
	Główczyce	Gać	V
10	Trzebielino	Trzebielino	III
	Miastko	Dolsko	III

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2012 roku, WIOŚ

4.4.1.1. Jakość wód ujmowanych i przeznaczonych do zaopatrzenia mieszkańców do celów bytowych

Ekspluatatorzy ujęć wód podziemnych zobowiązani są do wykonywania regularnych badań jakości wody na podstawie przepisów ustawy z dnia 07.06.2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2006 nr 123 poz. 858 ze zm.) oraz postanowień pozwoleń wodnoprawnych.

Producentem wody zaopatrującym ludność ZGK, który zobowiązany jest do prowadzenia regularnej, wewnętrznej kontroli jakości wód. Zgodnie ze wspomnianą wyżej ustawą nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia sprawuje również PPIS

w Słupsku, który prowadzi monitoring jakości wód przeznaczonych na cele bytowe mieszkańców.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powinna i spełnia wymagania Rozporządzenia Min. Zdrowia z dnia 29.03.2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007, Nr 61 poz. 417 ze zm.). Oceny przydatności wody określa się dla parametrów fizykochemicznych oraz wskaźników mikrobiologicznych. Wymagania, jakim powinna odpowiadać woda określono w załącznikach do ww. rozporządzenia. Zakres badanych wskaźników jest uzależniony od formy monitoringu (monitoring kontrolny obejmuje badania: barwy, mętności, pH, przewodności właściwej, zapachu, smaku, amoniaku, azotanów, chloru wolnego, manganu, żelaza, chlorków, siarczanów, twardości ogólnej, a monitoring przeglądowy: arsen, ETHM - trihalometany, chrom, kadm, ołów, cynk, rtęć, nikiel, miedź, srebro, magnez, wapń, ponadto badane są wskaźniki bakteriologiczne: bakterie grupy Coli 37°C/24 h, E. Coli lub grupy Coli typ kałowy - bakteria gr. Coli termotolerancyjne, ogólna liczba bakterii w 37°C, ogólna liczba bakterii w 22°C po 72 h, enterokoki - paciorkowce kałowe).

W 2013 r. na terenie Gminy Słupsk pobrano próbki z punktów kontroli jakości wody, na koniec roku 2013 woda badana w miejscowościach: Bierkowo, Płaszewko, Kusowo, Wielichowo nie spełniała wymagań (przekroczone były takie parametry jak: mętność, mangan, żelazo). W pozostałych miejscowościach woda spełniała wymagania.

W przypadku wydania komunikatów o wodzie nie spełniającej wymagań zaleca się podjęcie działań naprawczych w celu przywrócenia właściwej jakości wody i okazanie niekwestionowanych wyników badań potwierdzającego skuteczność przeprowadzonych prac.

4.4.2. Źródła przeobrażeń wód podziemnych

Wody podziemne, podobnie jak wody powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące wpływające na ich jakość i zasobność. Wśród potencjalnych i rzeczywistych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych występujących na terenie Gminy można wyliczyć:

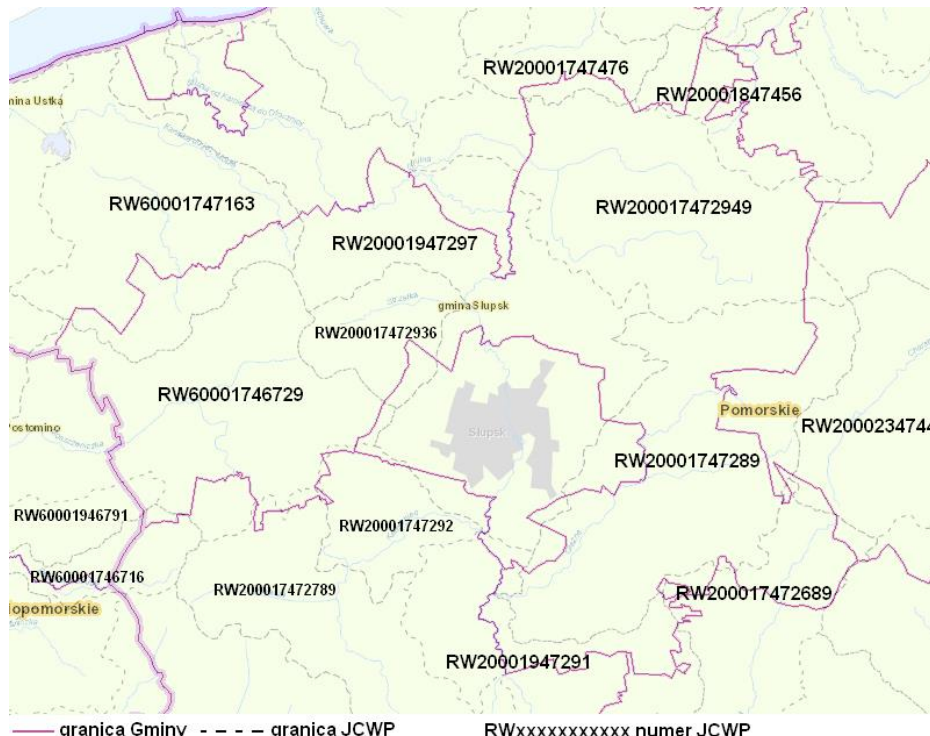
- komunalne: „dzikie wysypiska”, ścieki, zrzut ścieków, ujęcia wód podziemnych,
- transportowe: stacja paliw, szlaki komunikacyjne, obszary magazynowo – składowe,
- rolnicze: nawozy, pestycydy i środki ochrony roślin, gnojownie przy gospodarstwach rolnych, składowanie obornika bez płyt obornikowych,
- atmosferyczne: związane z emisją zanieczyszczeń do atmosfery i ich opadem,
- naturalne.

4.5. WODY POWIERZCHNIOWE⁷

4.5.1. Cieki i zbiorniki wodne

Teren Gminy Słupsk położony jest na następujących zlewniach jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (Ryc. 14):

- RW60001747163 - Karwina do jez. Modła,
- RW60001746729 - Moszczeniczka,
- RW60001946791 - Wieprza od Moszczenicy do Łąkawicy,
- RW60001746716 - Pałowska Struga,
- RW20001947297 - Słupia od Kamieńca do Otocznicy,
- RW200017472936 - Strzałka,
- RW20001747292 – Kamieniec,
- RW200017472789 - Kwacza,
- RW20001747476 - Grabownica,
- RW200017472949 - Gnilna,
- RW20001747289 - Głaźna,
- RW20001947291 - Słupia od wypływu ze zb. Krzynia do Kamieńca,
- RW200017472689 - Karżniczka,
- RW2000234744 – Charstnica,
- RW20001847456 – Brodniczka.

Ryc. 14. Położenie Gminy Słupsk na zlewniach jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych

Źródło: opracowanie własne na podkładzie geoportal.kzgw.gov.pl/imap

⁷ Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słupsk(2011 r.)

Wody powierzchniowe na obszarze Gminy Słupsk leżą w granicach zlewni rzeki Słupi, zlewni rzeki Wieprzy, zlewni rzeki Łupawy, zlewni Przymorza od Wieprzy do Słupi (zlewnia Jeziora Modła).

Główną rzeką przepływającą przez teren Gminy jest Słupia. Jej prawobrzeżne, dopływy to na południu Glażna (dł. 15 km), odprowadzająca południowo - wschodni obszar wysoczyzny morenowej, a na północy Gnilna (12 km) z Lubuczewską Strugą odprowadzająca wody z szerokiej płaskiej, równoleżnikowej doliny.

Z obszaru rynny Siemianickiej odprowadza wody Siemianicka Struga (2,6 km) uchodząc do Słupi na obszarze miasta Słupsk. Do zlewni Słupi należy również południowo-wschodni fragment obszaru Gminy odprowadniany przez Warblewską Strugę (6,5 km), dopływ Skotawy stanowiącej największy prawobrzeżny dopływ Słupi. Lewobrzeżne dopływy Słupi odprowadzają mniejsze fragmenty Gminy.

Do Wieprzy odprowadza swe wody (w okolicach Pieszcza i Tynia), jej prawobrzeżny dopływ: Moszczeniczka z Zieloną Strugą, odprowadzająca, szeroką doliną marginalną wody z wysoczyzn morenowych, zajmujących duży obszar zachodniej części Gminy. Podmokłe, lasy usytuowane wzdłuż północnej granicy Gminy odprowadzają liczne małe cieki uchodzące do Karwi i Wędy - rzek należących do zlewni jeziora Modła. Do zlewni rzeki Łupawy odprowadzają wody cieki odprowadzające północno-wschodni fragment Gminy. Wody spływające spod wału moren spiętrzonych fazy gardzieńskiej, odprowadza do jeziora Gardno rzeka Grabownica. Dolinę leżącą na przedłużeniu doliny Gnilnej i przyległe obszary odprowadza rzeka Brodniczka, lewobrzeżny dopływ rzeki Łupawy. Między źródłami Brodniczki i Gnilnej występuje strefa bifurkacyjna, co oznacza, że cieki tej strefy zasilają raz jedną raz drugą rzekę. (To samo zjawisko występuje na obszarze źródeł Moszczeniczki i Bagienicy).

Na obszarze gminy Słupsk nie występują jeziora powyżej 10 ha, natomiast liczne są okrągłe bądź owalne jeziorka (oczka polodowcowe) o powierzchni poniżej 1 ha, zajmujące dna niewielkich zagłębień bezodpływowych. Na obszarze Gminy występują również zbiorniki sztuczne lub częściowo przekształcone antropogenicznie, jak stawy rybne (w tym w rejonie Siemianic, Głębina, Lubuczewa, Wiklina).

Na całym obszarze Gminy licznie występują małe śródleśne i śródpolne oczka wodne oraz bagna i torfowiska. Tereny te odgrywają dużą rolę w gospodarce wodnej, stanowią obszary naturalnej retencji wód.

4.5.2. Systemy melioracyjne i urządzenia wodne

Według danych przekazanych przez ZMiUW w Gdańsku wynika, iż na terenie Gminy Słupsk powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 5 728 ha (4 249 ha gruntów ornych i 1 479 ha użytków zielonych). Natomiast długość rowów melioracyjnych 267,900 km.

Ponadto system melioracyjny uzupełniają:

- 69 zastawek, wpustów, przepustów – zastawek,
- 15 progów, stopni, bystrostków,
- 422 przepustów, mostków.

Znajdujące się na terenie Gminy urządzenia melioracyjne wymagają ciągłego przeprowadzania robót konserwacyjnych.

4.5.4. Monitoring wód powierzchniowych

Obecnie zakres i częstotliwość wykonywanych badań wód powierzchniowych opiera się na następujących rozporządzeniach:

- rozporządzenie Min. Środowiska z dn. 09.11.2011 r., w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jakości jednolitych wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545),
- rozporządzenie Min. Zdrowia z dn. 08.04.2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. Nr 86, poz. 478).

Stan wód płynących (rzek) na terenie Gminy, jest zadowalający, co potwierdzają dane monitoringowe WIOŚ zamieszczone w dalszej tabeli. Ze względu na brak takiego samego zakresu badań w każdym roku oraz na tych samych punktach trudno jest określić tendencje zmian jakości wód oraz nawet stan aktualny. Ostatnie badania JCWP położonych na terenie Gminy (punkty monitoringowe zlokalizowane poza terenem Gminy Słupsk) przeprowadzone były przez WIOŚ w Gdańsku w roku 2012. Monitoringiem objęte były JCWP Słupia od Kamieńca do Otocznicy oraz Słupia od wypływu ze zb. Krzynia do Kamieńca. Wyniki monitoringu przedstawia Tabela 17.

Tabela 17. Jakość wód śródlądowych powierzchniowych płynących

JCWP	nazwa rzeki nazwa stanowiska	jakość wód		stan JCWP
		stan / potencjał ekologiczny	stan chemiczny	
RW20001947297 Słupia od Kamieńca do Otocznicy	Słupia Charnowo	II	dobry	dobry
RW 20001947291 Słupia od wypływu ze zb. Krzynia do Kamieńca	Słupia Słupsk	II	dobry	dobry

Źródło: Monitoring WIOŚ 2012

WIOŚ w Gdańsku nie prowadził badań monitoringowych wód jezior znajdujących się na terenie Gminy.

3.5.5. Źródła przeobrażeń wód powierzchniowych

Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych (także podziemnych) dzieli się na punktowe (np. wyloty ścieków), liniowe (np. drogi – spływ zanieczyszczeń), obszarowe (np. rolnictwo – nawożenie, środki ochrony roślin).

W przypadku wód powierzchniowych na terenie Gminy główną przyczyną zanieczyszczeń jest eutrofizacja, która jest efektem spływających zanieczyszczeń obszarowych związanych z rolniczym wykorzystaniem zlewni tych jezior oraz słabą naturalną odpornością na czynniki degradacyjne. W rolnictwie do źródeł zanieczyszczeń obszarowych wód należy zaliczyć środki chemiczne (nawozy sztuczne, środki ochrony roślin) oraz rolnicze wykorzystanie ścieków. Rozmiar zagrożeń dla środowiska wodnego spowodowany spływami powierzchniowymi z pól zależy od fizjografii zlewni oraz sposobu ich zagospodarowania.

Większość powierzchni Gminy to głównie pola uprawne poddawane intensywnym zabiegom agrotechnicznym. Przy braku barier biogeochemicznych w postaci zieleni redukującej zanieczyszczenia, tereny rolne mogą stanowić zagrożenie dla środowiska wodnego.

Dużym obciążeniem dla środowiska wodnego, jest zrzut oczyszczonych ścieków z oczyszczalni ścieków. Co prawda na terenie Gminy nie działają komunalne oczyszczalnie ścieków, jednak zlokalizowane są one w Gminach sąsiednich, a wody nie są komponentem środowiska, który można tylko i wyłącznie rozpatrywać w granicach jednej jednostki administracyjnej. Wpływ na stan i jakość wód mają także działania podejmowane w obszarach sąsiednich, dlatego oczyszczone ścieki nie mogą wywoływać zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych. Należy tak sterować technologią oczyszczania ścieków, aby umożliwić prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu wodnego. Zrzut wód nie może powodować zmian w naturalnej biocenozie, zmian mętności wody, jej barwy i zapachu, a także formowania się piany czy gromadzenia osadów. Oczyszczone ścieki nie mogą zawierać następujących zanieczyszczeń:

- odpadów, zanieczyszczeń pływających,
- DDT, PCB oraz innych związków chemicznych,
- chorobotwórczych drobnoustrojów.

Ponadto bezpośrednio do wód powierzchniowych, lub pośrednio poprzez odprowadzanie do gruntu, odprowadzane są wody opadowe i roztopowe. Wody opadowe i roztopowe mogą być wprowadzane do odbiorników wówczas kiedy spełniają następujące parametry: zawiesina ogólna – 100 mg/l, substancje ropopochodne – 15 mg/l. Spływające zanieczyszczenia z dróg i placów mogą stanowić znaczne zagrożenie dla jakości wód i gleb. Urządzeniami do oczyszczania wód opadowych i roztopowych są separatory i inne filtry oraz osadniki.

Na terenie Gminy na obszarach nie objętych kanalizacją, ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i wywożone na oczyszczalnię komunalną. Stan techniczny szamb nie jest znany. Można zakładać, że część z nich może stanowić zagrożenie dla środowiska gruntowo – wodnego.

4.6. KLIMAT⁸

Brak barier orograficznych decyduje o dużym wpływie morza na kształtowanie się klimatu tego obszaru, czego efektem są ciepłe zimy i niezbyt gorące lata. Cechą charakterystyczną tego klimatu jest również stosunkowo duża ilość opadów, duża wilgotność powietrza oraz łagodne wahania temperatury. Średnia roczna temperatura wynosi 7,6°C. Najcieplejszym miesiącem w roku jest lipiec 17,0°C, najchłodniejszym natomiast styczeń – 1,3°C. Okres bez przymrozków trwa około 174 dni, a okres wegetacyjny około 190 dni. Opady atmosferyczne na obszarze Gminy są stosunkowo wysokie i wynoszą rocznie 771 mm. Największe miesięczne sumy opadów notuje się w lipcu (92 mm), najniższe przypadają w lutym (42 mm) i w marcu (43 mm). Na omawianym obszarze przeważającymi wiatrami w skali roku są wiatry z kierunku zachodniego, północno-zachodniego i południowo-zachodniego.

⁸ Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Słupsk(2011 r.)

4.6.1. Zagrożenia klimatu

Według strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020⁹, do najważniejszych negatywnych skutków zaliczyć należy niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych, zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof (silne wiatry, incydentalne trąby powietrzne, wyładowania atmosferyczne).

Zagrożenia klimatycznych nie można jednak rozpatrywać w skali lokalnej, a raczej na poziomie stref, czy regionów. Mimo to można stwierdzić, że w najbliższych latach na obszarze Gminy, jak i całego kraju można spodziewać się wzrostu średniej rocznej temperatury, a tym samym wzrostu okresów upalnych i spadku liczby dni z okresami mroźnymi. Przewiduje się także, że nastąpi wzrost długości okresu wegetacyjnego. Należy liczyć się ze wzrastającą częstością występowania opadów ulewnych.

Na terenie Gminy Słupsk w przeciągu ostatnich lat nie odnotowano występowania katastrofalnych w skutkach trąb powietrznych. Najbliższe trąby powietrzne (monitoring do roku 2010 - Ryc. 16) zanotowano na południe od Gminy Słupsk w Wierchowiu (ok. 165 km od Słupska).

Skutki gwałtownych zjawisk atmosferycznych to lokalne utrudnienia w przejeździe dróg, uszkodzenia napowietrznych linii energetycznych i telefonicznych, zalanie upraw i podtopienia budynków gospodarskich, uszkodzenia budynków, ofiary śmiertelne ludności. Ryzyko wystąpienia gwałtownych zjawisk atmosferycznych określa się jako prawdopodobne.

Ryc. 16. Występowanie trąb powietrznych w Polsce w okresie 1998 – 2010

Źródło: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

⁹ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, www.mos.gov.pl/g2/big/2013_03/e436258f57966ff3703b84123f642e81.pdf

W przypadku obszaru Gminy, w skali lokalnej można jedynie mówić o zmianach topoklimatu. Obszary zabudowane ze względu na zagęszczenie zabudowy zagrożone są powstawaniem tzw. stagnacji powietrza nad obszarami zwartej zabudowy, wzrostowi koncentracji zanieczyszczeń powietrza, w tym pyłu zawieszonego. W związku z tym Gmina powinna podejmować działania zmierzające do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zwłaszcza poprzez rozwijanie odnawialnych źródeł energii (rozdział 3.2.1).

4.7. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

4.7.1. Stan czystości powietrza atmosferycznego

Gmina Słupsk, według podziału na strefy, w których dokonuje się rocznej oceny stanu powietrza znajduje się w strefie pomorskiej. Według rocznej oceny jakości powietrza w województwie pomorskim za rok 2013 strefa pomorska, biorąc pod uwagę ochronę zdrowia, została zaklasyfikowana w klasie C (powyżej poziomu dopuszczalnego) i D2 dla ozonu (powyżej poziomu celu długoterminowego). Niedotrzymane zostały poziomy dopuszczalne dla pyłu PM_{2,5}, PM₁₀, B(a)P, O₃. W związku z zanotowanymi przekroczeniami dla strefy pomorskiej opracowany został „Program ochrony powietrza (POP) dla strefy pomorskiej na lata 2013 - 2016 z perspektywą na lata następne, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu” (uchwała nr 753/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla strefy pomorskiej z dnia 25 listopada 2013 r.). POŚ dla Gminy Słupsk poprzez działania w nim zapisane, ma także na celu realizację celów ujętych w POP dla strefy pomorskiej (rozdział V POŚ dla Gminy Słupsk).

Ze względu na wartości pozostałych substancji, takich jak: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, Pb, As, Cd i Ni, strefę pomorską zaklasyfikowano w klasie A (nieprzekraczająca poziomu dopuszczalnego), oznacza to, że nie notowano przekroczeń w tym zakresie.

Klasyfikacja stref ze względu na ochronę roślin okazała się bardzo korzystna dla strefy pomorskiej, ponieważ uzyskała klasę A.

Na terenie Gminy Słupsk nie prowadzi się badań monitoringowych jakości powietrza atmosferycznego. Najbliższa stacja monitoringowa zlokalizowana jest w mieście Słupsk, na której nie zanotowano przekroczeń. Pomiarów tych nie można jednak traktować jako reprezentatywnych dla obszaru Gminy Słupsk, gdyż obszary miejskie o zwartej zabudowie charakteryzują się występowaniem wyższych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

4.7.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Na terenie Gminy Słupsk najistotniejsze zanieczyszczenia pochodzą z emisji energetycznych z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii, z zakładów produkcyjnych i obiektów komunalnych. Uciążliwość jednakże charakteryzuje się wahaniami sezonowymi. W sezonach grzewczych wzrost zanieczyszczeń związany jest ze spalaniem węgla w paleniskach domowych, ponieważ większość mieszkań w Gminie ogrzewana jest nadal paliwami stałymi, głównie węglem kamiennym i drewnem. Stopniowo

modernizuje się kotłownie na takie, które wykorzystują olej opałowy, jednak ich ilość jest znikoma.

Wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego w Gminie ma również emisja ze źródeł mobilnych. Dotyczy to bezpośredniego otoczenia dróg, zwłaszcza na terenie zwartej zabudowy miejscowości.

Na stan powietrza atmosferycznego na terenie Gminy wpływ mają także działające tam podmioty gospodarcze. W związku z tym, iż mogą one powodować szkody w środowisku są to tzw. zakłady korzystające ze środowiska, które wnoszą do Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku, opłaty za wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska.

4.8. KLIMAT AKUSTYCZNY

Postępująca urbanizacja i rozwój komunikacji drogowej powodują, że z każdym dniem zwiększają się uciążliwości wynikające ze stałego narastania hałasu. Mają one wpływ na stan psychiczny i zdrowie człowieka.

Zagrożenie hałasem i wibracjami charakteryzuje się mnogością źródeł i powszechnością występowania. Najbardziej uciążliwymi emitorami hałasu i wibracji, mającymi zasadniczy wpływ na klimat akustyczny środowiska, są: trasy komunikacyjne (pojazdy samochodowe, motocykle, ciągniki, pociągi), zakłady produkcyjne, place budowy oraz miejsca publiczne takie jak: centra handlowe, deptaki, skwery oraz inne miejsca zbiorowego nagromadzenia ludności.

Hałas jest obecnie traktowany jako jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. Do oceny akustycznej środowiska stosuje się poziom równoważny dźwięku (L_{Aeq}), który jest uśrednionym poziomem dźwięku w funkcji czasu. Poziom ten mierzony jest w decybelach. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku uzależnione są od źródła hałasu, pory dnia oraz przeznaczenia terenu. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 01.08.2012 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku Dz. U. 2012 poz. 1109, na terenach zabudowy zagrodowej i wielorodzinnej dopuszczalny poziom dźwięku w porze dziennej wynosi wzdłuż dróg 65 dB (w porze nocnej 56 dB), a od pozostałych obiektów w porze dziennej 55 dB, a w porze nocnej 45 dB. Natomiast dopuszczalny poziom hałasu na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (w tym także na terenach związanych z pobytem dzieci, szpitalami) dopuszczalny poziom dźwięku w porze dziennej wynosi wzdłuż dróg 61 dB (w porze nocnej 56 dB), a od pozostałych obiektów w porze dziennej 50 dB, a w porze nocnej 40 dB.

Klimat akustyczny na tym terenie, w największym stopniu, kształtują źródła komunikacyjne - główne trasy ruchu samochodowego. Układ drogowy w Gminie tworzą: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne.

Zgodnie z danymi GDDKiA, na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu w roku 2010, wynika, że na drodze krajowej nr 6 i 21 (punkt monitoringowy Włynkówko zlokalizowany był na terenie Gminy Słupsk, natomiast pozostałe punkty poza terenem Gminy Słupsk). Wyniki pomiaru przedstawia Tabela 18.

Tabela 18. Natężenie ruchu pojazdów na drogach krajowych przebiegających przez teren Gminy Słupsk

nr drogi	odcinek	miejscowość	pikietaż		długość (km)	pojazdy silnikowe ogółem	motocykle	samochody osobowe mikrobusy	lekkie samochody ciężarowe dostawcze	samochody ciężarowe		autobusy	ciągniki rolnicze
			pocz.	końc.						bez przycz.	z przycz.		
6	Sławno - Słupsk	Bolesławice	185,8	205,6	19,8	9169	60	7923	245	266	553	108	14
	Słupsk - Nw. Dąbrowa	Sąborze	214,0	228,2	14,3	9995	49	7853	912	370	690	115	6
21	Łosino - Słupsk	Kobylnica	50,0	54,6	4,6	8856	54	6994	872	265	504	139	28
	Słupsk - Ustka	Włynkówko	61,6	74,8	13,2	11570	73	9996	877	232	126	257	9

Źródło: www.gddkia.gov.pl, GPR 2010

Na drogach wojewódzkich także prowadzone były pomiary ruchu, wyniki przedstawia Tabela 19.

Tabela 19. Analiza natężenia ruchu na drogach wojewódzkich na odcinkach przebiegających przez teren Gminy Słupsk

nr drogi		210	213	
odcinek		Słupsk /granica Miasta / Dębica Kaszubska	Słupsk / granica Miasta - Lubuczewo	Lubuczewo - Głównicyce
pikietaż	pocz.	3,9	3,5	8,8
	końc.	35,7	8,8	30,5
długość (km)		31,8	5,3	21,8
pojazdy silnikowe ogółem		6313	5823	1843
motocykle		63	41	15
samochody osobowe	mikrobusy	5354	4967	1585
lekkie samochody ciężarowe	dostawcze	593	553	118
samochody ciężarowe		189	163	55
autobusy		82	87	61
ciągniki rolnicze		32	12	9

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku, GPR 2010

Dla dróg powiatowych i gminnych na terenie Gminy Słupsk nie prowadzono badań monitoringowych.

Głównym powodem uciążliwej emisji hałasu, ogólnie, obok stosunkowo wysokiego natężenia ruchu pojazdów, jest wysoki udział w potoku ruchu pojazdów ciężkich, który w szczególności negatywnie oddziałuje na terenach zwartej zabudowy. Przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu obserwuje się w bezpośrednim sąsiedztwie dróg. Jak podaje ZDW w Gdańsku polepszenie stanu klimatu akustycznego dróg, jak również zmniejszenie obszarów narażonych na hałas powinno nastąpić głównie poprzez:

- odciążanie ciągów komunikacyjnych (budowa alternatywnych odcinków dróg),
- metody organizacyjne (np. kontrole i/lub ograniczanie prędkości pojazdów),
- zapewnienie odpowiedniej odległości nowych obiektów podlegających ochronie przed hałasem, od drogi,
- stosowanie nawierzchni SMA (Stone Mastic Asphalt),
- wprowadzenie ekranów akustycznych (w ostateczności),
- strefy ograniczonego użytkowania (wprowadzane, gdy wszystkie środki i metody redukcji hałasu zawiodą).

Ponadto Sejmik Województwa Pomorskiego w roku 2013 przyjął uchwałę „Programy ochrony środowiska przed hałasem na lata 2013 - 2017 z perspektywą na lata następne dla terenów poza aglomeracjami w województwie pomorskim, położonych wzdłuż odcinków dróg krajowych i ekspresowych, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami hałasu L_{DWN} i L_N ”, wśród programów znajduje się program obejmujący odcinki drogi krajowej nr 21, przechodzącej przez teren Gminy. Na potrzeby opracowania dokonano analizy mapy akustycznej (dostępna na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego) dla wspomnianej drogi, w ramach której opracowano rozkład przekroczeń długookresowego średniego poziomu dźwięku L_{DWN} i L_N . Według pomiarów wynika, że na terenach podlegających ochronie akustycznej, zlokalizowanych w sąsiedztwie drogi krajowej nr 21, na odcinkach przebiegających przez teren Gminy występują przekroczenia długookresowego średniego poziomu dźwięku L_{DWN} i L_N . Niektóre budynki mieszkalne zlokalizowane w pobliżu analizowanych odcinków

zlokalizowane są w zasięgu oddziaływania hałasu o poziomie przekraczającym wartości dopuszczalne.

W sąsiedztwie analizowanego odcinka drogi krajowej występują jedynie odcinki dróg o niskim priorytecie narażenia na hałas. W związku z powyższym nie proponowano dla nich żadnych dodatkowych działań ponad te, które są ujęte w planach inwestycyjnych Zarządcy infrastruktury drogowej (GDDKiA). Jakimi są odnowa nawierzchni dla odcinków drogi: od km 61+559 do km 64+600 oraz od km 74+850 do km 75+900.

Uciążliwość ze strony zakładów produkcyjnych czy usługowych może wynikać z braku zachowania standardów i dopuszczalnych norm, odpowiedzialność za negatywne oddziaływania należy przede wszystkim do użytkowników urządzeń, instalacji będących źródłami hałasu. Źródła te nie mogą powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny.

4.9. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Do promieniowania niejonizującego możemy zaliczyć promieniowanie radiowe, mikrofalowe, podczerwone, a także światło widzialne. Znaczące oddziaływanie na środowisko pól elektromagnetycznych występuje:

- w paśmie 50 Hz od urządzeń i sieci energetycznych; źródłem największych oddziaływań mogących powodować przekroczenia poziomów dopuszczalnych są napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne,
- w paśmie od 300 MHz do 40 000 MHz od urządzeń radiokomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych. Największy udział w emisji mają stacje bazowe telefonii komórkowej ze swoimi antenami sektorowymi i antenami radiolinii (antena sektorowa służy do komunikacji z telefonem komórkowym, natomiast antena radiolinii służy do komunikacji między stacjami bazowymi),
- w paśmie 50 Hz od urządzeń elektrycznych pracujących w zakładach pracy i gospodarstwach domowych. Większość urządzeń jest zasilana z sieci energetycznej. W tej kategorii występuje lawinowy wzrost liczby źródeł, a ewidencja ich nie jest możliwa.

Brak jest wiarygodnych informacji na temat oddziaływania na zdrowie i środowisko przy ekspozycjach długoletnich na promieniowanie elektromagnetyczne. Na terenie Gminy Słupsk WIOŚ w Gdańsku nie wykonywał pomiarów promieniowania elektromagnetycznego. W dużym stopniu pomiary realizowane są na podstawie sygnałów od zaniepokojonych społeczności lokalnych. Punkty takie wyznacza się na bieżąco w wyniku wpływających skarg i wniosków dotyczących wykonania pomiarów w sąsiedztwie obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne, głównie stacji bazowych telefonii komórkowej i sieci przesyłowych wysokiego napięcia.

W krajowych przepisach dopuszcza się występowanie pochodzących od linii elektroenergetycznych pól elektrycznych o natężeniach mniejszych od 1 kV/m m.in. na obszarach zabudowy mieszkaniowej. Z punktu widzenia ochrony środowiska człowieka istotne więc mogą być linie i stacje elektroenergetyczne o napięciach znamionowych równych co najmniej 110 kV, bądź wyższych. Zasięg promieniowania mogącego wpływać niekorzystnie na człowieka sięga do 40 m po obu stronach linii. Trzeba też wziąć pod uwagę, że napowietrzne linie elektroenergetyczne, zarówno wysokiego, jak i średniego napięcia,

mogą oddziaływać niekorzystnie na ptaki, które rozbijają się o linie, a także wpływać niekorzystnie na krajobraz.

Linie 110 kV są źródłami pola elektromagnetycznego mogącego powodować przekroczenie wartości dopuszczalnych na terenach zamieszkałych. Największa wartość natężenia pola elektrycznego jaka może wystąpić pod linią lub w jej pobliżu nie przekracza tutaj 3 kV/m. Największa wartość natężenia pola elektrycznego, jaka może wystąpić pod linią 220 kV lub w jej pobliżu nie przekracza 6 kV/m. Maksymalne wartości natężenia pola elektrycznego pod linią 400 kV, na wysokości 1,8 m od powierzchni ziemi, wynoszą 10 kV/m. Przez teren Gminy linie te przebiegają bezkolizyjnie, nie stwarzając zagrożenia polem elektromagnetycznym dla ludzi w środowisku.

Obiektami, o istotnym z punktu widzenia ochrony środowiska, oddziaływaniu mogą być także stacje bazowe telefonii komórkowych, anteny nadawcze. Wpływ stacji bazowych telefonii komórkowej na zdrowie i samopoczucie człowieka nie jest jeszcze dokładnie rozpoznany, jednak traktuje się je jako obiekty potencjalnie niebezpieczne. W praktyce, w otoczeniu anten stacji bazowych GSM, znajdujących się w miastach, pola o wartościach wyższych od dopuszczalnych w praktyce występują w odległości do 25 metrów od anten na wysokości zainstalowania tych anten. Ponieważ anteny są instalowane na dachach wysokich budynków lub na specjalnie stawianych wieżach, prawdopodobnie nie stwarzają one zagrożenia dla mieszkańców. Mogą jednak stanowić zagrożenie dla ptaków oraz wpływać niekorzystnie na krajobraz. Na terenie Gminy zlokalizowane są anteny nadawcze telefonii komórkowej. Według analizy rozkładu pól elektromagnetycznych, obszar przekroczeń dopuszczalnego poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego o gęstości mocy $0,1 \text{ W/m}^2$ (szkodliwego dla zdrowia ludzi), występować będzie na znacznych wysokościach: powyżej 20 m n.p.t. i maksymalnym zasięgu do 71 m od anten (łącznie dla wszystkich stacji bazowych), a więc w miejscach niedostępnych dla przebywania tam ludzi.

Ponadto na terenie Gminy w rejonie Głębina zlokalizowany jest wojskowy obiekt radiolokacyjny. Wyznaczono dla niego w przeszłości strefę ochronną, obejmującą teren stanowiący własność MON oraz zewnętrzną strefę ochronną, łącznie o promieniu 3 km wokół obiektu, w tym obejmującą pas obszaru wyłączonego z zainwestowania (dokument Komisji Planowania przy Radzie Ministrów o sygn. Nr 028/77). Strefa ta nie stanowi obszaru ochronnego w rozumieniu przepisów ochrony środowiska.

Aby ograniczyć uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego koniecznym jest podejmowanie niezbędnych działań polegających na analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (na etapie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę). Inwestorzy są zobowiązani do wykonywania pomiarów kontrolnych promieniowania przenikającego do środowiska w otoczeniu stacji. Pomiary kontrolne rzeczywistego rozkładu gęstości mocy promieniowania powinny być przeprowadzane bezpośrednio po pierwszym uruchomieniu instalacji i każdorazowo w razie istotnej zmiany warunków pracy urządzeń mogących mieć wpływ na zmianę poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego wytwarzanego przez to urządzenia. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku reguluje rozporządzenie Min. Środowiska z dnia 30.10.2003 r. (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

4.10. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE (ORAZ ZAGROŻENIA INNE)

Poważne awarie obejmują skutki dla środowiska powstałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Zapobieganie poważnym awariom w odniesieniu do przemysłu wykorzystującego niebezpieczne substancje chemiczne ma ogromne znaczenie ekonomiczne i decyduje o jego wizerunku i akceptacji w społeczeństwie. W ustawie Prawo ochrony środowiska, określone zostały podstawowe zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, podmioty, których dotyczą wprowadzone przepisy, oraz ich obowiązki i zadania, a także główne procedury i dokumenty.

W przypadku wystąpienia awarii Gmina oraz inne organy administracji mają obowiązek zabezpieczenia środowiska przed awariami. Główne obowiązki administracyjne ciążyą na władzach wojewódzkich i Straży Pożarnej, działania bezpośrednie z pewnością na prowadzących działalność, która może spowodować awarię, w ustawie określonych jako „prowadzący zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku”. Na terenie Gminy Słupsk funkcjonuje jeden zakład określony jako zakład o dużym ryzyku tj. BAŁTYKGAZ w Jezierzycach. Spółka zajmuje się dystrybucją gazu płynnego.

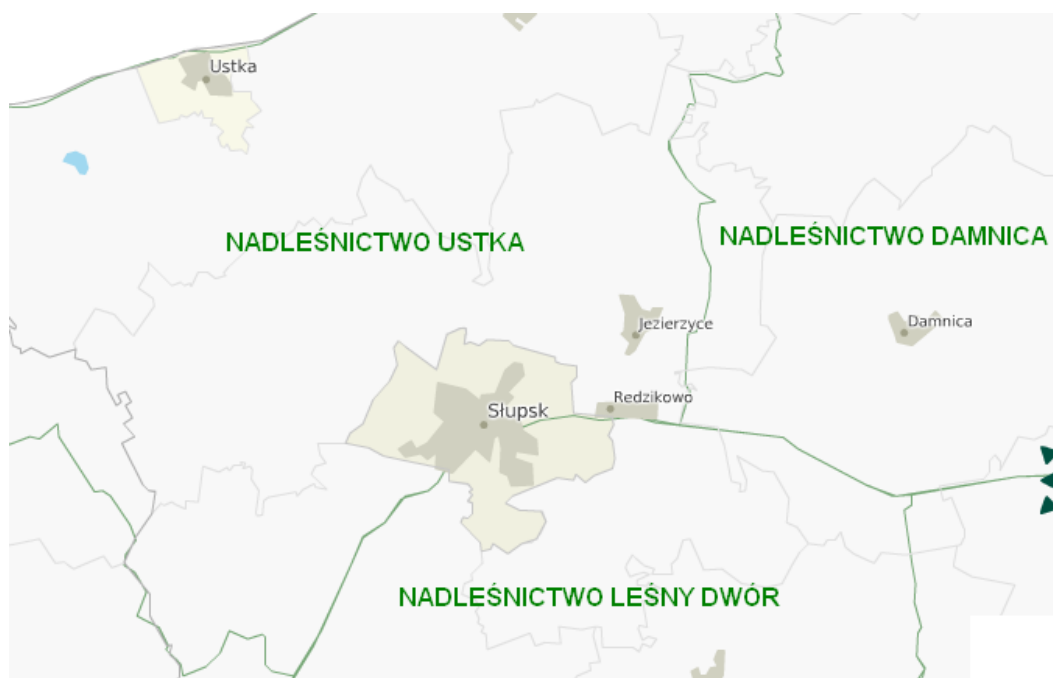
Innym typem zagrożeń na terenie Gminy są zagrożenia pochodzące z komunikacji. W efekcie dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów, stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia. Biorąc to pod uwagę, za potencjalne źródło awarii można zatem uznać również ciągi komunikacyjne oraz stacje paliw jako miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktami ropopochodnymi dla gleb i wód. Zagrożenie pożarowe i wybuchowe stanowią zbiorniki paliw płynnych znajdujące się na stacjach paliw zlokalizowanych na terenie Gminy.

Skutkami zagrożenia pożarowego ze strony awarii na tego typu obiektach to zagrożenie życia i zdrowia, straty w gospodarce. W przypadku wystąpienia pożarów i wybuchów zbiorników niezbędna będzie ewakuacja zamieszkałej w pobliżu ludności oraz nastąpią utrudnienia w ruchu kołowym. Ryzyko wystąpienia tego typu zagrożenia określa się jako prawdopodobne.

4.11. ZASOBY PRZYRODNICZE (FLORA I FAUNA)

Do największych zasobów środowiska przyrodniczego Gminy Słupsk należą przede wszystkim lasy. Lasy Państwowe Gminy należą do Nadleśnictw: Ustka, Damnica i Leśny Dwór, będących w zarządzaniu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku.

Wśród powierzchni leśnych występujących na terenie Gminy stosunkowo duży jest udział cennych przyrodniczo lasów liściastych: bukowych, dębowo - bukowych, olsów. Ze względu na przewagę żyznych siedlisk lasowych (lasu mieszanego świeżego i lasu świeżego), lasy charakteryzują się dużym potencjałem zasobowo - użytkowym. Na terenie Gminy występują również lasy na siedliskach porolnych, mniej odporne i bardziej narażone na gradację owadów i inwazję patogenów grzybowych.

Ryc. 17. Położenie Gminy Słupsk na tle Nadleśnictw

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gdansk.lasy.gov.pl

Poza lasami należącymi do Nadleśnictwa, na terenie Gminy występują lasy będące w administracji osób prywatnych, które stanowią ok. 2,4 % powierzchni wszystkich lasów.

Poza lasami ważną rolę ekologiczną w krajobrazie rolniczym oraz funkcję ochronną przed różnymi formami erozji pełnią także zadrzewienia. Najczęściej występują w obniżeniach wytopiskowych w obrębie gruntów ornych oraz w obrębie trwałych użytków zielonych. Ze względu na funkcję ochronną należy preferować zadrzewienia na stromych zboczach rynien jeziornych i dolin cieków oraz w szczególności w strefach przybrzeżnych jezior. Spełniają one rolę naturalnego buforu przeciw spływom powierzchniowym z terenów rolnych. Ponadto ogromne znaczenie ochronne i krajobrazotwórcze mają zadrzewienia przydrożne.

Faunę terenu Gminy reprezentują bytujące w lasach duże ssaki: jeleń, dzik, sarna oraz inne, jak: borsuk, jenot, lis, kuna leśna, zając.

Obszar Gminy obfituje również w przedstawicieli awifauny. Jak wynika z danych archiwalnych, tereny lęgówisk i żerowisk zaobserwowano w dolinie Moszczeniczki (żerowisko kani rdzawej, kani czarnej, bociana czarnego, pszczołojada, stanowiska lęgowe remiza, derkacza), w dolinie Słupi na leśnym odcinku między Włynkowem a Bydlinem (lęgi zimorodka), na podmiejskim odcinku doliny Słupi (lęgi remiza, sieweczki rzecznej oraz zimowe skupienia kaczki krzyżówki), na obszarach niskotorfowiskowych łąk związanych z dolinami Głażnej, Gnilnej oraz mniejszych strumieni (żerowiska kani rdzawej i czarnej).

W lasach występują stanowiska lęgowe ptaków drapieżnych (orlik, puchacz), podlegające ścisłej ochronie strefowej.

4.11.1. Zieleń urządzona

Przez pojęcie zieleni urządzonej należy rozumieć zieleń planowaną, której układ, fizjonomia oraz różnorodność są efektem przemyślanych działań człowieka. Na terenie Gminy Słupsk jedynym i szczególnym typem zieleni urządzonej są cmentarze. W Gminie według sprawozdania SG – 01 Leśnictwo i ochrona środowiska za rok 2013, znajdują się 34 cmentarze i zajmują obszar o powierzchni 11,7 ha.

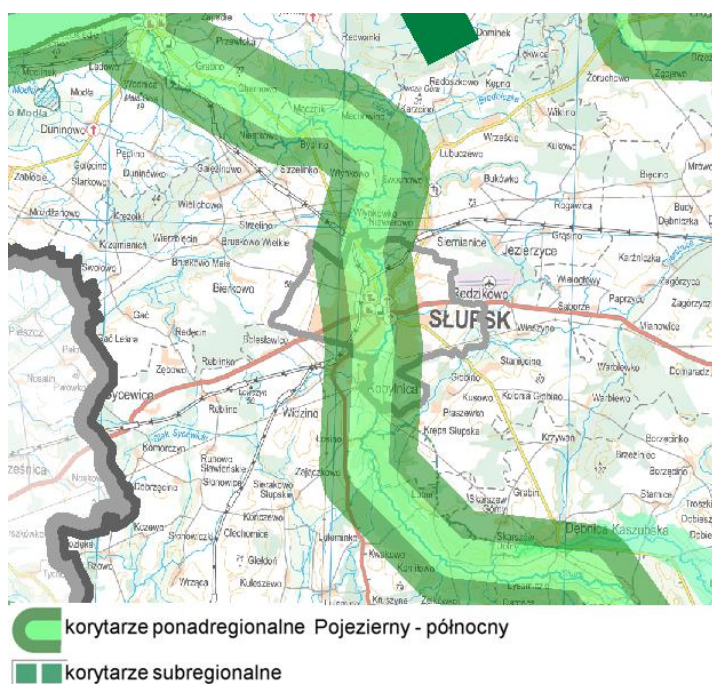
W ramach utrzymania i pielęgnacji zieleni w Gminie prowadzi się co roku nasadzenia drzew i krzewów, a także prowadzi się zabiegi pielęgnacyjne.

4.11.2. Przyroda chroniona i jej zasoby

Ustawa z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2013 r. poz. 627 ze zm.) przedstawia poszczególne formy ochrony przyrody, z których na terenie Gminy Słupsk występują zarówno formy obszarowe takie jak: Natura 2000, park krajobrazowy, jak i formy indywidualnej ochrony takie jak pomniki przyrody. Za ustanowienie form ochrony przyrody i planów ochrony odpowiedzialne są odpowiednie organy wskazane w ww. ustawie.

Przez teren województwa pomorskiego, w tym przez teren Gminy Słupsk, przebiegają także korytarze ekologiczne. Charakteryzują się dużą różnorodnością gatunkową, krajobrazową i siedliskową. Są one także ważnymi ostojami dla gatunków rodzinnych i wędrownych, a zwłaszcza dla gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem.

Wszystkie korytarze ekologiczne należy uwzględniać w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, np. w opracowaniach ekofizjograficznych, MPZP, mając na uwadze ich specyfikę. Jako akty prawa miejscowego, gwarantują one określone, zgodne z wymogami ochrony środowiska i zasadami zrównoważonego rozwoju, zachowania korytarzy ekologicznych jako ciągłego systemu.

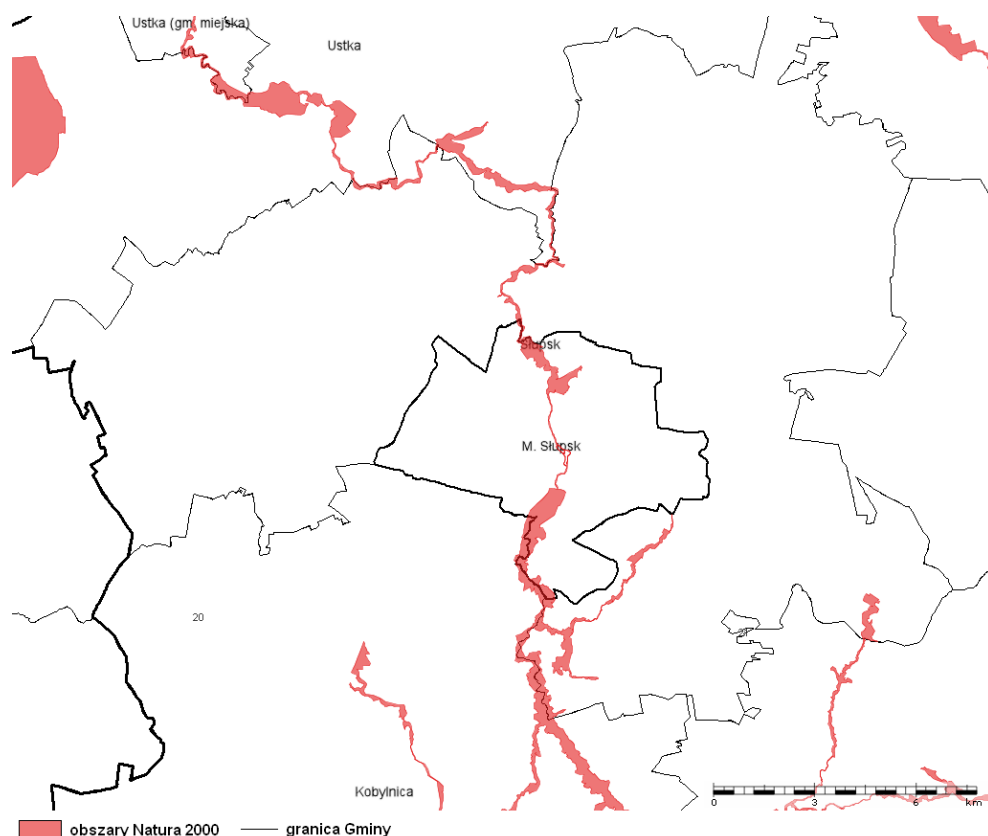
Ryc. 18. Przebieg korytarza ekologicznego przez teren Gminy Słupsk
Źródło: opracowanie własne na podkładzie midwig.pomorskie.eu/atlas_ochrona_przyrody.html

4.11.2.1. Natura 2000¹⁰

Na terenie Gminy Słupsk znajdują się następujące obszary włączone w sieć Natura 2000:

- Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty tzw. OZW – Dolina Słupi (kod PLH 220052) - Ryc. 19,
- Obszar Specjalnej Ochrony OSO – Dolina Słupi (kod PLB 220002) - Ryc. 20.

Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty tzw. OZW – Dolina Słupi (kod PLH 220052) - obszar obejmuje dolinę rzeki Słupi z jej dopływami, od Sulęcyna - do ujścia. Na terenie tym znajdują się liczne zbiorniki wodne różnych typów, torfowiska i inne zbiorowiska nieleśne z cenną roślinnością. Znaczna część obszaru pokrywają lasy, z udziałem buczyn oraz grądu, a nad ciekami - pasem łągu. Na wąskim obszarze doliny Słupi i dolin jej dopływów, skumulowane są cenne siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich, zagrożonych wyginięciem gatunków z różnych grup systematycznych.

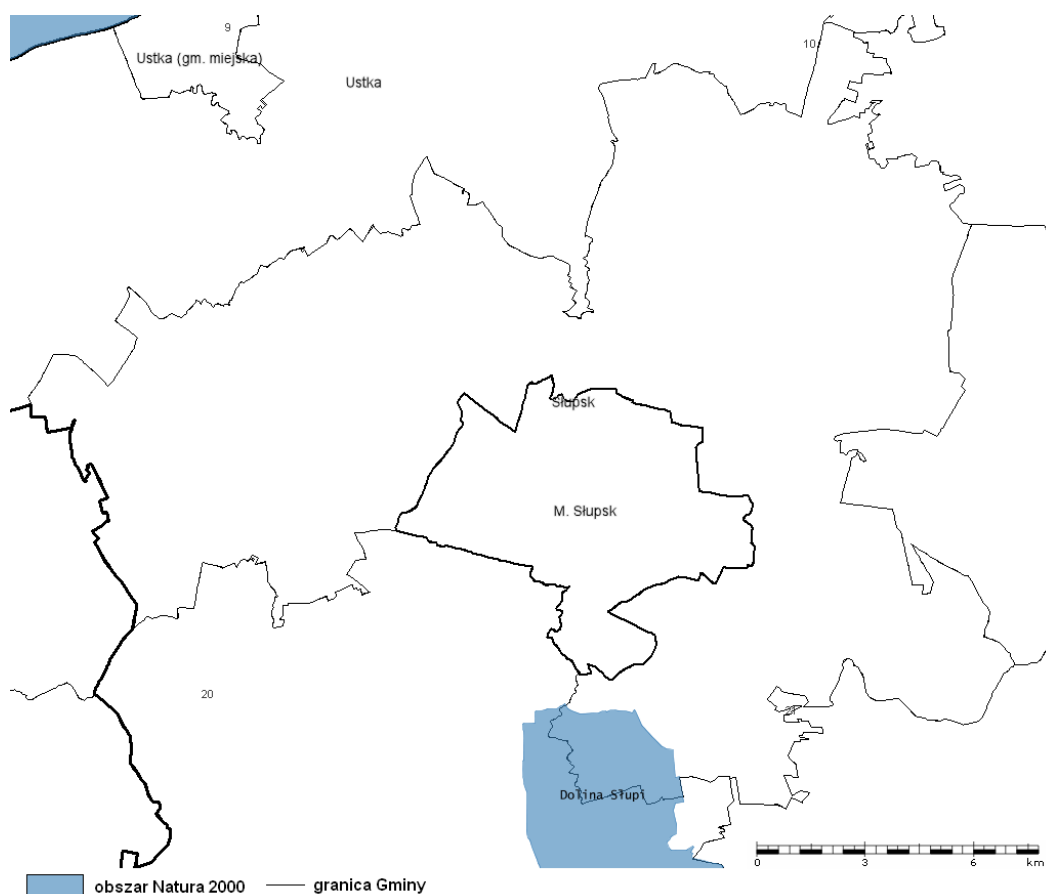
Ryc. 19. Lokalizacja obszarów o znaczeniu dla Wspólnoty na terenie Gminy Słupsk

Źródło: opracowanie własne na podkładzie emgsp.pgi.gov.pl/emgsp

Obszar Specjalnej Ochrony tzw. OSO – Dolina Słupi (kod PLB 220002) - obejmuje dorzecze środkowego odcinka rzeki Słupi oraz jej dopływów: Bytowej, Jutrzenki i Skotawy. Charakteryzuje się on urozmaiconym krajobrazem polodowcowym z typowymi formami: jeziorami rynnowymi i wytopiskowymi, równinami sandrowymi oraz wzgórzami moren czołowych. Wśród licznych jezior część stanowi oligotroficzne jeziora lobeliowe. Występują

¹⁰ Na podstawie standardowego formularza danych dla obszarów specjalnej ochrony (oso) dla obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (ozw) dla specjalnych obszarów ochrony (soo)

tu najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania ruda (PCK), lelek, rybołów (PCK), brodziec piskliwy, gągoł, nurogęs; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują w znaczących ilościach: bocian biały, bocian czarny, żuraw, samotnik, lerka i gąsiorek. Wiele cennych, dobrze zachowanych typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej tworzących mozaikę. Szczególnie cenne są różnego typu torfowiska i lasy lęgowe. Obszar występowania 6 gatunków zwierząt z Załącznika II, w tym wydry.

Ryc. 20. Lokalizacja obszarów OOS na terenie Gminy Słupsk

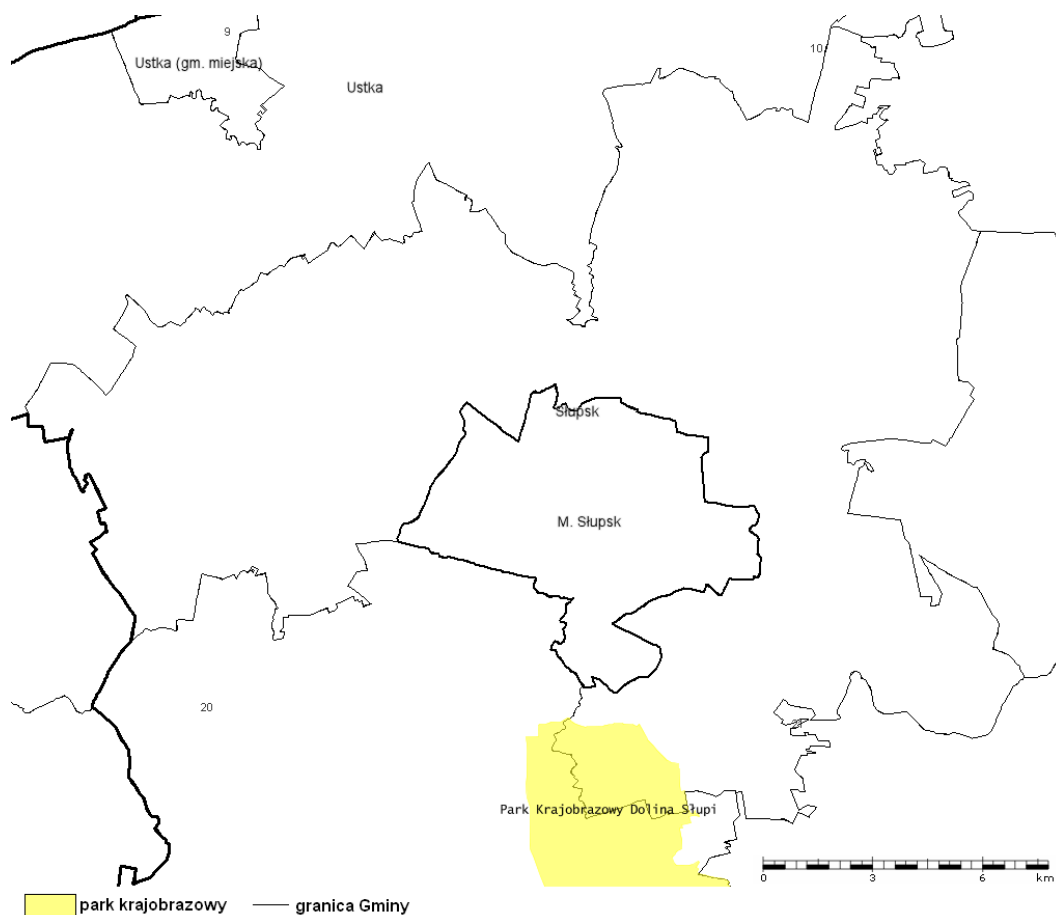
Źródło: opracowanie własne na podstawie emgsp.pgi.gov.pl/emgsp

4.11.2.2. Parki krajobrazowe

Teren Gminy Słupsk znajduje się w zasięgu Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”, który na terenie Gminy według danych GUS za 2013 rok zajmuje powierzchnię 616,00 ha. Granice Parku określa Rozporządzenie Nr 10/98 Wojewody Słupskiego z dnia 19 sierpnia 1998r. (Dz. Urz. Woj. Słupskiego. Nr 19, poz.82 z 1998 r.) oraz Uchwała Nr X/42/81 WRN w Słupsku z dnia 8 grudnia 1981r. (Dz. Urz. Woj. Słupskiego Nr 31, poz.185 z 1994 r.). Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” posiada plan ochrony, zatwierdzony Rozporządzeniem nr 15/2003 z dnia 23 czerwca 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego Nr 114).

Park utworzony został w 1981 r., dla zachowania walorów środowiska geograficzno - przyrodniczego rzeki Słupi i jej dorzecza, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, wysoka lesistość, liczne torfowiska różnych typów, jeziora, w tym lobeliowe, urokliwe doliny

rzeczne, pomniki przyrody, a także osobiowości kulturowe (zabytki architektury, najstarsze w Europie elektrownie wodne - poza granicami Gminy).

Ryc. 21. Lokalizacja parku krajobrazowego na terenie Gminy Słupsk

Źródło: opracowanie własne na podkładzie emgsp.pgi.gov.pl/emgsp

4.11.2.3. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody na terenie Gminy Słupsk objęto 76 obiektów, są pojedyncze drzewa, grupy drzew, a także aleja o szczególnej wartości przyrodniczej i krajobrazowej.

Wśród chronionych gatunków są: lipa drobnolistna, jedlica zielona, jodła pospolita, dąb szypułkowy, klon zwyczajny, topola biała, kępa cisów krzewiastych, buk zwyczajny, jesion wyniosły, jedlica Douglasa, świerk pospolity, modrzew europejski, daglezja zielona, sosna wejmutka.

4.11.2.4. Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe

Na terenie Gminy Słupsk ustanowione zostały dwa zespoły przyrodniczo – krajobrazowe:

- Bruskowskie Bagno – powołany Rozporządzeniem Nr 87/06 Wojewody Pomorskiego z dnia 26 września 2006 r. Celem utworzenia zespołu jest ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych torfowiska wysokiego, stanowiącego

lokalną ostoję bioróżnorodności oraz zachowanie stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

- Kraina w Kratę w Dolinie Rzeki Moszczeniczki – powołany Rozporządzeniem Nr 21/07 Wojewody Pomorskiego z dnia 21 czerwca 2007 r. Celem utworzenia zespołu jest ochrona cennych fragmentów tradycyjnego krajobrazu wiejskiego z doskonale zachowanymi zespołami architektury regionalnej oraz wysokich walorów przyrodniczych doliny rzeki Moszczeniczki.

4.11.3. Zagrożenia zasobów przyrodniczych

Układ siedlisk, struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanów sprawia, że ich zagrożenie ze strony czynników biotycznych jest stosunkowo niewielkie. Czynniki mającymi wpływ na zdrowotność lasu są opady, szczególnie w okresie wegetacyjnym – jako czynnik stymulujący wzrost i rozwój drzewostanów oraz szkodliwe działanie grzybów, owadów i ssaków. Okresy suche przyczyniają się do zamierania drzewostanów. W osłabionych fizjologicznie drzewostanach mogą rozwijać się grzyby patogeniczne prowadzące do usychania drzew. Innym czynnikiem zagrażającym terenom leśnym są silne wiatry oraz pożary.

Zagrożenie pożarowe lasów uzależnione jest przede wszystkim od pory roku. Szczególnie duże występuje w okresie wczesnowiosennym przy małej wilgotności ściółki oraz w czasie dłuższych okresach posuchy. Poza tym zagrożenie dla obszarów leśnych stwarza bezpośrednie sąsiedztwo szlaków komunikacyjnych drogowych oraz penetracja terenów przez ludność. Zagrożenie rozprzestrzeniania się pożarów może spowodować straty w gospodarce leśno - uprawowej i zwierzyny leśnej oraz zagrożenie dla gospodarstw rolnych i ludności zamieszkałej w pobliżu. Ryzyko wystąpienia pożaru na terenach leśnych określa się jako wysoce prawdopodobne.

W przypadku obszarów NATURA 2000, każdy z nich może być chroniony w inny sposób – na wielu z nich gospodarka człowieka nie musi być w ogóle ograniczana, a niekiedy nawet dla zachowania ekosystemów półnaturalnych, wspiera się pewne jej formy. Ochrona musi być po prostu skuteczna, co jest weryfikowane w ramach obowiązkowego monitoringu. Zgodnie z zapisami art. 33, ust. 1 ustawy o ochronie przyrody na obszarach NATURA 2000 są zabronione działania, które mogą w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w istotny sposób mogą wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000.

Zakaz ten stosuje się zarówno do ostoi już wyznaczonych i zatwierdzonych (dotyczy to ostoi ptasich wymienionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. oraz 27.10.2008 r.), jak i projektowanych obszarów NATURA 2000 znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27, ust. 1, do czasu zatwierdzenia tej listy przez Komisję Europejską albo odmowy jej zatwierdzenia (dotyczy to projektowanych ostoi siedliskowych).

Zagrożeniem dla obszarów NATURA 2000 jest głównie zanieczyszczenie wód ściekami komunalnymi i rolniczymi, niekontrolowana presja turystyczno-rekreacyjna, w tym presja osadnicza.

Negatywnie na stan fauny i flory mogą także wpływać procesy przestrzenne przemian krajobrazu, w tym najbardziej rozpowszechniony - fragmentacja siedlisk. Fragmentacja polega na rozpadzie zwałowego dotychczas obszaru (siedlisk, ekosystemów lub typów

użytkowania gruntu) na mniejsze części (fragmenty). W jej efekcie zdecydowanie zwiększa się liczba płątów i długość granic krajobrazowych, zmniejsza natomiast zwartość krajobrazu. Fragmentacja jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych procesów transformacji, prowadzącym do zmniejszania bioróżnorodności oraz przyspieszenia lokalnego zanikania roślin i zwierząt. Ze wzrostem fragmentacji ze względu na zanik siedlisk oraz bariery przestrzenne zmniejsza się także rozproszenie zwierząt i ich migracje, co przyczynia się do redukcji gatunków, powodując zmniejszenie bioróżnorodności gatunkowej wśród fauny.

Wszystkie podejmowane działania powinny dążyć do minimalizacji tych procesów. Ważne jest planowanie przestrzenne, rozwój obszarów biologicznie czynnych, łączące racje gospodarcze, potrzeby i możliwości z kwestiami ekologicznymi i możliwościami środowiska. Projektowane inwestycje i działania powinny być połączone z planowaniem sieci ekologicznych, tak by spełniały potrzebę utrzymania „łączności” siedlisk.

Także wszelkie prace modernizacyjne związane z budynkami np. termomodernizacje, mogą stanowić zagrożenie dla fauny. Prace modernizacyjne, w tym planowane termomodernizacje muszą być prowadzone z uwzględnieniem potencjalnie występujących na terenie obiektów chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. Jak podaje Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska „przed rozpoczęciem prac remontowych zarządca powinien wykonać ekspertyzę przyrodniczą stwierdzającą obecność lub brak chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w danym obiekcie budowlanym”.

W przypadku zadań dotyczących budowy urządzeń melioracyjnych oraz konserwacji, modernizacji i odbudowy urządzeń wodnych, rowów i przepustów konieczne jest rozpoznanie zasobów biotycznych przed przystąpieniem do prac, ponieważ niewłaściwe przeprowadzone mogą zagrozić gatunkom chronionym lub cennym siedliskom.

V. ZAŁOŻENIE PROGRAMOWE

5.1. WPROWADZENIE

We wcześniejszych rozdziałach przeprowadzono analizę stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno - gospodarczych na terenie Gminy Słupsk. Szczegółowo omówiono poszczególne elementy środowiska, towarzyszące im zagrożenia związane m.in. z działalnością człowieka, w tym z funkcjonowaniem różnych obiektów i instalacji. Konsekwencją dokonanej analizy i zidentyfikowanych zagrożeń jest zaproponowanie działań zmierzających do naprawy niekorzystnego stanu środowiska i stworzenie w Gminie warunków do zrównoważonego rozwoju.

W celu realizacji przyjętego założenia konieczne jest zastosowanie głównych zasad polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- celów ekologicznych po osiągnięciu których, ma nastąpić poprawa stanu i jakości danego elementu środowiska,
- zadań ekologicznych, czyli konkretnych przedsięwzięć prowadzących do realizacji wyznaczonych kierunków działań w ramach danego celu ekologicznego. Poprzez realizację zadań ekologicznych można będzie osiągnąć wymierną poprawę

środowiska przyrodniczego, mierzoną za pomocą wskaźników środowiskowych (mierników realizacji).

Cele, zadania, limity i okresy ich uzyskania wynikają przede wszystkim z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów, takich jak:

- Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
- Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu (1997 r.),
- Traktat Ustanawiający WE Tytuł XIX - Środowisko Naturalne,
- 7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska (2013 r.),
- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012, z perspektywą do roku 2016,
- Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych – AKPOŚK (2010 r.),
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Program Ochrony Powietrza dla strefy pomorskiej,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013 - 2016 z perspektywą do roku 2020 (2012 r.),
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 (2012 r.),
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Słupskiego na lata 2014 - 2017 z perspektywą do roku 2021 (2014 r. – w trakcie aktualizacji),
- Program ochrony środowiska wraz z Planem gospodarki odpadami dla Gminy Słupsk na lata 2003 – 2010 (2004 r.).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk oparty zostanie więc o postanowienia wyżej wymienionych dokumentów oraz o postanowienia wynikające z dokumentów planistycznych, koncepcji i innych opracowań lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów.

Poniżej przedstawiono cele i kierunki działań dla Gminy Słupsk w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Ich realizacja złoży się na wypełnianie zadań określonych w Polityce Ekologicznej Państwa oraz Programie Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego oraz innych dokumentów strategicznych, co powinno prowadzić do zrównoważonego rozwoju całego obszaru. Osiągnięcie określonych celów w ramach wyznaczonych kierunków działań, powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych, które określono szczegółowo w harmonogramie realizacyjnym Programu Ochrony Środowiska. Wiele z zaproponowanych zadań w założeniu powinno być realizowanych właśnie przez Gminę lub przez jednostki działające na tym terenie oraz w regionie. Urząd Gminy będzie w nich pełnić funkcje nadzoru działalności, będzie wspierać działalność w charakterze administracyjnym lub będzie to bezpośredni współudział, jedynie w konkretnym zadaniach będzie współfinansować lub finansować założone zadania.

Punktem wyjścia dla rozważań zgodności założeń POŚ z innymi dokumentami jest omówienie dokumentów ustanowionych na szczeblu międzynarodowych do realizacji, których Polska jest zobowiązana. Założenia dokumentów, umów i konwencji międzynarodowych przekładają się na konstruowanie zapisów prawodawstwa polskiego. W 1992 roku opracowany został jeden z najważniejszych dokumentów, związanych ze zrównoważonym rozwojem tzw. „**Agenda 21**” - **Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego**. Jest to wszechstronny plan działania na wiek XXI dla Narodów Zjednoczonych, rządów i grup społecznych w każdym obszarze, w którym człowiek ma wpływ na środowisko. Dokument ten zwraca szczególną uwagę na *konieczność ochrony*

zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju. Kolejnym najbardziej rozpowszechnionym dokumentem międzynarodowym, który narzuca Polsce działania w zakresie ochrony środowiska jest **Protokół z Kioto** w sprawie zmian klimatu. Stanowi znaczny postęp w zakresie walki z globalnym ociepleniem, ponieważ zawiera cele wiążące i ilościowe, związane z ograniczeniem i redukcją emisji gazów cieplarnianych.

Obecnie priorytetowe dla Polski jest dostosowanie swoich działań do polityki Unii Europejskiej. Polityka Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska opiera się na przekonaniu, że ambitne normy środowiskowe pobudzają wprowadzenie innowacji w działalność gospodarczą oraz że polityka gospodarcza, polityka społeczna i polityka środowiskowa muszą być ściśle ze sobą powiązane. Główne założenia polityki Wspólnoty w zakresie środowiska naturalnego określone są w **Traktacie Ustanawiającym WE w Tytule XIX - Środowisko Naturalne**. Jego realizacja powinna się przyczynić do zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego – z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Wspólnoty - ale również do ochrony zdrowia ludzkiego. Kolejnym ważnym dokumentem, wyznaczającym ramy realizacji polityki wspólnotowej w zakresie ochrony środowiska jest **Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska**. W chwili obecnej obowiązuje już 7 Program, który określa działania polityki UE w dziedzinie ochrony środowiska i polityki klimatycznej na najbliższe siedem lat (od roku 2013). Określa on trzy główne cele:

- *ochrona przyrody i wzmocnienie odporności ekologicznej,*
- *zwiększenie trwałego, efektywniej korzystającej z zasobów, ograniczenie niskoemisyjnej gospodarki,*
- *skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom związane ze środowiskiem dla zdrowia.*

W związku z tym, że planowane działania w ochronie środowiska w Polsce, powinny wpisywać się w priorytety w skali Unii Europejskiej przyjęto dokument **Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016** odnoszący się do prawodawstwa Unii Europejskiej i spełniający cele ochrony środowiska zarówno na poziomie UE jak i kraju. Podstawą tego dokumentu są działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, przez co, w myśl ustawy Prawo ochrony środowiska, rozumie się taki rozwój społeczno - gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Według Polityki Ekologicznej Państwa konieczne jest egzekwowanie wymogów ochrony przyrody oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska. Nawiązując do Polityki Ekologicznej Państwa, Program Ochrony Środowiska powinien realizować zawarte w niej następujące priorytety ekologiczne:

I. Działania systemowe:

1. **Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych** - kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych.
2. **Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska** - tworzenie rozwiązań prawno - ekonomicznych sprzyjających rozwojowi gospodarczemu, kontrola przestrzegania prawa przez podmioty działające na rynku.

3. **Zarządzanie środowiskowe** - jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie.
 4. **Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska** - podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”.
 5. **Rozwój badań i postęp techniczny** - zwiększenie roli placówek badawczych we wdrażaniu eko innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.
 6. **Odpowiedzialność za szkody w środowisku** - stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.
 7. **Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym** - przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.
- II. **Ochrona zasobów naturalnych:**
1. **Ochrona przyrody** - zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną.
 2. **Ochrona i zrównoważony rozwój lasów** - racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego, rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
 3. **Racjonalne gospodarowanie zasobami wody** - racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, aby chronić od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie retencji wodnej, skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.
 4. **Ochrona powierzchni ziemi** - rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno - błotnych przez czynniki antropogeniczne, zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.
 5. **Gospodarowanie zasobami geologicznymi** - racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.
- III. **Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego** - celem działań w obszarze zdrowia środowiskowego jest dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.
1. **Jakość powietrza** - dążenie do spełnienia zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych: Dyrektywy LCP i CAFE.
 2. **Ochrona wód** - utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków.

3. **Gospodarka odpadami** – rozwój gospodarki odpadami realizujący zobowiązania dla Polski wynikających z dyrektyw unijnych.
4. **Oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych** - dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i pola elektromagnetyczne i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.
5. **Substancje chemiczne w środowisku** - stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

W nawiązaniu do **Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych** Gmina powinna dążyć do osiągnięcia wymagań wynikających z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2006 nr 137 poz. 984 ze zm.), a także osiągnięcia wydajności oczyszczalni ścieków odpowiadającej ładunkowi zanieczyszczeń biodegradowalnych generowanemu przez aglomerację. POŚ w swoich zapisach zarówno dotyczących analizy stanu aktualnego sieci kanalizacyjnej oraz planów inwestycyjnych w zakresie rozbudowy systemu kanalizacyjnego nawiązuje do KPOŚK i wskazuje, że jest on stopniowo realizowany. Program wskazuje niezbędne przedsięwzięcia w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowy i modernizacji zbiorczych systemów kanalizacyjnych, jakie należy zrealizować w aglomeracjach do końca 2015 r. POŚ nawiązuje do tych zapisów.

POŚ dla Gminy Słupsk powinien nawiązywać także do dokumentów opracowywanych chociażby przez Ministerstwo Środowiska dotyczących projektu „**Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu – KLIMADA**”. Głównym celem Strategii jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Plan zakłada następujące kierunki działań w odniesieniu do poszczególnych sektorów (z zaznaczeniem uszczegółowienia ich i wdrożenia na poziomie regionalnym i lokalnym):

1. *Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:*
 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,
 - dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
 - ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
 - adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie,
 - zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu.
2. *Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:*
 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,
 - organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.
3. *Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:*
 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
 - zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.
4. *Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:*

- *monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie),*
- *miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu.*
- 5. *Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:*
 - *promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,*
 - *budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.*
- 6. *Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:*
 - *zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,*
 - *ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.*

Kolejnym nadrzędnym dokumentem, który powinien mieć swoje odzwierciedlenie w POŚ dla Gminy Słupsk jest **Program ochrony powietrza dla strefy pomorskiej**. POP zakłada dla poszczególnych rodzajów emisji, następujące działania niezbędne do przywrócenia standardów jakości powietrza :

1. *Ograniczenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych poprzez stworzenie i realizację systemu zachęt do ich likwidacji lub wymiany na niskoemisyjne we wskazanych miastach i gminach strefy.*
2. *Rozwój sieci gazowych w celu umożliwienia większej liczbie ludności wykorzystania tego niskoemisyjnego paliwa.*
3. *Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników niepowodujących nadmiernej emisji zanieczyszczeń z indywidualnych systemów grzewczych oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych (nasadzenie drzew i krzewów).*
4. *Działania prewencyjne na poziomie wydawania decyzji środowiskowych. Uwzględnianie konieczności ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza szczególnie pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu na etapie wydawania decyzji środowiskowych.*
5. *Kontrola gospodarstw domowych w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.*
6. *Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje).*

Zapisy Programu dla Gminy Słupsk nie naruszają również ustaleń opracowanego **wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska** – w poniższym zestawieniu wskazano głównie wytyczne, które bezpośrednio odnoszą się do Gminy i sytuacji oraz problemów środowiskowych istniejących na tym terenie, a także odnoszących się do jednostek samorządu terytorialnego. POŚ dla województwa został podzielony na cele perspektywiczne, a w dalszym podziale na średniookresowe:

1. **Cel perspektywiczny** - Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Cele średniookresowe:

- *Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych,*

- Wyposażenie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM
 - Osiągnięcie i utrzymywanie standardów jakości środowiska, wpływających na warunki zdrowotne,
 - Zapewnienie wysokiego stopnia odzysku odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska poprzez budowę nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarki odpadami,
 - Ochrona mieszkańców i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych.
2. **Cel perspektywiczny** - Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz aktywacja rynku na rzecz środowiska.
- Cele średniookresowe:**
- Kształtowanie u mieszkańców postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska,
 - Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska, zwiększenie roli ekoinnowacyjności w procesie rozwoju regionu.
3. **Cel perspektywiczny** - Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.
- Cele średniookresowe:**
- Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, powstrzymanie procesu jej utraty oraz poprawa spójności systemu obszarów chronionych,
 - Dostosowanie ekosystemów leśnych do zmian klimatycznych i warunków siedliskowych; przywracanie i zachowanie walorów ekologicznych obszarom rolniczym.
4. **Cel perspektywiczny** - Zrównoważone wykorzystanie energii, wody i surowców kopalnych.
- Cele średniookresowe:**
- Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia ludności w wodę,
 - Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin, eliminacja nielegalnego wydobycia oraz minimalizowanie niekorzystnych skutków ich eksploatacji
 - Wspieranie wytwarzania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
 - Rozbudowa efektywnych systemów produkcji i dystrybucji energii, optymalizacja jej zużycia oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań energetyki na środowisko.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk uwzględnia także cele przyjęte w **Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018**. Działania Gminy w zakresie gospodarki odpadami powinny podążać za następującymi kierunkami kształtowania systemu gospodarki odpadami w województwie pomorskim:

- nadzór, monitoring, pielęgnacja i bieżące utrzymanie rekultywowanych składowisk odpadów, dla których wydano decyzje na zamknięcie,
- dążenie do kompleksowej obsługi systemu zbiórki odpadów na terenie wyznaczonego regionu (odpady zmieszane i selektywnie zebrane przekazywane do poszczególnych regionalnych instalacji lub instalacji z nimi współpracującymi),
- intensyfikacja procesu odgazowania składowisk odpadów komunalnych z wykorzystaniem energii,

- rozwój „przydomowych” kompostowni na terenach zabudowy rozproszonej na terenach miejskich i wiejskich,
- kojarzenie gospodarki odpadami komunalnymi ulegającymi biodegradacji z gospodarką komunalnymi osadami ściekowymi; wsparcie wspólnych działań mających na celu zagospodarowanie ww. rodzajów odpadów przy maksymalnym wykorzystaniu istniejących instalacji i potencjału regionalnych instalacji,
- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów w celu zapewnienia skutecznej egzekucji prawa,
- prowadzenie intensywnej edukacji ekologicznej promującej unikanie powstawania odpadów oraz właściwe postępowanie z odpadami, a także prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno - edukacyjnej,
- weryfikacja danych dotyczących ilości odpadów zbieranych oraz przekazywanych do odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania,
- rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- uszczelnienie systemu zbiórki odpadów komunalnych.

Zgodnie z zasadą sporządzania strategicznych dokumentacji, Program powinien również nawiązywać do zapisów **powiatowego programu ochrony środowiska**. W chwili obecnej dla Powiatu Słupskiego obowiązuje niezaktualizowany Programu Ochrony Środowiska, dla którego przygotowywana jest aktualizacja na lata 2014 - 2017 z perspektywą do roku 2021. W związku z powyższym gminne założenia, które powinny opierać się na celach strategicznych powiatowego Programu Ochrony Środowiska można jedynie przedstawić w stosunku do projektowanych powiatowych celów priorytetowych i średniookresowych:

1. Cele priorytetowe:

- Likwidacja zagrożeń środowiskowych spowodowanych zaleganiem odpadów zawierających azbest, poprzez realizację „Programu wymiany eternitowych pokryć dachowych w powiecie słupskim”.
- Likwidacja i ograniczenie „niskiej emisji” poprzez termomodernizację budynków.
- Promocja i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.
- Przygotowanie planów ochrony dla Słowińskiego Parku Narodowego oraz obszarów Natura 2000.

2. Cele średniookresowe:

- Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych w tym przybrzeżnych.
- Osiągnięcie i utrzymanie standardów jakości środowiska wpływających na warunki zdrowotne.
- Zapewnienie wysokiego stopnia odzysku odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska poprzez budowę nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarki odpadami.
- Ochronie mieszkańców powiatu i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych.
- Kształtowanie u mieszkańców postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska.
- Aktywizacja rynku o działania na rzecz środowiska, zwiększenie roli ekoinowacyjności w procesie rozwoju regionu.
- Ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej, powstrzymanie procesów degradacji oraz poprawa systemów obszarów chronionych.

- *Dostosowanie ekosystemów leśnych do zmian klimatycznych i warunków siedliskowych; przywracanie i zachowanie walorów ekologicznych obszarom rolniczym.*
- *Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia w wodę.*
- *Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin, eliminacja nielegalnego wydobywania oraz minimalizowanie niekorzystnych skutków ich eksploatacji.*
- *Wspieranie wytwarzania i wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.*
- *Rozbudowa efektywnych systemów produkcji i dystrybucji energii, optymalizacja jej zużycia oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań energetyki na środowisko.*

Aktualizowany Program Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk uwzględnia również zapisy **dotychczas obowiązującego Programu Ochrony Środowiska**, ponieważ ważnym aspektem prowadzenia polityki ochrony środowiska jest ciągłość podejmowanych działań.

Gmina Słupsk sukcesywnie realizowała priorytetowe cele przyjęte w POŚ z 2004 roku. Jak wynika z analizy przeprowadzonych inwestycji i wydatkowanych środków, Gmina Słupsk to jednostka, która przeznaczająca znaczne nakłady finansowe oraz administracyjne na rozwój jednostki, zarówno w ramach prowadzonych inwestycji i przedsięwzięć, jak i działań organizacyjnych. Oprócz tego jednostka przeznaczająca również środki na zadania bieżące, jak utrzymanie zieleni, czy edukację ekologiczną, wsparcie jednostek.

5.2. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY SŁUPSK

Harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska zakłada realizację działań Gminy, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz planowanymi przez jednostkę inwestycjami.

Obowiązki samorządu gminnego wynikają bezpośrednio z następujących ustaw:

- ustawy o samorządzie gminnym,
- ustawy Prawo ochrony środowiska,
- ustawy Prawo Wodne,
- ustawy o odpadach,
- ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- ustawy o ochronie przyrody.

Przy sporządzaniu celów strategicznych w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska dla Gminy Słupsk opierano się na zapisach wspomnianych ustaw, jednak w większości do harmonogramu wprowadzono zaplanowane przez Gminę inwestycje i przedsięwzięcia. Zapisane w harmonogramie realizacyjnym działania wynikające bezpośrednio z ustaw, to zadania, na które w szczególności organy Gminy powinny zwrócić uwagę, ze względu na problemy w danym zakresie bądź niedociągnięcia administracyjne lub finansowe.

Najważniejszymi kwestiami dla Gminy Słupsk w ramach prowadzonych działań są inwestycje w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, drogownictwa oraz innych sieci infrastruktury, w tym rozwój energii odnawialnej. Wszelkie inne działania, już

pozainwestycyjne, związane są z prowadzeniem rejestrów, ewidencji, kontrolami oraz prowadzeniem postępowań administracyjnych i edukacją ekologiczną.

Wyznaczone cele ekologiczne, a w ich ramach kierunki działań (wymienione w tabelach przedstawiających harmonogramy), jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Słupsk, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań ekologicznych na przestrzeni kilkunastu lat. Zadania zostały wyznaczone na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego na tym terenie, przewidywanych kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji (w dziedzinie ochrony środowiska), które przekazane zostały przez Urząd Gminy oraz instytucje i podmioty zajmujące się ochroną środowiska w całym regionie.

Cele strategiczne i kierunki działań określono jako obowiązujące w czasie krótkoterminowego i długoterminowego harmonogramu Programu Ochrony Środowiska (od roku 2014 do roku 2017, wraz z perspektywą na lata 2018 - 2021).

Z uwagi na szeroki zakres przedsięwzięć koniecznych do osiągnięcia wyznaczonych celów, spośród wszystkich zadań ekologicznych wybrano pewną grupę zadań, którą należy realizować w pierwszej kolejności. Ich zestawienie stanowi krótkookresowy harmonogram (4 – letni, w latach 2014 - 2017) i są to przede wszystkim konkretne inwestycje infrastrukturalne.

Część pozostałych zadań ekologicznych będzie realizowana w okresie długoterminowym (8 – letnim, do roku 2021), w ramach długookresowego harmonogramu znajdują się zadania wymagające kontynuacji, np. edukacja ekologiczna, szkolenia, kontrole, monitoring, itd.).

Zaznacza się, że część zadania realizowanych w ramach jednego celu, może także wpływać na realizację innych celów. Przykładem może być przebudowa dróg wpisująca się nie tylko w realizację celu ekologicznego: utrzymanie standardów jakości powietrza, redukcja emisji pyłów gazów i odorów, ale także w realizację celu ekologicznego: zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska.

W ramach wyznaczonego harmonogramu realizacyjnego, zadania podzielono na zadania własne Urzędu Gminy (zadania Gminy) i zadania koordynowane (wspólne z innymi jednostkami oraz innymi podmiotami zajmującymi się działaniami proekologicznymi oraz infrastrukturą zapewniającą ochronę środowiska).

Zadania własne Gminy to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy. Natomiast zadania koordynowane to pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie Gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym.

Należy zaznaczyć, że szeroko pojęta ochrona środowiska oraz działania mające prowadzić do zrównoważonego rozwoju nie są tylko zadaniami realizowanymi na poziomie lokalnym, przez samorząd gminny. Działania Gminy Słupsk są ukierunkowane poprzez działania prowadzone na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz regionalnym przez takie jednostki i instytucje, jak: Ministerstwo Środowiska, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Marszałka, Wojewodę i Sejmik Województwa Pomorskiego, Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych (Nadleśnictwa, Leśnictwa), Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodki Edukacji Ekologicznej, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Państwową Straż Pożarną,

Inspekcję Transportu Drogowego, zarządców dróg wszystkich kategorii, organy nadzoru budowlanego, inspekcję sanitarną, zarządzający instalacjami, starostwo powiatowe, podmioty gospodarcze, czy też właścicieli gruntów.

Proces zarządzania środowiskiem w postaci planowania konkretnych inwestycji spoczywa niewątpliwie głównie na władzach samorządowych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie środowiskiem Gminy Słupsk przy pomocy Programu Ochrony Środowiska wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, struktury organizacji Programu oraz systemu monitoringu.

Władze Gminy pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze i kontrolne. Pożądane jest, aby władze Gminy pełniły również funkcje wspierające dla podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę środowiska przyrodniczego.

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska należą: standardy i normy środowiskowe, pozwolenia i odpowiedzialność administracyjna, karna i cywilna. Głównymi instrumentami finansowymi są opłaty ekologiczne, kary, fundusze celowe, ulgi podatkowe. Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżnia się dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

Głównymi celami strategicznymi dla Gminy Słupsk, w nawiązaniu do prowadzonej obecnie polityki zrównoważonego rozwoju (obowiązującego dotąd Programu Ochrony Środowiska) są następujące kierunki:

1. **Cel ekologiczny: modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodno – ściekowej dla zapewnienia lepszej ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców.**
2. **Cel ekologiczny: zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej oraz ochrona przed powodzią.**
3. **Cel ekologiczny: zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przywracanie do stanu właściwego składników przyrody.**
4. **Cel ekologiczny: ograniczenie przekształceń ziemi w wyniku procesów naturalnych oraz antropogenicznych.**
5. **Cel ekologiczny: utrzymanie standardów jakości powietrza, redukcja emisji pyłów gazów i odorów.**
6. **Cel ekologiczny: zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska.**
7. **Cel ekologiczny: ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznym.**
8. **Cel ekologiczny: racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych.**
9. **Cel ekologiczny: upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej.**

- 10. Cel ekologiczny:** *minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego lub biologicznego.*
- 11. Cel ekologiczny:** *rozwój gospodarki odpadami.*

5.2.1. Priorytet zachowanie zasobów wodnych

1. Cel ekologiczny: modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodno – ściekowej dla zapewnienia lepszej ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców.

Tabela 20. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów wodnych

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodno – ściekowej dla zapewnienia lepszej ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców</i>							
Uzbrojenie terenów w sieć wodno- kanalizacyjną w Krępie tereny pod budownictwo mieszkaniowe (kolejne działaki).	100 000					2014 - 2018	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa sieci wodno - kanalizacyjnych na nowych terenach inwestycyjnych przy udziale inwestorów prywatnych.	300 000					2014	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Budowa sieci wodociągowej Rogawica – Kukowo.	20 000					2014 - 2017	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Budowa wodociągu Wrzeście – Wiklino.	20 000					2014 - 2017	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Uzbrojenie działek w Bydlinie (przepompownia).	350 000					2014 - 2015	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa ringu kanalizacyjnego Głobino - Redzikowo Słupsk.	50 000					2014 - 2019	Gmina
	Środki własne Gminy						
Uzbrojenia terenów w Lubuczewie i Redzikowie	200 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Uzbrojenie terenów inwestycyjnych Płaszeko - Głobino I etap.	4 000 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Udział finansowy gminy w realizacji projektu w ramach Funduszu Spójności - kanalizacja gminnych miejscowości w tym IV etap obejmujący Wrzeście, Lubuczewo, Warblewo.	950 000					2009 - 2017	Wodociągi Słupsk
	Środki własne Gminy						
Budowa nowego kolektora kanalizacji sanitarnej	400 000					2014	Gmina/ ZGK

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
odprowadzającego ścieki z terenu MPZP Spacerowa - Miejska w Siemianicach.	Środki własne Gminy						
Budowa układu tłocznego Strzelino - Słupsk (do ul. Miedzianej we Włynkówku.	350 000					2014	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Montaż zasów liniowych na sieciach wodociągowych (modernizacja hydroforni).	50 000					2014 - 2018	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Modernizacja sieci wodociągowych w Strzelinie, Kusowie i Jezierzycach Osiedle, Bruszkowie Małym Bruszkowie Wielkim, Krępie, Płaszewku, Głobinie, Rogawicy i Grąsinie.	300 000					2014 - 2018	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Modernizacja sieci kanalizacji deszczowej.	150 000					2014 - 2020	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Nowy układ tłoczny Siemianice - Słupsk, Bydlino, Włynkówko - Strzelino, Bierkowo.	400 000					2014 - 2018	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Dokumentacje projektowe na modernizację infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej.	60 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Projekt dopłata do przydomowych oczyszczalni ścieków).	15 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Realizacja gminnych programów z zakresu ochrony środowiska: dotacja na przydomowe oczyszczalnie ścieków.	brak danych kosztowych					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Modernizacja sieci wodociągowej polegająca na wyłączeniu z eksploatacji przewodów wykonanych z rur azbestowo – cementowych.	brak danych kosztowych					2014 - 2032	Gmina
	Środki własne Gminy						
Sporządzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, kontynuacja działań w zakresie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania.	brak danych kosztowych					-	Gmina
	środki własne Gminy						

Źródło: Opracowanie własne

2. Cel ekologiczny: zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej oraz ochrona przed powodzią.**Tabela 21. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów wodnych**

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2013	2014	2015	2016	2017-2020		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej oraz ochrona przed powodzią</i>							
Konserwacja i czyszczenie stawów (Swołowo, Warblewo, Strzelino).	100 000					2014	Gmina/ ZGK
	Środki własne Gminy						
Zabezpieczenie przed degradacją Doliny Moszczenicki.	358 204					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Realizacja zadań związanych z budową i konserwacją urządzeń melioracyjnych i drenarskich.	brak danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina, Powiat, ZMiUW, właściciele gruntów
	środki własne Gminy, jednostek realizujących						
Ochrona terenów zalewowych przed wprowadzeniem zabudowy, uwzględnianie terenów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (uwzględniając zapisy Opracowań ekofizjograficznych, uregulowań RZGW).	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów wodnych

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Agenda 21	W zakresie Agendy 21: – konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – ochrona zdrowia ludzkiego, – ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych.
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – Zwiększenie trwałego, efektywniejszego korzystania z zasobów.
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celami: • działania systemowe: • uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, • udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		• aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym, • ochrona zasobów naturalnych: • racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, • gospodarowanie zasobami geologicznymi, – poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego: • ochrona wód.
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie Planu zgodność z celami: – zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska: • dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu.
	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych	W ramach KPOŚK: – osiągnięcie wymagań wynikających z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2006 nr 137 poz. 984 z późn. zm.), – osiągnięcie wydajności oczyszczalni ścieków odpowiadającej ładunkowi zanieczyszczeń biodegradowalnych generowanemu przez aglomerację.
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: <i>Cel perspektywiczny - Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.</i> <i>Cele średniookresowe:</i> – Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, – Wyposażenie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM – Ochrona mieszkańców i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych.
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla powiatu zgodność z celami: <i>Cele średniookresowe:</i> – Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych w tym przybrzeżnych. – Ochronie mieszkańców powiatu i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych. – Racjonalizacja wykorzystania zasobów wód podziemnych, ochrona głównych zbiorników wód podziemnych stanowiących ważne źródło zaopatrzenia w wodę.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.2. Priorytet zachowanie zasobów przyrody

1. **Cel ekologiczny:** zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przywracanie do stanu właściwego składników przyrody.

Tabela 23. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów przyrody

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przywracanie do stanu właściwego składników przyrody							
Ustanawianie (wraz z opracowaniem dokumentacji) nowych form ochrony przyrody (np. pomników przyrody), planów ochrony oraz ich wdrażanie.	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	organy wskazane w ustawie z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody
	środki własne jednostek realizujących						
Utrzymanie zieleni w gminie.	6 000					2014 / zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						
Inwentaryzacja pomników przyrody (współpraca z Akademią Pomorską).	10 000					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Tworzenie i realizacja kompleksowych i długoterminowych planów zalesiania terenów z niskimi klasami gleb, obszarów zagrożonych erozją gleb (uwzględnianie zalesień w MPZP).	brak danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina, ODR
	środki własne jednostek realizujących						
Kontrola wydawania pozwoleń na wycinkę drzew przez mieszkańców (wizja lokalna).	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						
Realizacja Programu opieki nad zwierzętami, w tym wydatki związane z bezdomnymi zwierzętami.	brak danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 24. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów przyrody

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Agenda 21	W zakresie Agendy 21: – konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego,

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		– <i>ostrożne i racjonalne wykorzystywania zasobów naturalnych.</i>
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – <i>ochrona przyrody i wzmocnienie odporności ekologicznej,</i> – <i>zwiększenie trwałego, efektywniejszego korzystania z zasobów.</i>
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: • <i>działania systemowe:</i> • <i>uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,</i> • <i>aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,</i> • <i>udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,</i> • <i>aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym,</i> • <i>ochrona zasobów naturalnych:</i> • <i>ochrona przyrody,</i> • <i>ochrona i zrównoważony rozwój lasów,</i> • <i>ochrona powierzchni ziemi.</i>
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie Planu zgodność z celami: – <i>zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:</i> • <i>ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,</i> • <i>adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie.</i>
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: <i>Cel perspektywiczny - Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.</i> <i>Cele średniookresowe:</i> – <i>Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, powstrzymanie procesu jej utraty oraz poprawa spójności systemu obszarów chronionych,</i> – <i>Dostosowanie ekosystemów leśnych do zmian klimatycznych i warunków siedliskowych; przywracanie i zachowanie walorów ekologicznych obszarom rolniczym.</i>
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla powiatu zgodność z celami: <i>Cele średniookresowe:</i> – <i>Ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej, powstrzymanie procesów degradacji oraz poprawa systemów obszarów chronionych.</i> – <i>Dostosowanie ekosystemów leśnych do zmian klimatycznych i warunków siedliskowych; przywracanie i zachowanie walorów ekologicznych obszarom rolniczym.</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.3. Priorytet zachowanie zasobów powierzchni ziemi

1. Cel ekologiczny: ograniczenie przekształceń ziemi w wyniku procesów naturalnych oraz antropogenicznych.

Tabela 25. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów powierzchni ziemi

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: ograniczenie przekształceń ziemi w wyniku procesów naturalnych oraz antropogenicznych							
Wyłączenie z produkcji gruntów rolnych.	80 000					2014	Gmina
Ochrona gleb najlepszych kompleksów w MPZP przed zabudowaniem.	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						
Edukacja ekologiczna rolników w zakresie wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.	brak szczegółowych danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina (szkolenia), sołtysi, ODR
	środki własne jednostek realizujących						
Stopniowe opracowywanie MPZP, zgodnie z założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wraz z prowadzeniem procedury strategicznej oceny oddziaływania projektów MPZP.	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 26. Ocena zgodności celu i przewidzianych w ramach jego realizacji zadań projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów powierzchni ziemi

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Agenda 21	W zakresie Agendy 21: – konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego – ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych.
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – ochrona przyrody i wzmocnienie odporności ekologicznej, – zwiększenie trwałego, efektywniejszego korzystania z zasobów.
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem:

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		<i>działania systemowe:</i> - uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, - aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, - udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, - aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym, <i>ochrona zasobów naturalnych:</i> - ochrona powierzchni ziemi.
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie programu KLIMADA: - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska: - adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie, - skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich: - organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: Cel perspektywiczny - Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody. Cele średniookresowe: Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, powstrzymanie procesu jej utraty oraz poprawa spójności systemu obszarów chronionych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.4. Priorytet ochrona zasobów powietrza

1. Cel ekologiczny: utrzymanie standardów jakości powietrza, redukcja emisji pyłów gazów i odorów.

Tabela 27. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów powietrza

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>utrzymanie standardów jakości powietrza, redukcja emisji pyłów gazów</i>							
Wprowadzanie energii odnawialnej na terenie Gminy (promocja kolektorów słonecznych, pomp ciepła, biomasy, elektrowni wiatrowych).	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina, inwestorzy
	Gmina, przedsiębiorcy, organizacje						
Bieżące utrzymanie drogi krajowej, wojewódzkiej i dróg	brak szczegółowych danych kosztowych					zadanie ciągłe	GDDKiA, ZDW,

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
powiatowych.	Środki własne GDDKiA, ZDW, ZDP, Gminy						ZDP, Gmina
Dotacja dla Starostwa Powiatowego na modernizację drogi Grodzkiej w Bierkowie.	1 000 000					2014	Powiat
	Środki własne Gminy						
Przebudowa ulicy Aleja Nad Rzeką we Włynkówku.	480 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Ulica Rzemieślnicza w Siemianicach.	450 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi w Stanięcinie.	130 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi śladowej w Gałęzinowie (do P. Mazurek).	150 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi betonowej Warblewko – Sąborze.	15 000					2014 - 2015	Gmina
	Środki własne Gminy						
Przebudowa skrzyżowania z drogą krajową w Bydlinie ul. Złoty Potok.	20 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Modernizacja chodników i dróg w Wieszynie.	25 000					2014 - 2015	Gmina
	Środki własne Gminy						
Drogi we Włynkowie (Romanowska, Szostak).	30 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Droga Jezierzycy – Redzikowo.	30 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi w Bydlinie I etap (podbudowa, P. Drapała).		100 000				2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi do boiska w Bruskowie Wielkim.	250 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi w Bydlinie I etap (podbudowa).	160 000					2014 - 2020	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi w Krępie I etap (podbudowa).	90 000					2014 - 2020	Gmina
	Środki własne Gminy						
Przebudowa ulicy Klonowej w Jezierzycach.	150 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa ulicy Krótkiej w Bierkowie wraz z uzbrojeniem.	200 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Budowa drogi we Włynkówku ulica Słoneczna.	150 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi we Włynkówku - ulica Jodłowa, Makowa i Fiołkowa.	150 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa chodnika wraz z modernizacją drogi we Wrześciu (Ośrodek zdrowia - droga wojewódzka) I etap.	450 000					2013 - 2015	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi w Strzelinie (koło sklepu).	40 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi w Strzelinku koło byłej świetlicy.	40 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa dróg osiedlowych (osiedle w Głobinie Spokojna).	220 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa dróg osiedlowych (osiedle Radarowe w Siemianicach) I etap.	300 000					2013 - 2015	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi w Niewiarowie II etap.	150 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa ul. Ziołowej w Siemianicach (wspólnie z firmą Kobel).	200 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa ul. Wrzosowej z odwodnieniem w Bierkowie.	100 000					2013 - 2015	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi betonowej w Krzemienicy.	200 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa drogi we Włynkowie (Sosnówka).	250 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Droga Krępa – Łupiny.	5 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Dogi w Głobinie (wrzosowa itd.).	30 000					2014 - 2019	Gmina
	Środki własne Gminy						
Droga do torów w Gałęzinowie.	10 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Drogi za stawem w Niewiarowie.	10 000					2014 - 2017	Gmina
	Środki własne Gminy						
Modernizacja wiaduktów w Grąsinie i Jezierzycach.	20 000					2014 - 2016	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa ciągu pieszo – rowerowego Redzikowo – Słupsk projekt.	40 000					2014 - 2015	Gmina
	Środki własne Gminy						
Budowa ścieżki rowerowej Wielichowo - Bruskowo Wielkie.						2013 - 2014	Gmina
	Środki własne Gminy, PROW						
Dokończenie ścieżki rowerowej w Głobinie.	80 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Modernizacja systemu grzewczego w budynku 114 w Strzelinie (lokale socjalne).	150 000					2014	Gmina
	Środki własne Gminy						
Gazyfikacja Gminy.	koszty zależne od ogłoszonych przetargów					-	PSG Gdańsk
	środki własne PSG Poznań, środki UE, RPO, PO IiŚ						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 28. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów powietrza

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Agenda 21	W zakresie Agendy 21: – konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
	Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu	W zakresie protokołu z Kioto: – ograniczenie i redukcja emisji gazów cieplarnianych.
	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego, – ochrona zdrowia ludzkiego.
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – zwiększenie trwałego, efektywniejszego korzystania z zasobów, ograniczenie niskoemisyjnej gospodarki, – skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom związane ze środowiskiem dla zdrowia.
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: • działania systemowe:

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		• uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, • aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, • udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, • poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego: • jakość powietrza, • oddziaływanie hałasu.
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie programu KLIMADA: – rozwój transportu w warunkach zmian klimatu: • wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu, • zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, – zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu: • monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie).
	Program ochrony powietrza dla strefy pomorskiej	W zakresie POP: – Ograniczenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych poprzez stworzenie i realizację systemu zachęt do ich likwidacji lub wymiany na niskoemisyjne we wskazanych miastach i gminach strefy. – Rozwój sieci gazowych w celu umożliwienia większej liczbie ludności wykorzystania tego niskoemisyjnego paliwa.
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: <i>Cel perspektywiczny - Zrównoważone wykorzystanie energii, wody i zasobów naturalnych.</i> <i>Cele średniookresowe:</i> – Wspieranie wytwarzania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla powiatu zgodność z celami: <i>Cele priorytetowe:</i> – Likwidacja i ograniczenie „niskiej emisji” poprzez termomodernizację budynków. – Promocja i wspieranie wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych. <i>Cele średniookresowe:</i> – Osiągnięcie i utrzymanie standardów jakości środowiska wpływających na warunki zdrowotne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.5. Priorytet ochrona przed hałasem

1. **Cel ekologiczny:** *zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska.*

Tabela 29. Zadania wyznaczone w ramach ochrony przed hałasem

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska</i>							
Modernizacja i budowa dróg (optymalizacja przebiegu tras komunikacyjnych oraz optymalizacja płynności ruchu, tworzenie zabezpieczeń akustycznych).	zgodnie z założeniami poszczególnych zarządców dróg						
Wprowadzanie zapisów dotyczących standardów akustycznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 30. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony przed hałasem

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – <i>ochrona zdrowia ludzkiego.</i>
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – <i>skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom związane ze środowiskiem dla zdrowia.</i>
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: – <i>działania systemowe:</i> <i>uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,</i> <i>udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,</i> <i>aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym,</i> – <i>poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:</i> <i>jakość powietrza,</i> <i>oddziaływanie hałasu.</i>

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie programu KLIMADA: – <i>rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:</i> • <i>wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,</i> • <i>zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.</i>
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla Powiatu zgodność z celami: Cele średniookresowe: – <i>Osiągnięcie i utrzymanie standardów jakości środowiska wpływających na warunki zdrowotne.</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.6. Priorytet ochrona przed polami elektromagnetycznymi

1. Cel ekologiczny: *ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznym.*

Tabela 31. Zadania wyznaczone w ramach ochrony przed polami elektromagnetycznymi

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznym</i>							
Wprowadzanie zapisów dotyczących lokalizacji i standardów emisji pól elektromagnetycznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 32. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony przed polami elektromagnetycznymi

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – <i>ochrona zdrowia ludzkiego.</i>
	7 Program Działań Wspólnoty	W zakresie 7 Programu:

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
	Europejskiej w dziedzinie Środowiska	– <i>skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom związane ze środowiskiem dla zdrowia.</i>
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: – <i>działania systemowe:</i> • uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, • udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, • aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym, – <i>poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:</i> • jakość powietrza, • oddziaływanie pól elektromagnetycznych.
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla Powiatu zgodność z celami: <i>Cele średniookresowe:</i> – <i>Osiągnięcie i utrzymanie standardów jakości środowiska wpływających na warunki zdrowotne.</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.7. Priorytet racjonalne wykorzystanie zasobów

1. Cel ekologiczny: *racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych.*

Tabela 33. Zadania wyznaczone w ramach racjonalnego wykorzystania zasobów

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych							
Projekt „dopłata do montażu solarów”.	100 000					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Modernizacja istniejącego oświetlenia- dokumentacja projektowa.	50 000					2014/2020	Gmina
	środki własne Gminy						
Budowa nowych punktów świetlnych.	540 967					2014/2020	Gmina
	środki własne Gminy						

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Zmniejszenie strat energii, poprawy parametrów energetycznych budynków, podnoszenie sprawności wytwarzania energii.	brak danych kosztowych ze względu na szeroki zakres zadań w ramach działalności różnych operatorów sieci infrastruktury					zadanie ciągłe	przedsiębiorstwa, operatorzy sieci
	środki własne jednostki realizującej, dotacje, kredyty						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 34. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach racjonalnego wykorzystania zasobów

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Agenda 21	W zakresie Agendy 21: – konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – ostrożne i racjonalne wykorzystywania zasobów naturalnych.
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – zwiększenie trwałego, efektywniejszego korzystania z zasobów.
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: • działania systemowe: • uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, • udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie programu KLIMADA: – zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska: • dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, • adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie.
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: Cel perspektywiczny - Zrównoważone wykorzystanie energii, wody i zasobów naturalnych. Cele średniookresowe: – Rozbudowa efektywnych systemów produkcji i dystrybucji energii, optymalizacja jej zużycia oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań energetyki na środowisko.
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla Powiatu zgodność z celami: Cele średniookresowe:

Nazwa dokumentu wyższego szczebla	Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
	– Wsparcie wytwarzania i wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych. – Rozbudowa efektywnych systemów produkcji i dystrybucji energii, optymalizacja jej zużycia oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań energetyki na środowisko.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.8. Priorytet prowadzenie edukacji ekologicznej

- 1. Cel ekologiczny:** *upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej.*

Tabela 35. Zadania wyznaczone w ramach edukacji ekologicznej

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej</i>							
Zeppelinada - podróż sterowcem od skweru Mieszkańca Jezierzyc przez ścieżkę edukacyjną z ciekawą historią w tle.	82 011					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Realizacja szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe dla pracowników Urzędu Gminy, rolników, mieszkańców (w zakresie: gospodarki wodnej, ściekowej, gospodarki odpadami, nawożenia, unieszkodliwiania azbestu itp.).	brak szczegółowych danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina, Nadleśnictwa, ODR, organizacje
	środki własne Gminy, ODR, środki WFOŚiGW						
Prowadzenie edukacji ekologicznej poprzez konkursy, festyny, pikniki o tematyce ekologicznej.	brak szczegółowych danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina, Powiat, Nadleśnictwa, szkoły
	środki własne Gminy, Powiatu, środki zewnętrzne, WFOŚiGW						
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska oraz opracowywanie raportów z realizacji POŚ (co 2 lata).						co 4 lata	Gmina
	środki własne Gminy, koszty zależne od wyboru oferenta						
Informowanie mieszkańców o prowadzonych	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
	środki własne Gminy						
postępowaniach, wydawanych decyzjach, prowadzonych inwestycjach, opracowywanych planach i programach oraz jakości środowiska na terenie Gminy (BIP, tablica ogłoszeń, lokalna prasa itd.).							

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 36. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach edukacji ekologicznej

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Agenda 21	W zakresie Agendy 21: – konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
	Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu	W zakresie protokołu z Kioto: – ograniczenie i redukcja emisji gazów cieplarnianych.
	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego, – ochrona zdrowia ludzkiego, – ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych.
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – ochrona przyrody i wzmocnienie odporności ekologicznej, – zwiększenie trwałego, efektywniejszego korzystania z zasobów, ograniczenie niskoemisyjnej gospodarki, – skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom związane ze środowiskiem dla zdrowia.
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: • działania systemowe: • uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, • aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, • zarządzanie środowiskowe, • udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, • odpowiedzialność za szkody w środowisku. • ochrona zasobów naturalnych: • ochrona przyrody,

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		- ochrona i zrównoważony rozwój lasów, - racjonalne gospodarowanie zasobami wody, - ochrona powierzchni ziemi, - gospodarowanie zasobami geologicznymi.
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie programu KLIMADA: - kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu: - zwiększenie świadomości odnośnie ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu, - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: <i>Cel perspektywiczny - Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.</i> <i>Cele średniookresowe:</i> - Kształtowanie u mieszkańców postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska, - Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska, zwiększenie roli ekoinnowacyjności w procesie rozwoju regionu.
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla Powiatu zgodność z celami: <i>Cele średniookresowe:</i> Kształtowanie u mieszkańców postaw i nawyków proekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.9. Priorytet zapewnienie bezpieczeństwa ludności

1. **Cel ekologiczny:** *minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego lub biologicznego.*

Tabela 37. Zadania wyznaczone w ramach zapewnienia bezpieczeństwa ludności

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego lub biologicznego</i>							
Współpraca z powiatem w ramach realizacji planów zarządzania kryzysowego w związku z wystąpieniem podtopień/powodzi (w razie potrzeb).	koszty zależne od podjętych działań					w razie potrzeb	Gmina, Powiat, KPPSP
	środki własne jednostki realizującej						
Uwzględnianie zagadnień zagrożenia poważnymi awariami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wydawanych decyzjach.	koszty administracyjne					zadanie ciągłe	Gmina
	środki własne Gminy						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach zapewnienia bezpieczeństwa ludności

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Agenda 21	W zakresie Agendy 21: – konieczność ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – ochrona zdrowia ludzkiego.
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom związane ze środowiskiem dla zdrowia.
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: • działania systemowe: • uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, • aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		• udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, • odpowiedzialność za szkody w środowisku, • aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym, • ochrona zasobów naturalnych: • racjonalne gospodarowanie zasobami wody.
	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	W zakresie programu KLIMADA: – zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska: • dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu.
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: <i>Cel perspektywiczny - Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.</i> <i>Cele średniookresowe:</i> – Ochrona mieszkańców i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych.
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla Powiatu zgodność z celami: <i>Cele średniookresowe:</i> – Osiągnięcie i utrzymanie standardów jakości środowiska wpływających na warunki zdrowotne. – Ochronie mieszkańców powiatu i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

5.2.10. Priorytet rozwój gospodarki odpadami

1. Cel ekologiczny: rozwój gospodarki odpadami.

Tabela 39. Zadania wyznaczone w ramach rozwoju gospodarki odpadami

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Cel ekologiczny: <i>rozwój gospodarki odpadami</i>							
Zadania z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi będą wynikać z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Określone przez ustawę obowiązki Gminy będą stopniowo i zgodnie z obowiązującymi terminami realizowane przez Gminę Słupsk.							

Cele i zadania	Koszty realizacji w poszczególnych latach [zł]					Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	2014	2015	2016	2017	2018-2021		
	Źródła finansowania						
Wydatki zgodnie z podpisaną umową na wywóz śmieci.	1 390 000					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Oczyszczania miejsc publicznych	120 000					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Sprzątanie świata, projekt „Posprzątaj swój dom” (zakup rękawic, worków i wywóz śmieci).	14 000					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Porządkowanie dzikich wysypisk śmieci.	10 000					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Programy ekologiczne.	2 000					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Dzierżawa pojemników na odpady selektywne.	4 500					2014	Gmina
	środki własne Gminy						
Utrzymanie czystości i porządku.	brak danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina
	Środki własne Gminy						
Dotowanie działań związanych z usuwaniem azbestu.	20 000					corocznie do 2032	Gmina
	środki własne Gminy, WFOŚiGW						
Prowadzenie edukacji ekologicznej poprzez konkursy, festyny, pikniki związanej z gospodarką odpadami.	brak szczegółowych danych kosztowych					zadanie ciągłe	Gmina, Nadleśnictwa, szkoły
	środki własne Gminy i jednostek realizujących						

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach rozwoju gospodarki odpadami

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe	Traktat ustanawiający WE	W zakresie Traktatu ustanawiającego WE - Tytuł XIX. Środowisko Naturalne: – zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego, – ochrona zdrowia ludzkiego.
	7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska	W zakresie 7 Programu: – skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom związane ze środowiskiem dla zdrowia.
dokumenty krajowe	Polityka ekologiczna Państwa	W zakresie PEP zgodność z celem: • działania systemowe: • uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		• aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, • zarządzanie środowiskowe, • udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, • odpowiedzialność za szkody w środowisku, • poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego: • gospodarka odpadami.
	POŚ dla województwa	W zakresie POŚ dla województwa zgodność z celem: <i>Cel perspektywiczny - Środowisko dla zdrowia – dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.</i> <i>Cele średniookresowe:</i> – Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych, – Wyposażenie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM – Osiągnięcie i utrzymywanie standardów jakości środowiska, wpływających na warunki zdrowotne, – Zapewnienie wysokiego stopnia odzysku odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska poprzez budowę nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarki odpadami, – Ochrona mieszkańców i ich mienia przed zagrożeniami naturalnymi i skutkami katastrof naturalnych.
	Planie gospodarki odpadami województwa pomorskiego	W zakresie Planu zgodność z celem: – nadzór, monitoring, pielęgnacja i bieżące utrzymanie rekultywowanych składowisk odpadów, dla których wydano decyzje na zamknięcie, – dążenie do kompleksowej obsługi systemu zbiórki odpadów na terenie wyznaczonego regionu (odpady zmieszane i selektywnie zebrane przekazywane do poszczególnych regionalnych instalacji lub instalacji z nimi współpracującymi), – rozwój „przydomowych” kompostowni na terenach zabudowy rozproszonej na terenach miejskich i wiejskich, – kojarzenie gospodarki odpadami komunalnymi ulegającymi biodegradacji z gospodarką komunalnymi osadami ściekowymi; wsparcie wspólnych działań mających na celu zagospodarowanie ww. rodzajów odpadów przy maksymalnym wykorzystaniu istniejących instalacji i potencjału regionalnych instalacji, – wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów w celu zapewnienia skutecznej

Nazwa dokumentu wyższego szczebla		Cele dokumentów wyższego szczebla, w realizacji których wpisuje się POŚ dla Gminy
		egzekucji prawa, – <i>prowadzenie intensywnej edukacji ekologicznej promującej unikanie powstawania odpadów oraz właściwe postępowanie z odpadami, a także prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno - edukacyjnej,</i> – <i>weryfikacja danych dotyczących ilości odpadów zbieranych oraz przekazywanych do odzysku, recyklingu i unieszkodliwienia,</i> – <i>rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych,</i> – <i>uszczelnienie systemu zbiórki odpadów komunalnych.</i>
	POŚ dla powiatu	W zakresie POŚ dla Powiatu zgodność z celami: <i>Cele priorytetowe:</i> – <i>Likwidacja zagrożeń środowiskowych spowodowanych zaleganiem odpadów zawierających azbest, poprzez realizację „Programu wymiany eternitowych pokryć dachowych w powiecie słupskim”.</i> <i>Cele średniookresowe:</i> – <i>Zapewnienie wysokiego stopnia odzysku odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska poprzez budowę nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarki odpadami.</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wyższego szczebla

VI. KONCEPCJA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

6.1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Edukacja ekologiczna znalazła stosowną rangę zarówno w Konstytucji RP, jak i sektorowych uregulowaniach prawnych, przede wszystkim w ustawach: Prawo ochrony środowiska, o ochronie przyrody i w ustawie o systemie oświaty. Istotne znaczenie dla edukacji ekologicznej wynika również z podpisanych przez Polskę dokumentów międzynarodowych przede wszystkim Agendy 21.

Podstawowym celem edukacji ekologicznej jest upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej. Ważnym celem jest również kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa sprawami środowiska, rozpatrując jego walory w ramach ekonomii, ekologii i wartości społecznych. Ponadto należy umożliwić każdemu człowiekowi zdobywanie wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska i zachęcać mieszkańców do angażowania się w sprawy ochrony środowiska i właściwego korzystania z jego zasobów.

6.2. POTRZEBA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Edukacja ekologiczna jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem „**myśleć globalnie, działać lokalnie**”. Ważnym elementem jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz działaniami praktycznymi.

Potrzeba wdrożenia ekorozwoju, m. in. poprzez edukację ekologiczną, pojmowanego jako całokształt harmonijnych działań człowieka, korzystającego z zasobów środowiska przyrodniczego w sposób racjonalny, odpowiedzialny oraz gwarantujący ich zachowanie dla przyszłych pokoleń jest obecnie sprawą pilną, godną stawiania jej ponad wszelkimi podziałami. Dlatego też edukacyjne działania proekologiczne powinny integrować całe społeczeństwo.

Obejmuje ona uwzględnianie, we wszystkich działaniach, tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska. Zagadnienia szeroko pojętej ekologii, powinny docierać do wszystkich grup społecznych i wiekowych. W związku z tym ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu tak, aby w jak najprostszy i najskuteczniejszy sposób przekazywać informację ekologiczną.

Niewiele osób rozumie, jaki wpływ na stan i jakość środowiska mają zachowania poszczególnych osób, rodzin i grup społecznych, jak również ich przyzwyczajenia, styl życia, sposoby wypoczynku lub odżywiania. Dlatego też edukacja ekologiczna, wspomagająca zrozumienie zależności między człowiekiem, jego wytworami i przyrodą, obejmować musi wszystkich ludzi bez wyjątku, w pierwszej kolejności najmłodszych, którzy mogą skutecznie przekazywać osobom starszym wzorce zachowań proekologicznych. Jedynie wspólny wysiłek wszystkich ludzi razem i każdego z osobna, podejmowany codziennie, w każdym miejscu: w domu, w pracy, podczas wypoczynku, jest w stanie zahamować degradację

środowiska, wpłynąć na poprawę jakości naszego życia i zdrowia oraz zapewnić perspektywę godziwego życia przyszłym pokoleniom.

Przewidziany do realizacji program edukacji ekologicznej powinien zawierać następujące zagadnienia:

- potrzebę edukacji ekologicznej,
- uwzględnianie we wszystkich działaniach tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska,
- znalezienie i zróżnicowanie form i treści przekazu, aby w najprostszy i najskuteczniejszy sposób przekazywać informację ekologiczną,
- podział mieszkańców na grupy, do których trafiać będą odpowiednio przygotowane formy edukacyjne (np. pracowników samorządowych, dziennikarzy i nauczycieli, dzieci i młodzież, dorosłych mieszkańców oraz przedsiębiorców).

Należy równocześnie wyznaczyć cele i efekty, jakie ma przynieść prowadzona akcja edukacyjno - informacyjna. Właściwie opracowany program edukacji ekologicznej powinien również uwzględniać nakłady finansowe oraz możliwości finansowania zadań edukacyjnych przewidzianych harmonogramem programu. Istotna jest również spójność tego programu z założeniami programów edukacyjnych wyższych szczebli (powiatowym i wojewódzkim).

Podczas różnych konkursów i akcji ekologicznych warto jest pogłębiać znajomość problemów środowiskowych związanych także z odpadami komunalnymi, pokazać korzyści płynące ze zbiórki makulatury oraz innych surowców wtórnych, kształcić umiejętności ograniczenia ilości odpadów wytwarzanych w domu oraz aktywnego udziału w działaniach na rzecz środowiska. Działacze zajmujący się tematyką ochrony środowiska powinni również zwrócić uwagę na problem spalania odpadów w gospodarstwach domowych. Uświadamiając szkodliwość, jaka wynika z wprowadzania do atmosfery substancji pochodzących ze spalania w nieprzystosowanych do tego urządzeniach, mogą doprowadzić do mierzalnej poprawy faktycznego stanu środowiska przyrodniczego w skali regionu.

Akcje ekologiczne powinny być prowadzone cyklicznie oraz angażować coraz więcej mieszkańców. Ważne jest także aby Gmina działała wspólnie z innymi jednostkami w zakresie ochrony środowiska, gospodarki odpadami i infrastruktury komunalnej. Współpraca pozwala na osiągnięcie szerszych celów, pozyskanie większych środków finansowych na inwestycje.

6.3. DZIAŁANIA W ZAKRESIE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ NA TERENIE GMINY SŁUPSK

Gmina Słupsk aktywnie działa w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców, przede wszystkim prowadząc wymierne akcje ekologiczne. Działania w zakresie edukacji ekologicznej na terenie Gminy prowadzone są głównie przez szkoły jako centra edukacji w terenie. W szkołach prowadzi się zajęcia mające na celu informowanie dzieci i młodzieży o aktualnych problemach związanych z ochroną środowiska. W ostatnich latach przeprowadzono:

- akcje ekologiczne (Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, zbiórki plastikowych nakrętek, zbiórka zużytych baterii, itp.);
- zajęcia i warsztaty edukacyjne;
- konkursy wiedzy z zakresu ochrony środowiska i konkursy plastyczne związane z ochroną środowiska.

Urząd Gminy w edukacji ekologicznej uczestniczy przede wszystkim od strony administracyjnej. Podstawowe działania Urzędu skupiają się na udostępnianiu informacji o środowisku i działań organizowanych w Gminie związanych z ochroną środowiska poprzez komunikaty i ogłoszenia w zwyczajowo przyjęty sposób (tablice ogłoszeń, kurendy w sołectwach, BIP i strona www.slupsk.ug.gov.pl). Prowadzone są także zebrania z mieszkańcami Gminy.

Zaznaczyć należy, że w ostatnim czasie ważnym elementem edukacji ekologicznej prowadzonej na terenie Gminy przez Urząd Gminy była akcja informacyjna na temat nowego systemu gospodarki odpadami.

VII. SYSTEM FINANSOWANIA INWESTYCJI

KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE PROGRAMY PROMUJĄCE ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY, INTEGRACJĘ I WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYNARODOWĄ

Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej pojawiły się nowe możliwości i szanse na lepszy rozwój gospodarczy zgodny z ideą ekorozwoju. Uzyskanie funduszy pochodzących ze źródeł unijnych bądź innych organizacji międzynarodowych jest obecnie możliwe poprzez przystępowanie zainteresowanych stron do konkretnych programów i projektów. W obecnych warunkach gospodarczych kraju, są to często jedyne źródła finansowania i realizacji inwestycji. Bardzo ważnym jest, aby władze lokalne podejmowały próby uzyskania tych funduszy, a tym samym wykorzystały szansę na rozwój zrównoważony swojego regionu i polepszenie w nim warunków życia ludności.

Aktualne Programy, dotyczące działań w zakresie ochrony oraz kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, dzięki którym możliwe jest uzyskanie środków na konkretne projekty rozwojowe, obowiązywały do końca 2013 roku. W chwili obecnej (stan na wrzesień 2014 r.) trwają prace nad nowymi zasadami gospodarowania unijnymi dotacjami, w związku z zatwierdzeniem przez Parlament Europejski nowego budżetu unijnego. Według nowych założeń Polska otrzyma 72,9 mld euro na realizację polityki spójności, m. in. na następujące dziedziny:

- innowacje,
- przedsiębiorczość,
- autostrady i drogi ekspresowe,
- badania i rozwój,
- zieloną energię,
- transport przyjazny środowisku,
- społeczeństwo informacyjne,
- włączenie społeczne, edukację, rynek pracy.

Od roku 2014 wdrożone zostaną nowe programy zarządzane odpowiednio przez:

- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego:
 - programy w dziedzinie środowiska, transportu, energetyki,
 - program dotyczący innowacyjności, badań naukowych i ich powiązań ze strefą przedsiębiorstw,
 - rozwój kapitału ludzkiego,

- program dotyczący rozwoju cyfrowego,
- program dla Polski Wschodniej,
- programy dotyczące współpracy terytorialnej (EWT),
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi:
 - program dotyczący rozwoju obszarów wiejskich,
 - program dotyczący rozwoju obszarów morskich i rybackich,
- Zarządy Województw:
 - 16 programów regionalnych.

Aktualnie trwają negocjacje z Komisją Europejską dotyczące kształtu programów regionalnych. Przygotowywały je samorządy województw. W kwietniu 2014 r. zostały przesłane do Komisji Europejskiej.

Najwięcej inwestycji z zakresu ochrony środowiska będzie dotowanych zapewne z największego ze wszystkich programów operacyjnych – PO Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ).

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (2014 - 2020)¹¹

Głównym celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Źródłem finansowania projektów są środki Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Cel główny programu zostanie oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

1. czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
2. adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie;
3. konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Do głównych priorytetów PO IiŚ zalicza się:

- I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki.
- II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu.
- III. Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej.
- IV. Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej.
- V. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego.
- VI. Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego.
- VII. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia.
- VIII. Pomoc techniczna.

¹¹ na podstawie www.pois.gov.pl, stan na wrzesień 2014 r.

Z nowymi programami będzie można zapoznać się po ich wdrożeniu na stronach funduszy europejskich oraz poszczególnych jednostek odpowiadających za zarządzanie programami.

Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE ustanowiony na lata 2014 - 2020¹²

Środki programu LIFE będą dystrybuowane w ramach dwóch podprogramów:

1. Działania na rzecz środowiska, gdzie wsparcie mogą uzyskać przedsięwzięcia dotyczące ochrony środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami, przyrody i różnorodności biologicznej oraz zarządzania i informacji w zakresie środowiska.
2. Działania na rzecz klimatu, w którym wspierane mogą zostać inicjatywy dotyczące łagodzenia i dostosowania do skutków zmiany klimatu oraz zarządzania i informacji w zakresie klimatu.

Beneficjentami programu, podobnie jak w latach 2007-2013, mogą być podmioty zarejestrowane na obszarze Unii Europejskiej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) będzie pełnił funkcję krajowego punktu kontaktowego dla programu LIFE. Wzorem lat poprzednich, przedsięwzięcia realizowane przez beneficjentów z Polski, oprócz dofinansowania ze środków LIFE, będą mogły uzyskać dodatkowe wsparcie finansowe pochodzące ze środków NFOŚiGW.

Szczegółowe informacje dotyczące zasad przygotowania wniosków publikowane będą na stronie NFOŚiGW.

Realizacja założeń i celów wymienionych w Programie Ochrony Środowiska wymaga znacznych nakładów finansowych. Zdając sobie z tego sprawę należy dążyć do zwiększania wpływów do budżetu Gminy. Innym źródłem finansowania zadań w zakresie gospodarki odpadami, gospodarki wodno - ściekowej i szeroko rozumianej ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Słupsk powinny być także Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy FOŚiGW, Wojewódzki FOŚiGW). Od 1 stycznia 2010 r. został zlikwidowany gminny fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Środki funduszy gminnych przejęli wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast. Przychody obecnych funduszy z tytułu opłat i kar stanowią nadal dochody budżetu Gminy.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku oferują możliwość dofinansowania szerokiej gamy projektów w ramach różnych programów priorytetowych ogłaszanych często jako konkursy. Są także podmiotami, które koordynują dofinansowanie z innych instrumentów finansowych. Działanie jednostek opiera się na Wspólnej Strategii Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013 - 2016 z perspektywą do 2020 roku. Zgodnie z nią misją instytucji jest *skuteczne wspieranie działań na rzecz środowiska*, natomiast celem generalnym jest *Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku*. Zakłada się, że osiągnięcie celu generalnego będzie realizowany w ramach czterech priorytetów środowiskowych tj.:

1. ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym:

¹² Na podstawie www.portalsamorzadowy.pl/ochrona-srodowiska/57460.html, stan na wrzesień 2014 r.

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
 - efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów wodnych,
 - adaptacja sektora gospodarki wodnej do zmian klimatycznych.
2. racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi, w tym:
- minimalizacja składowanych odpadów,
 - wykorzystanie odpadów komunalnych oraz osadów ściekowych na cele energetyczne,
 - promowanie ponownego wykorzystania i recyklingu,
 - racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin.
3. ochrona atmosfery, w tym:
- poprawa jakości powietrza,
 - wspieranie rozproszonych odnawialnych źródeł energii.
4. ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, w tym:
- utrzymanie i odbudowa ekosystemów i ich funkcji,
 - ochrona korytarzy ekologicznych,
 - zapewnienie zrównoważonego rozwoju leśnictwa, gospodarki rolnej i rybackiej.

Dodatkowo, Fundusze co roku ogłaszają listę programów priorytetowych na rok kolejny, które pomagają im zrealizować zadania zgodnie z przyjętą Strategią. Strategie NFOŚiGW, jak i WFOŚiGW w Gdańsku, a także listy priorytetowe zamieszczone są na ich stronach [www \(www.nfosigw.gov.pl\)](http://www.nfosigw.gov.pl) i [www \(www.wfosigw.gda.pl\)](http://www.wfosigw.gda.pl).

Jednostki samorządowe, a także osoby prawne i fizyczne mogą korzystać także z dotacji i preferencyjnych kredytów, oferowanych oraz finansowanych ze środków Banku Ochrony Środowiska. Udziela on następujących kredytów proekologicznych:

- Kredyt Dom EnergoOszczędny,
- Słoneczny EkoKredyt,
- Kredyt z Dobrą Energią,
- Kredyty z dopłatami NFOŚiGW,
- Kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska,
- Kredyt EkoMontaż,
- Kredyty na zaopatrzenie wsi w wodę,
- Kredyt EnergoOszczędny,
- Kredyt EkoOszczędny,
- Ekologiczne kredyty hipoteczne,
- Kredyt z Klimatem,
- Kredyty we współpracy z WFOŚiGW,
- Kredyt EKOodnowa dla firm (ze środków Banku KfW),
- Kredyty z linii kredytowej NIB.

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji, jednostki samorządowe, każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

VIII. STRATEGIA I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

8.1. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Warunkiem realizacji Programu Ochrony Środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym Programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do gminnego Programu Ochrony Środowiska jednostką, na której spoczywać będą główne zadania zarządzania tym Programem będzie Gmina Słupsk, jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w Gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble powiatowy i wojewódzki, obejmujące działania podejmowane w skali powiatu i województwa, a także szczeble jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej, choć powszechne staje się także uwzględnianie głosu opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzane środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji, a odpowiedzialne za wykonanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń i instalacji ochrony środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania Programem Ochrony Środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

8.1.1. Instrumenty prawne

Instrumentami prawnymi są wszystkie konkretne rozwiązania ukierunkowane na osiągnięcie celu ekologicznego, z których Gmina może korzystać i jednocześnie mają one odniesienie prawne – wynikają z obowiązujących przepisów – prawnych. Instrumenty prawne

dają jednostkom samorządu terytorialnego i instytucjom działającym w ochronie środowiska możliwość nałożenia określonych obowiązków i postanowień na podmioty.

Do instrumentów prawnych zaliczamy:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje związane z gospodarką odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych,
- przeprowadzanie pełnej procedury oceny oddziaływania na środowisko czy przeglądów ekologicznych w przypadku istniejących inwestycji,
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego,
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć,
- strategiczne oceny oddziaływania inwestycji oraz opracowywanych planów i programów na środowiska.

Szczególnym instrumentem prawnym jest od niedawna monitoring, czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących, czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

8.1.2. Instrumenty finansowe

Posiadanie odpowiednich środków finansowych na realizację Programu jest niezbędnym warunkiem wdrożenia polityk środowiskowej Gminy. Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć proekologicznych zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych.

Część instrumentów finansowych została także omówiona i wskazana w rozdziale VII.

8.1.3. Instrumenty społeczne

Uzgodnienia ze społeczeństwem poprzez udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i uchwalaniu dokumentacji są ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględnianie racji społecznych. Można je podzielić na:

1. Narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Można w nich wyróżnić dwie kategorie dotyczące:
 - działań samorządów (doksztalcanie profesjonalne i system szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych),
 - powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem (udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez system konsultacji i debat publicznych, wprowadzenie mechanizmów, tzw. budowania świadomości – kampanie edukacyjne).
2. Narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrożenia polityk środowiskowych:
 - środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,
 - strategie i plany działań,
 - systemy zarządzania środowiskiem,
 - ocena wpływu na środowisko (udział społeczeństwa w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko),
 - ocena strategii środowiskowych.
3. Narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju:
 - opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
 - regulacje cenowe,
 - regulacje użytkowania, oceny inwestycji,
 - środowiskowe zalecenia dla budżetowania,
 - kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.
4. Narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków zrównoważonego rozwoju:
 - wskaźniki równowagi środowiskowej,
 - ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
 - monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Kolejnym, bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą jest tu rzetelne i ciągle przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Wzajemne relacje powinny opierać się na partnerstwie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (opracowywać operaty ochrony przyrody dla Nadleśnictw), prowadzić konstruktywne, fachowe programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować prośrodowiskowe inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii), itp. Tradycyjną rolą organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu i włączanie się do strategicznych ocen oddziaływania inwestycji i projektów na środowisko.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły

w sposób bezpośredni. Podmioty zajmujące się rozwojem lokalnym oraz podmioty gospodarcze nie mogą dopuścić do zaistnienia sytuacji, kiedy to mieszkańcy dowiadują się o planowanych zamierzeniach z „innych” źródeł np. prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

8.1.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju, plany rozwoju lokalnego wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska, i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego, infrastrukturalnego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem powinna być Strategia rozwoju Gminy, którą Gmina Słupsk już posiada. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

W programach tych powinny być uwzględnione z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczone pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska. Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie Gminy wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki, jak i codziennego życia jego mieszkańców.

Każda Gmina decyduje o kształtowaniu swojej przestrzeni geograficznej, sposobie zarządzania środowiskiem i tworzeniem lepszego modelu życia swoich mieszkańców. Program Ochrony Środowiska jest jednym z elementów prowadzenia ekorozwoju gminy, który powinien nawiązywać do:

- Polityki Ekologicznej Polski,
- programów ekologicznych wyższego szczebla,
- lokalnych wartości zasobów i zagrożenia środowiskowego,
- lokalnej świadomości, chęci i możliwości działania.

Lokalny rozwój powinien następować bez degradacji zasobów przyrody i jej ekosystemów oraz uwzględniać warunki przyrodnicze i społeczne.

Podstawowe założenie ekorozwoju wymaga zastąpienia filozofii maksymalnego zysku, filozofią wspólnego interesu. Dlatego tak ważne jest współdziałanie samorządu gminnego i mieszkańców Gminy (wspomniane wcześniej rozmowy z mieszkańcami i edukacja ekologiczna). Właśnie w Gminie, wspólny interes jest szczególnie ważny i musi uwzględniać potrzeby wszystkich mieszkańców. Jest to model życia, w którym ludzie starają się żyć w zgodzie z przyrodą i mieć wpływ na otaczającą ich rzeczywistość społeczną i gospodarczą.

Dobre warunki środowiskowe wpływają na rozwój gospodarczy Gminy i poprawę warunków zdrowotnych. Drogą ich osiągnięcia powinien być program ekorozwoju Gminy, którego częścią jest aktualizowany Program Ochrony Środowiska oraz przestrzeganie jego założeń.

8.2. MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

8.2.1. Zasady monitoringu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie, którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania oraz będą mogły być dokonane modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska,
- monitoring programu,
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska

System kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie, których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i immisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, PIG, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, form ochrony przyrody) znany jest instytucjom takim jak np. Urząd Gminy, RDLP, RDOŚ i innym.

Monitoring Programu

Najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. Rada Gminy będzie oceniała, co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w Programie. Okresowa ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w harmonogramie POŚ i analiza wyników tej oceny będą stanowiły wkład dla listy przedsięwzięć, obejmujących kolejne okresy realizacji zadań. Cykl ten będzie się powtarzał, co każde dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, środków finansowych, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w Programie zadań priorytetowych.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie do końca 2017 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Na poniższym schemacie przedstawiono harmonogram monitoringu realizacji Programu.

Tabela 41. Harmonogram monitoringu i sprawozdań z Programu

Monitoring	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Monitoring stanu środowiska							
Mierniki efektywności Programu							
Ocena realizacji listy przedsięwzięć		za lata 2013-2014		za lata 2015-2016		za lata 2017-2018	
Raporty z realizacji Programu							
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska	aktualizacja POŚ na lata 2014-2017				aktualizacja POŚ na lata 2018-2021		

Źródło: opracowanie własne

Monitoring odczuć społecznych

Monitoring odczuć społecznych jest sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do organów kontrolnych w stosunku do naruszeń norm środowiskowych.

8.2.2. Monitorowanie założonych efektów ekologicznych

W ocenie postępu wdrażania Programu Ochrony Środowiska oraz jego faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie założonych efektów ekologicznych. Służą temu zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013 poz. 1232 ze zm.) raporty z realizacji programów ochrony środowiska, które należy sporządzać co dwa lata i przedstawiać je Radzie Gminy. Powinny one być realizowane przy pomocy wskaźników (mierników) stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także wskaźników świadomości społecznej.

Poniżej zaproponowano najistotniejsze wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i może być modyfikowana:

1. Zasoby przyrodnicze:

- % powierzchni Gminy objętej prawną ochroną przyrody,
- powierzchnia obszarów Natura 2000,
- powierzchnia parku krajobrazowego,
- powierzchnia obszaru chronionego krajobrazu,
- powierzchnia zespołów przyrodniczo – krajobrazowych,
- liczba pomników przyrody,
- ilość obszarowych form ochrony przyrody posiadających plany ochrony lub plany zadań ochronnych,
- % powierzchni Gminy objęty użytkami leśnymi,
- roczna powierzchnia nasadzeń / zalesień,

- ilość wykonanych działań pielęgnacyjnych zieleni urządzonej.
- 2. **Powierzchnia ziemi:**
 - powierzchnia gruntów ornych,
 - udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych,
 - udział poszczególnych klas bonitacyjnych gleb (grunty orne),
 - powierzchnia gleb ochronnych,
 - powierzchnia gleb wymagająca wapnowania.
- 3. **Wody powierzchniowe i podziemne:**
 - jakość cieków wodnych,
 - jakość wód w zbiornikach wodnych,
 - przekraczane wskaźniki w wodach powierzchniowych,
 - jakość wód podziemnych,
 - przekraczane wskaźniki w wodach podziemnych,
 - liczba ujęć wody komunalnych,
 - wydajność ujęć wody,
 - długość sieci wodociągowej,
 - liczba przyłączy wodociągowych,
 - procent mieszkańców objętych siecią wodociągową,
 - długość zlikwidowanej sieci z materiałów azbestowych,
 - udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków,
 - długość sieci kanalizacyjnej,
 - długość sieci kanalizacji deszczowej,
 - liczba przyłączy kanalizacyjnych,
 - liczba szamb,
 - liczba przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - ilość odprowadzonych ścieków,
 - ilość wytworzonych osadów ściekowych, w tym wykorzystanych,
 - ilość ładunków zanieczyszczeń w ściekach dopływających do oczyszczalni,
 - ilość ładunków zanieczyszczeń w ściekach odpływających z oczyszczalni,
 - powierzchnia gruntów zmeliorowanych,
 - ilość zmodernizowanych urządzeń wodnych.
- 4. **Powietrze atmosferyczne:**
 - roczna emisja zanieczyszczeń z zakładów produkcyjnych / transportu,
 - ilość zakładów przekraczających dopuszczalne poziomy emisji,
 - jakość powietrza w strefie,
 - przekraczane wskaźniki jakości powietrza,
 - ilość przeprowadzonych termomodernizacji,
 - ilość funkcjonujących kotłowni zbiorczych,
 - ilość instalacji działających w oparciu o energię odnawialną,
 - moc instalacji działających w oparciu o energię odnawialną, ilość budynków objętych energią odnawialną,
 - ilość usuniętego azbestu.
- 5. **Hałas:**
 - ilość przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na trasach komunikacyjnych,
 - wielkość zanotowanych przekroczeń,
 - miejsca notowanych przekroczeń.

6. **Pola elektromagnetyczne:**

- ilość emitorów pól elektromagnetycznych: liniowych, punktowych,
- wielkość zanotowanej emisji.

7. **Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych:**

- ilość zużytej wody na 1 mieszkańca na rok, na 1 korzystającego na rok,
- zużycie energii, na 1 mieszkańca na rok,
- liczba instalacji działających w oparciu o energię odnawialną.

8. **Edukacja ekologiczna:**

- liczba projektów zrealizowanych na rzecz ochrony środowiska (konkursy, szkolenia itp.),
- ilość zebranych odpadów podczas akcji ekologicznych,
- ilość ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych.

9. **Poważne awarie:**

- ilość sytuacji awaryjnych,
- ilość wyemitowanych substancji niebezpiecznych,
- ilość zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.

WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Wybrane akty prawne:

Stan prawny na listopad 2014 r.

Regulacje prawne w zakresie ochrony środowiska zawarte są w wielu ustawach i aktach wykonawczych (rozporządzeniach). Do najważniejszych z nich, w kontekście realizacji niniejszego Programu, należy zaliczyć:

- ustawa z dn. 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013 poz. 1232 ze zm.),
- ustawa z dn. 18.07.2001 r. Prawo Wodne (Dz. U. 2012, poz. 145 ze zm.),
- ustawa z dn. 07.07.1994 r. Prawo Budowlane (Dz. U. 2013 poz. 1409),
- ustawa z dn. 06.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2013 poz. 627 ze zm.),
- ustawa z dn. 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013 poz. 1399),
- ustawa z dn. 07.06.2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2006, Nr 123, poz. 858),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 29.03.2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007, Nr 61 poz. 417 ze zm.) ,
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 08.04.2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. 2011, Nr 86 poz. 478),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 24.08.2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012, poz. 1031),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 22.12.2004 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. 2004 Nr 283 poz. 2841),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 24.07.2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2006 Nr 137 poz. 984),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 23.07.2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. 2008 Nr 143 poz. 896),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14.06.2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2007 Nr 120 poz. 826 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30.10.2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2003 Nr 192 poz. 1883),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dn. 13.12.2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 Nr 8 poz. 31),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30.12.2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. 2003 Nr 5 poz. 58),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 27.10.2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 2008 Nr 198 poz. 1226).

Literatura i wybrane dokumenty programowe:

- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002 r.,
- Światowy Program Rozwoju Zrównoważonego „Agenda 21” (1992 r.),
- Protokół z Kioto w sprawie zmian klimatu (1997 r.),
- Traktat Ustanawiający WE Tytuł XIX - Środowisko Naturalne,
- 7 Program Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska (2013 r.),
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
- Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych - AKPOŚK 2010,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Program Ochrony Powietrza dla strefy pomorskiej,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 (2012 r.),
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2018 (2012 r.),
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Słupskiego na lata 2014 - 2017 z perspektywą do roku 2021 (2014 r. – w trakcie aktualizacji),
- Program ochrony środowiska wraz z Planem gospodarki odpadami dla Gminy Słupsk na lata 2003 – 2010 (2004 r.).raporty o stanie środowiska województwa pomorskiego, WIOŚ Bydgoszcz,
- standardowe formularze danych dot. obszarów NATURA 2000.

Dostępne strony internetowe:

www.sejm.gov.pl	www.gios.gov.pl
www.stat.gov.pl	www.gdansk.wios.gov.pl
natura2000.gdos.gov.pl	www.kp.org.pl
www.eo.org.pl	rop.mps.gov.pl
www.wfosigw.gda.pl	www.nfosigw.gov.pl
spdpsh.pgi.gov.pl/PSHv7	www.gddkia.gov.pl
www.geoportal.gov.pl	www.wzdw.pl
geoportal.pgi.gov.pl	www.kzgw.gov.pl
www.psh.gov.pl	www.pgi.gov.pl
www.pois.gov.pl	emgsp.pgi.gov.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl	
www.bosbank.pl	mapa.btsearch.pl
strony eksploatatorów sieci	strony gminy
strony nadleśnictw	www.portalsamorzadowy.pl
www.gdansk.rdos.gov.pl	www.kpk.org.pl
www.mos.gov.pl/	mapa.plk-sa.pl
geoportal.kzgw.gov.pl/imap	mjwp.gios.gov.pl
midwig.pomorskie.eu/atlas_ochrona_przyrody.html	

Materiały w posiadaniu Urzędu Gminy Słupsk:

- decyzje,
- pozwolenia,
- umowy,
- raporty i sprawozdania ilościowe,
- opracowania,
- statystyki,
- uchwały.

Materiały przekazane przez instytucje:

- Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Słupsku,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Słupsku,
- Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Gdańsku,
- Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o., Oddział w Gdańsku (PSG),
- GAZ SYSTEM, Oddział w Gdańsku,
- Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba ludności (mieszkańcy stali) w miejscowościach Gminy Słupsk	12
Tabela 2. Analiza wieloletnia liczby ludności Gminy Słupsk	13
Tabela 3. Ruch naturalny ludności w Gminie Słupsk	13
Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD (2013 r.)	16
Tabela 5. Zestawienie ilości gospodarstw rolnych na terenie Gminy Słupsk	17
Tabela 6. Powierzchnia zasiewów na terenie Gminy Słupsk	18
Tabela 7. Hodowla zwierząt – obsada gospodarstw na terenie Gminy Słupsk	19
Tabela 8. Dane dotyczące wodociągów na terenie Gminy Słupsk	21
Tabela 9. Dane dotyczące kanalizacji na terenie Gminy Słupsk	21
Tabela 10. Wykaz anten nadawczych na terenie Gminy Słupsk	27
Tabela 11. Wykaz dróg wojewódzkich na terenie Gminy Słupsk (stan na koniec 2013 r.)	31
Tabela 12. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Słupsk (stan na wrzesień 2014 r.) ..	31
Tabela 13. Odpady selektywnie zebrane na terenie Gminy Słupsk	35
Tabela 14. Wykaz złóż kopalin na terenie Gminy Słupsk	39
Tabela 15. Wykaz aktualnych obszarów górniczych na terenie Gminy Słupsk	41
Tabela 16. Wyniki monitoringu wód podziemnych	46
Tabela 17. Jakość wód śródlądowych powierzchniowych płynących	51
Tabela 18. Natężenie ruchu pojazdów na drogach krajowych przebiegających przez teren Gminy Słupsk	56
Tabela 19. Analiza natężenia ruchu na drogach wojewódzkich na odcinkach przebiegających przez teren Gminy Słupsk	57
Tabela 20. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów wodnych	79
Tabela 21. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów wodnych	81
Tabela 22. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów wodnych	81
Tabela 23. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów przyrody	83
Tabela 24. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów przyrody	83
Tabela 25. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów powierzchni ziemi	85
Tabela 26. Ocena zgodności celu i przewidzianych w ramach jego realizacji zadań projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów powierzchni ziemi	85
Tabela 27. Zadania wyznaczone w ramach ochrony zasobów powietrza	86
Tabela 28. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony zasobów powietrza	89
Tabela 29. Zadania wyznaczone w ramach ochrony przed hałasem	91
Tabela 30. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami	

omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony przed hałasem	91
Tabela 31. Zadania wyznaczone w ramach ochrony przed polami elektromagnetycznymi ...	92
Tabela 32. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach ochrony przed polami elektromagnetycznymi	92
Tabela 33. Zadania wyznaczone w ramach racjonalnego wykorzystania zasobów	93
Tabela 34. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach racjonalnego wykorzystania zasobów	94
Tabela 35. Zadania wyznaczone w ramach edukacji ekologicznej	95
Tabela 36. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach edukacji ekologicznej ...	96
Tabela 37. Zadania wyznaczone w ramach zapewnienia bezpieczeństwa ludności	98
Tabela 38. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach zapewnienia bezpieczeństwa ludności	98
Tabela 39. Zadania wyznaczone w ramach rozwoju gospodarki odpadami	99
Tabela 40. Ocena zgodności celów projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Słupsk na lata 2014 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2021 z celami omówionych dokumentów wyższego szczebla w ramach rozwoju gospodarki odpadami	100
Tabela 41. Harmonogram monitoringu i sprawozdań z Programu	114

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie Gminy Słupsk na tle kraju	10
Ryc. 2. Położenie Gminy Słupsk na tle sąsiednich gmin	10
Ryc. 3. Położenie Gminy Słupsk na tle podziału fizyczno - geograficznego Polski	11
Ryc. 4. Użytkowanie terenu w Gminie Słupsk	15
Ryc. 5. Położenie Gminy Słupsk na tle stref energetycznych wiatru w Polsce	26
Ryc. 6. Rozmieszczenie anten nadawczych na terenie Gminy Słupsk	28
Ryc. 7. Przebieg sieci gazowej na terenie Gminy Słupsk	29
Ryc. 8. Przebieg linii kolejowych na terenie Gminy Słupsk	32
Ryc. 9. Położenie Gminy Słupsk na tle regionów gospodarki odpadami	34
Ryc. 10. Lokalizacja osuwisk na terenie Gminy Słupsk	37
Ryc. 11. Położenie Gminy Słupsk na tle JCWPd 10 i 11	44
Ryc. 12. Położenie Gminy Słupsk w odniesieniu do GZWP 117 Bytów	45
Ryc. 13. Klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych monitoringu stanu chemicznego w 2012 roku	46
Ryc. 14. Położenie Gminy Słupsk na zlewniach jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych	48
Ryc. 15. Obszary zagrożone podtopieniami na terenie Powiatu Słupskiego wg PIG	50

Ryc. 16. Występowanie trąb powietrznych w Polsce w okresie 1998 – 2010	53
Ryc. 17. Położenie Gminy Słupsk na tle Nadleśnictw	61
Ryc. 18. Przebieg korytarza ekologicznego przez teren Gminy Słupsk.....	62
Ryc. 19. Lokalizacja obszarów o znaczeniu dla Wspólnoty na terenie Gminy Słupsk	63
Ryc. 20. Lokalizacja obszarów OSO na terenie Gminy Słupsk	64
Ryc. 21. Lokalizacja paku krajobrazowego na terenie Gminy Słupsk.....	65

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Słupsk na przestrzeni lat 2004 - 2013	13
Wykres 2. Przyrost naturalny na terenie Gminy Słupsk w latach 2004 – 2012.....	14
Wykres 3. Struktura ekonomiczna na terenie Gminy Słupsk w roku 2013.....	15
Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych, z podziałem na sekcje, na terenie Gminy Słupsk w roku 2013	17
Wykres 5. Ogólna ilość gospodarstw rolnych na terenie Gminy Słupsk	18
Wykres 6. Powierzchnia upraw na terenie Gminy Słupsk	18
Wykres 7. Hodowla zwierząt – obsada gospodarstw na terenie Gminy Słupsk.....	19

SPIS SKRÓTÓW

GPZ – Główny Punkt Zasilania	PPIS – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
GUS – Główny Urząd Statystyczny	PSSE – Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
JCWPD – Jednolita Część Wód Podziemnych	RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
JCWP - Jednolita Część Wód Powierzchniowych	RLM – równoważna liczba mieszkańców
KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych	SUW – stacja uzdatniania wody
KPPSP – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZMiUW – Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych	WIOŚ – Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska
ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego	ZDW – Zarząd Dróg Wojewódzkich
PIG – Państwowy Instytut Geologiczny	ZDP – Zarząd Dróg Powiatowych
POŚ – Program Ochrony Środowiska	